

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
HALI-KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ
ANASANAT DALI

MERİNOS TEKSTİL VE SANAYİ MÜZESİ ENVANTERİ

ŞAFAK ÜNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Öznur AYDIN

ANTALYA - 2016

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

...../...../.....

Öğrencinin
Adı ve Soyadı

Şafak ÜNER

İmzası

ÖNSÖZ

‘Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Envanteri’ adlı bu araştırmada, Merinos Kongre ve Kùltür Merkezi içinde konumlanmış, ùlkemizin tekstil tarihi açısından önemli ilk müzesinin envanteri(dökümü) çıkarılmıştır.

Yüksek lisans eğitimin sürecinde, bilgi ve deneyimiyle çalışmalarımı yönlendiren danışman hocam Yrd. Doç. Öznur AYDIN’ a, katkılarından dolayı Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı Başkanı hocam Doç. Dr. Ömer ZAIMOĐLU ve emeği geçen tüm hocalarıma, Yrd. Doç. Menekşe Suzan TEKER ve Araç. Gör. Ahsen GÜNBULUT’ a teşekkür ederim.

Yöntem olarak da benimsediğim, konuyla ilgili, yetkili kişilerle yaptığım röportaj-konuşmalar için bana zaman ayıran, envanter defterlerini ve müze arşivini açan, rahat bir çalışma ortamı bularak araştırmamı titizlikle yürütebilmeme fırsat sunan, başta Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sorumlusu Mehmet Zahid CİHANLI, olmak üzere tüm müze çalışanlarına, Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü Personeli Fikret ALKAN’ a, fabrikanın üretim öyküsüne üç kuşak şahit olmuş, Merinos Yünlü Sanayi çalışanlarından Tahir ADIMAN’ a, bilgi ve tecrübesiyle değerli fikirlerini paylaşan Prof. Dr. Ayten SÜRÜR’ e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmamı tamamlamamda beni yüreklendiren manevi destekçim ablam Doç. Arzu ATIL, araştırma süresince bana çalışma ortamı sağlamak için özen gösteren, maddi-manevi yanımda olan eşim Enis ÜNER ve tüm aileme teşekkür ederim.

Şafak ÜNER, Antalya – Temmuz 2016

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şafak ÜNER
	Numarası	20099518503
	Anasanat Dalı	Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri
	Danışmanı	Yrd. Doç. Öznur AYDIN
Tezin Adı		Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Envanteri

ÖZET

Ülkemizin en önemli tekstil ve sanayi miraslarından ‘Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin kurulmasıyla süreci başlayan, günümüzdeki adı ve kullanımıyla Merinos Parkı ve Merinos Kongre Kültür Merkezine dönüştürülen alan içerisinde, Bursa’da konumlanan, ‘Merinos Tekstil Sanayi Müzesi’, ilk tekstil sanayi müzemizdir. Araştırmaya konu, 14 Ekim 2011’ de açılmış bu müzenin envanter çalışmasıdır.

1938’ den 2000 yılına kadar, Tekstil Sanayi başta olmak üzere birçok alanda ülke ekonomisine katkıda bulunmasının yanı sıra, her döneminde, çağın çok ilerisinde sosyal olanaklara sahip olan fabrika, bugün Tekstil Müzesi’ nde bulunan makine, teçhizat, sergilenen belge ve evraklarla anlaşılmakta, yakın tarihimizi aydınlatmaktadır.

Tekstil Sanayi Müzesi, Merinos Yünlü Fabrikası restore edilerek orijinal mimarisi korunarak tasarlanmıştır. Fabrikadaki üretim bölümlerindeki işleyiş göz önünde bulundurularak kurulan sergileme mantığıyla, aynı zamanda üretim sürecinin de tanıtılması hedeflenmiştir.

Müzedede, fabrikayla ilgili olmayan, Bursa ve Türk kültür sanatına hizmet etmek amacıyla, müze eliyle oluşturulmuş İpek Bölümü ve bağışlanan Cumhuriyetimizin önemli ressamlarından Malik Aksel tablolarının bulunduğu Sanat Galerisi mevcuttur.

Araştırmada, müzedede kayıtlı olan 185 adet envantere yer verilmiştir. Bu envanterin 85’ i müzenin iki katındaki dört salonda sergilenen tekstil makineleridir. Envanterlerin 16 adedi,

Merinos Fabrikası' na ait hatıra madalyonlarıdır. Ayrıca Malik Aksel adına düzenlenen galeri salonunda, sürekli sergide olan kayıtlı 84 eser bulunmaktadır.

Çalışmadaki bu eserler, araştırmacılara rehberlik edecek bir birikimin, ilk aşaması olarak, müze evraklarında kayıtlı olduğu şekilde, açıklamaları yapılarak sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Merinos, Tekstil, Tekstil Fabrikası, Müze

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Şafak ÜNER
	Number	20099518503
	Department	Traditional Turkish Handicrafts Department
	Advisor	Assist. Prof. Öznur AYDIN
Thesis Name		Recorded Pieces of Merinos Textile and Industry Museum

ABSTRACT

One of the most important textile and industrial heritage of our country, Merinos Textile Industry Museum, dating back to the establishment of “Sumerbank Merinos Wool Institute”, is our first textile industry museum. It is situated in an area in Bursa, called Merinos Park and Merinos Convention and Culture Center. The subject of the research is the inventory study of this museum, established on October 14th, 2011.

From 1938 until 2000, in addition to contributing to national economy in many fields, especially in Textile Industry, the factory, with its modern social facilities, enlightens our recent history, and can be better-understood with the machinery, equipment and documents on display at Textile Museum.

Textile Industry Museum has been designed with the restoration of Merinos Wool Factory without changing its original architecture. The introduction of the production process is also targeted with its exhibition style, in which the operation of the factory is taken into consideration..

In the museum, there is also a Silk Section, established by the museum with the purpose of serving Bursa and Turkish art and culture, and an Art Gallery, in which donated paintings of Malik AKSEL, one of the important painters of our Republic, are exhibited.

185 recorded pieces of the museum’s inventory are included in the study. 85 pieces of this inventory are the textile machines on display in four galleries in two storeys of the museum. 16 pieces are memoribillas (medals), belonging to Merinos Factory. Besides, there

are 84 recorded pieces in the Art Gallery on continuous display. This section of the museum is established to honor painter Malik AKSEL whose paintings are on display there.

These pieces in the study are listed with their descriptions, as they are recorded in museum documents, as the first part of an extensive knowledge to guide the researchers in the field.

Key Words: Merinos, Textile, Textile Factory, Museum

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
TEZ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
FOTOĞRAF LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: SÜMERBANK MERİNOS YÜNLÜ MÜESSESESİ	5
1.1. Sümerbank ve Kuruluş Amacı.....	5
1.2. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin Kuruluşu.....	6
1.2.1. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin Açılış Töreni.....	10
1.2.2. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nde Üretim.....	13
1.2.3. Sosyal Konularda Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi.....	17
1.2.4. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin Kapanışı ve Bursa Büyükşehir Belediyesi’ ne Devredilişi.....	24
İKİNCİ BÖLÜM: BURSA MERİNOS TEKSTİL SANAYİ MÜZESİ	26
2.1. Merinos Parkı ve Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi.....	26
2.1.1 Enerji Müzesi.....	34
2.2. Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Kuruluşu.....	37
2.3. Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sergileme Alanları.....	42
2.3.1. A Salonu.....	43
2.3.2. B Salonu.....	46
2.3.3. C Salonu.....	48
2.3.4. D Salonu.....	51
2.3.5. İpek Bölümü.....	52
2.4. Bursa Göç Tarihi Müzesi.....	56
2.5. Malik Aksel Sanat Galerisi.....	59

2.6. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Tanıtım Faaliyetleri ve Etkinlikleri.....	62
2.7. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Plan ve Hedefleri.....	67

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BURSA MERİNOS TEKSTİL SANAYİ MÜZESİ
ENVANTERİ.....70**

3.1.Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi Tekstil Makineleri.....	70
3.2. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi Hatıra Madalyonları.....	113
3.3. Malik Aksel Tabloları.....	121

SONUÇ.....149

KAYNAKÇA.....152

ÖZGEÇMİŞ.....157

KISALTMALAR LİSTESİ

cm.	Santimetre
gr.	Gram
kg.	Kilogram
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Antimimod	Antalya Mimarlar Odası
AKKM	Atatürk Kongre Kültür Merkezi
BBB	Bursa Büyükşehir Belediyesi
BİNTED	Bursa İnsan Kaynakları Taahhüt, Eğitim, Danışmanlık Hizmetleri
BURFAŞ	Bursa Park, Bahçe, Sosyal ve Kültürel Hizmetler
BUSMEK	Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
EMA	European Museum Academy
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
MYO	Meslek Yüksek Okulu
GSF	Güzel Sanatlar Fakültesi
UTİB	Uludağ Tekstil İhracatçıları Birliği
TEKSİF	Türkiye Tekstil, Örne, Giyim ve Deri Sanayi İşçileri Sendikası
TKB	Tarihi Kentler Birliği

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf-1 Merinos Fabrikası Temel Atma Töreni, 28 Kasım 1935	s.8
Fotoğraf-2 Atatürk' ün Merinos ve Suni İpek Fabrikalarına İsim Verişi	s.8
Fotoğraf-3 Gemlik Suni İpek Fabrikasının Açılışı, 1 Şubat 1938	s.10
Fotoğraf-4 Merinos Fabrikası Şeref Defteri, 2 Şubat 1938	s.12
Fotoğraf-5 Merinos Fabrikası Açılış Haberi, Cumhuriyet Gazetesi, 3 Şubat 1938	s.12
Fotoğraf-6 Merinos Fabrikası, 1940' lar	s.13
Fotoğraf-7 Merinos Fabrikası Havadan Görünüm, 1950' ler	s.14
Fotoğraf-8 Üretim' den Görüntü	s.15
Fotoğraf-9 Kreş' ten Görüntü	s.17
Fotoğraf-10 Fabrika işçilerinin Alış Verişlerini Yaptığı Satış Mağazası	s.18
Fotoğraf-11 Merinos İtfaiye Grubu, 1969	s.19
Fotoğraf-12 Sosyal Sigortalar Kurumu Karnesi, Hüseyin Adıman	s.20
Fotoğraf-13 Bursa Mensucat Sanayi ve İşçi Sendikası, 1950	s.21
Fotoğraf-14 Toplu İş Sözleşmesi, 1966	s.21
Fotoğraf-15 Merinos Gençlik Kulübü, 1952-1953 Sezonu	s.22
Fotoğraf-16 Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi Havadan Görünümü	s.29
Fotoğraf-17 Merinos Atatürk Kongre Merkezi Osmangazi Salonu	s.30
Fotoğraf-18 Merinos Fuar Alanı	s.31
Fotoğraf-19 Merinos Kültür Merkezi Girişi	s.33
Fotoğraf-20 Merinos AKKM Güney Kapısı Girişinden Görünüm	s.34
Fotoğraf-21 Merinos Enerji Müzesi	s.34
Fotoğraf-22 Merinos Enerji Müze' sinden Görünüm	s.35
Fotoğraf-23 Merinos Çalışma Grubu Davetiye, 2 Şubat 2015	s.39

Fotoğraf-24 Merinos Bülten Birinci Sayı	s.40
Fotoğraf-25 A Salonu Görüntü	s.43
Fotoğraf-26 Fabrika Mermer Levhası	s.44
Fotoğraf-27 Merinos Fabrikası Müdürleri	s.45
Fotoğraf-28 Fabrika Maketi	s.45
Fotoğraf-29 Fabrika Sicil Defteri	s.46
Fotoğraf-30 B Salonu Görüntü	s.47
Fotoğraf-31 B Salonu Görüntü	s.48
Fotoğraf-32 C Salonu Görüntü	s.49
Fotoğraf-33 C Salonu Görüntü	s.50
Fotoğraf-34 D Salonu Görüntü	s.51
Fotoğraf-35 İpek Bölümü Görüntü	s.53
Fotoğraf-36 İpek Mancınık Makinesi	s.54
Fotoğraf-37 İpek Bölümü Görüntü	s.55
Fotoğraf-38 İpek Bölümü Görüntü	s.55
Fotoğraf-39 Göç Müzesi Görüntü	s.57
Fotoğraf-40 Malik Aksel Sanat Galerisi	s.60
Fotoğraf-41 Malik Aksel Çalışma Masası	s.60
Fotoğraf-42 Müze Hatırası Köşesi, D Salonu	s.66
Fotoğraf- 43 Yün Yıkama Makinesi	s.70
Fotoğraf- 44 Yün Kurutma Makinesi	s.70
Fotoğraf- 45 Harman Hallaç Makinesi	s.71
Fotoğraf- 46 Tarak Makinesi (1)	s.71
Fotoğraf- 47 Tarak Makinesi (2)	s.72

Fotoğraf- 48 Tarak Bileme Makinesi	s.72
Fotoğraf- 49 Tarak Çekme Makinesi (1)	s.73
Fotoğraf- 50 Tarak Çekme Makinesi (2)	s.73
Fotoğraf- 51 Tarama Makinesi	s.74
Fotoğraf- 52 Tarama Makinesi (2)	s.74
Fotoğraf- 53 Tops Bobin Makinesi	s.75
Fotoğraf- 54 Harmaniye Makinesi	s.75
Fotoğraf- 55 Harmaniye Çekme Makinesi	s.76
Fotoğraf- 56 Tarama Çekme Makinesi	s.76
Fotoğraf- 57 Lizöz Makinesi	s.77
Fotoğraf- 58 Melanjör Makinesi	s.77
Fotoğraf- 59 Harmaniye Finisör	s.78
Fotoğraf- 60 Hazırlama Çekme Makinesi	s.78
Fotoğraf- 61 Finisör (1)	s.79
Fotoğraf- 62 Finisör (2)	s.79
Fotoğraf- 63 Flayer Fitol Makinesi	s.80
Fotoğraf- 64 Tek Büküm Makinesi	s.80
Fotoğraf- 65 Çift Büküm Makinesi	s.81
Fotoğraf- 66 Dublaj Makinesi	s.81
Fotoğraf- 67 Bobin Makinesi	s.82
Fotoğraf- 68 Çile Makinesi (1)	s.82
Fotoğraf- 69 Çile Makinesi (2)	s.83
Fotoğraf- 70 Çözü Makinesi	s.83
Fotoğraf- 71 Konik Çözü Makinesi	s.84

Fotoğraf- 72 Tahar Makinesi	s.84
Fotoğraf- 73 Dokuma Tarak Makinesi	s.85
Fotoğraf- 74 El Tezgâhı	s.85
Fotoğraf- 75 Atkı Aktarma Makinesi	s.86
Fotoğraf- 76 Dokuma Tezgâhı (1)	s.86
Fotoğraf- 77 Dokuma Tezgâhı (2)	s.87
Fotoğraf- 78 Dokuma Tezgâhı (3)	s.87
Fotoğraf- 79 Dokuma Tezgâhı (4)	s.88
Fotoğraf- 80 Jakarlı Dokuma Tezgâhı	s.88
Fotoğraf- 81 Tarak Bakım Makinesi	s.89
Fotoğraf- 82 Cımbız Tezgâhı	s.89
Fotoğraf- 83 Kalite Kontrol Makinası	s.90
Fotoğraf- 84 Numune Dokuma Makinesi (1)	s.90
Fotoğraf- 85 Numune Dokuma Makinesi (2)	s.91
Fotoğraf- 86 Büküm Ölçüm Cihazı	s.91
Fotoğraf- 87 Kumaş Serim Makinesi	s.92
Fotoğraf- 88 Kesim Motoru	s.92
Fotoğraf- 89 Etiket Makinesi	s.93
Fotoğraf- 90 Düz Dikiş Makinesi	s.93
Fotoğraf- 91 Zincir Dikiş Makinesi	s.94
Fotoğraf- 92 Kol takma Makinesi	s.94
Fotoğraf- 93 Overlok Makinesi	s.95
Fotoğraf- 94 Zig Zag Makinası	s.95
Fotoğraf- 95 Düğme Makinesi	s.96

Fotoğraf- 96 Punteriz Makinesi	s.96
Fotoğraf- 97 Gizli Dikiş Makinesi	s.97
Fotoğraf- 98 Çıt Çıt Dikme Makinesi	s.97
Fotoğraf- 99 Ceket Arka Presi	s.98
Fotoğraf- 100 Ceket Kenar Presi	s.98
Fotoğraf- 101 Göğüs Presi	s.99
Fotoğraf- 102 Yaka Çevirme Makinesi	s.99
Fotoğraf- 103 Tops Boyama Kazanı	s.100
Fotoğraf- 104 Santrifüj Makinesi	s.100
Fotoğraf- 105 Çile Boyama Kazanı	s.101
Fotoğraf- 106 Çile Pres Makinesi	s.101
Fotoğraf- 107 Haspel Boya Kumaş Makinesi	s.102
Fotoğraf- 108 Vigora Baskı Makinesi	s.102
Fotoğraf- 109 Emme Makinesi	s.103
Fotoğraf- 110 Kumaş Kaynatma Makinesi	s.103
Fotoğraf- 111 Kumaş Yıkama Makinesi	s.104
Fotoğraf- 112 Fulard Makinesi	s.104
Fotoğraf- 113 İplik Fiksaj Kazanı	s.105
Fotoğraf- 114 Çile Kurutma Makinesi	s.105
Fotoğraf- 115 Kuru Termofiksaj	s.106
Fotoğraf- 116 Nemlendirici	s.106
Fotoğraf- 117 Dink Makinesi	s.107
Fotoğraf- 118 Kazan Dekatir Makinesi	s.107
Fotoğraf- 119 Dekatir Makinesi	s.108

Fotoğraf- 120 Şardon Makinesi	s.108
Fotoğraf- 121 Makas	s.109
Fotoğraf- 122 Top Rulo Makinesi	s.109
Fotoğraf- 123 HP Tipi Kazan	s.110
Fotoğraf- 124 Kazan (1)	s.110
Fotoğraf- 125 Kazan (2)	s.111
Fotoğraf- 126 Kazan (3)	s.111
Fotoğraf- 127 Kazan (4)	s.112
Fotoğraf-128 a, b Hatıra para	s.113
Fotoğraf- 129 a, b Hatıra Madalyon	s.113
Fotoğraf- 130 a, b Hatıra Madalyon	s.114
Fotoğraf- 131 a, b Hatıra Madalyon	s.114
Fotoğraf- 132 a, b Hatıra Madalyon	s.115
Fotoğraf- 133 a, b Hatıra Madalyon	s.115
Fotoğraf- 134 a, b Hatıra Madalyon	s.116
Fotoğraf- 135 a, b Hatıra Madalyon	s.116
Fotoğraf- 136 a, b Hatıra Madalyon	s.117
Fotoğraf- 137 a, b Hatıra Madalyon	s.117
Fotoğraf- 138 Hatıra Madalyonlar 1, 2	s.118
Fotoğraf- 139 Hatıra Madalyonlar 1, 2	s.118
Fotoğraf- 140 a, b Hatıra Madalyon	s.119
Fotoğraf- 141 a, b Hatıra Madalyon	s.119
Fotoğraf- 142 Köylü kızı	s.120
Fotoğraf- 143 Otoportre	s.120

Fotoğraf- 144 Kundura Tamircisi	s.120
Fotoğraf-145 Manzara	s.121
Fotoğraf- 146 Mahalle Baskını	s.121
Fotoğraf- 147 Fener	s.121
Fotoğraf- 148 Manzara	s.122
Fotoğraf- 149 Gergef İşleyen Kadın	s.122
Fotoğraf- 150 Vazoda Çiçekler	s.122
Fotoğraf- 151 Ders Çalışan Çocuk	s.123
Fotoğraf- 152 Ders Çalışan Çocuk	s.123
Fotoğraf- 153 Resim Yapan Çocuk	s.123
Fotoğraf- 154 Müşerref Aksel	s.124
Fotoğraf- 155 Anne ve Çocuk	s.124
Fotoğraf- 156 Bahçe	s.124
Fotoğraf- 157 Bahçede Kadın	s.125
Fotoğraf- 158 Bahçede Kadın	s.125
Fotoğraf- 159 Bahçede Kadın	s.125
Fotoğraf- 160 Beşik Sallayan Anne	s.126
Fotoğraf- 161 Bursa' daki Evin Bahçesi	s.126
Fotoğraf- 162 Demirtaş Paşa Cami Minaresi	s.126
Fotoğraf- 163 Ders Çalışan Çocuk Nuri Aksel	s.127
Fotoğraf- 164 Dikiş Diken Kadın	s.127
Fotoğraf- 165 Düşünen Kadın	s.127
Fotoğraf- 166 Eşekli Kadın	s.128
Fotoğraf- 167 Falaka	s.128

Fotoğraf- 168 Gelin, Teknik: Karışık, Boyut: 47 x 30 cm.	s.128
Fotoğraf- 169 Genç Kadın	s.129
Fotoğraf- 170 Genç Kadın	s.129
Fotoğraf- 171 Genç Kız	s.129
Fotoğraf- 172 Genç Kız	s.130
Fotoğraf- 173 Genç Kız	s.130
Fotoğraf- 174 Genç Kız	s.130
Fotoğraf- 175 Gergef İşleyen Kız	s.131
Fotoğraf- 176 Gergef İşleyen Kız	s.131
Fotoğraf- 177 Giyim Kuşam	s.131
Fotoğraf- 178 Halı Dokuyan Kızlar	s.132
Fotoğraf- 179 Halıcı Kız	s.132
Fotoğraf- 180 İki Kardeş	s.132
Fotoğraf- 181 İki Öğrenci	s.133
Fotoğraf- 182 İstanbul Hatırası	s.133
Fotoğraf- 183 İstanbul' da Sokak	s.133
Fotoğraf- 184 İstanbul' da Sokak	s.134
Fotoğraf- 185 Kadın ve Çocuklar	s.134
Fotoğraf- 186 Kağnı	s.134
Fotoğraf- 187 Kavuklu	s.135
Fotoğraf- 188 Keman Çalan Kadın	s.135
Fotoğraf- 189 Kitap Okuyan Çocuk	s.135
Fotoğraf- 190 Kız Kardeşler	s.136
Fotoğraf- 191 Köye Dönüş	s.136

Fotoğraf- 192 Köylü Ana Kız	s.136
Fotoğraf- 193 Köylü Kızı	s.137
Fotoğraf- 194 Köylü Kızları	s.137
Fotoğraf- 195 Manzara	s.137
Fotoğraf- 196 Manzara	s.138
Fotoğraf- 197 Manzara	s.138
Fotoğraf- 198 Meyhane	s.138
Fotoğraf- 199 Murat, Nuri Aksel	s.139
Fotoğraf- 200 Orta Oyunu	s.139
Fotoğraf- 201 Otoportre	s.139
Fotoğraf- 202 Otoportre	s.140
Fotoğraf- 203 Oturak Alemi	s.140
Fotoğraf- 204 Oturan Genç Kız	s.140
Fotoğraf- 205 Oturan Kadın	s.141
Fotoğraf- 206 Pencere Önünde Kadın	s.141
Fotoğraf- 207 Pijamalı Çocuk	s.141
Fotoğraf- 208 Portre	s.142
Fotoğraf- 209 Portre	s.142
Fotoğraf- 210 Resim Yapan Kadın	s.142
Fotoğraf- 211 Rifai Tekkesi	s.143
Fotoğraf- 212 Sandalyede Oturan Kız	s.143
Fotoğraf- 213 Saraç İshak Mahallesi	s.143
Fotoğraf- 214 Saz Çalan Kadın	s.144
Fotoğraf- 215 Sivaslı Genç Kız	s.144

Fotoğraf- 216 Şapka Provası	s.144
Fotoğraf- 217 Un Kapanı Köprüsü	s.145
Fotoğraf- 218 Üç Desen Çalışması	s.145
Fotoğraf- 219 Vazoda Çiçekler	s.145
Fotoğraf- 220 Yağlı Boya	s.146
Fotoğraf- 221 Yağlı Boya	s.146
Fotoğraf- 222 Yağmurdan Sonra Haliç	s.146
Fotoğraf- 223 Yeni Giyim	s.147
Fotoğraf- 224 Sandalyede Çocuk	s.147
Fotoğraf- 225 Müşerref Aksel	s.147

GİRİŞ

Ülkemizin en önemli tekstil ve sanayi miraslarından ‘Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin kurulmasıyla süreci başlayan, günümüzdeki adı ve kullanımıyla Merinos Parkı ve Merinos Kongre Kültür Merkezi’ ne dönüştürülen mekân içerisinde, Bursa’da konumlanan ‘Merinos Tekstil Sanayi Müzesi’, ilk tekstil sanayi müzemizdir.

Türkiye’nin ilk tekstil sanayi müzesi ‘Merinos Tekstil Sanayi Müzesi’nin, ‘Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ adıyla, fabrika olarak hizmet verdiği geçmişten, müzeye dönüştürüldüğü günümüze kadar geçirdiği her aşamasının, ülkemiz tekstil tarihi ve ortak kültürel bellek açısından önemi büyüktür.

İşletme kurulurken, Bursa’ ya yeni bir çehre kazandıran bu dev tesis için önce bir senaryo hazırlanmıştır. Avustralya’ dan gelen yapağı önce iplik, sonra da yünlü kumaşa dönüşecek, ileri aşamada merinos koyunu üretimi yapılacaktır. Planlandığı gibi yapağı elde etmek için Bursa ve çevresinde bilimsel metotlarla merinos koyunu yetiştiriciliği denenmiştir. Asıl amaç, o güne kadar ithal edilen ipliği Türkiye’ de üretmektir.

Merinos Fabrikası, 72 bin metrekarelik alanda, Ortadoğu ve Balkanlar’ın en büyük iplik fabrikası olarak kurulduğunda, 150 bin nüfusa sahip kentte yaklaşık 1500 kişiye istihdam sağlamıştır. 1944’te dokuma, 1946’ da apre bölümleri ilave edilerek entegre olan tesis, İkinci Dünya Savaşı’nın Türkiye’ye yaşattığı zorlu yıllar sırasında ülkenin birçok ihtiyacını karşılamıştır. 1977 yılında hazır giyim bölümü eklenmiştir.

‘Merinos Yün Fabrikası 1935 yılında temelleri atılarak, Türkiye’ nin endüstrileşme çabalarının ilk girişimlerinden biri olarak Osmangazi ilçesinde İzmir-Ankara karayolunun kuzeyinde kurulmuştur. Fakat yeni teknoloji ihtiyaçlarına yönelik yatırımların yapılamaması sebebiyle 1991 yılında özelleştirme programı kapsamına alınmış ve 2000 yılında Özelleştirme Yüksek Kurulunun kamu yararını gözettiği kararıyla 314.569 m² lik alanı kültür, sanat ve spor alanı yaratılması için Bursa Büyükşehir Belediyesine devretmiştir’ (Arslan, 2015: 98). ‘Bu dönüşüm sadece fabrikanın kurulu olduğu alanı değil, yakınındaki iş merkezi ve gecekondular

alanlarının dönüşümünü de sağlayarak Bursa merkezinde başarılı bir kongre ve kültür merkezi oluşturmayı başarmıştır. Kent ortasında yeşil alanlara sahip devasa fabrika arsasına kongre kültür merkezi ve parkların yanı sıra enerji ve tekstil müzesi yapılmıştır' (Tomruk ve Akpınar, 2010: 108). Merinos Fabrikası'nda yıllarca kumaş üretimini sağlayan makine donanımı, yüzlerce fotoğraf ve obje canlanarak Merinos Tekstil Sanayi Müzesi'ni oluşturmuştur.

Açılışı 1938 yılında gerçekleştirilen, Cumhuriyet tarihinin sembol işletmelerinden biri olan Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi restore edilerek, 14 Ekim 2011 tarihinde Merinos Tekstil Sanayi Müzesi olarak kapılarını ziyaretçilerine açmıştır.

Tarihi Merinos Yünlü Fabrikası döneminin, sanayi, üretim ve istihdam bakımından ülkenin lokomotif fabrikasıdır. Bu fabrika Türk Tekstil Tarihi'nin adeta yapı taşıdır. Hem geçmişteki önemi, hem de günümüzdeki öncü müzecilik anlayışı ile gelecek nesiller için de anlamını ortaya koymaktadır.

Genel tanımıyla, sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı olarak tanımlanan müze kavramı, özelde, ülkemizin tekstil sanayi ve sanatına yön vermiş köklü bir kurum olarak "Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi" bünyesinde varlık bulmaktadır.

Fabrika olarak müzenin üretim geçmişi belli bir birikimi içermektedir. Bu birikimi bir müzeye dönüştürmek, birikimin detaylı bir şekilde tanımlanarak, tasnif edilmesini gerektirmektedir.

Envanter kelimesi, mal ve değerlere ait döküm anlamına gelir ve genelde ticari bir terim olarak kullanılır. Ancak bir müze söz konusu olduğunda değer taşıyan nesnelerin saklandığı, sergilendiği, halkla ve araştırmacılarla buluşturulduğu özel mekânlardır. Bu anlamda müze envanterleri (dökümleri), araştırmacılara rehberlik edecek bir birikimin, ilk aşamasıdır.

Türkiye'nin ilk tekstil sanayi müzesi olan, 'Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' ile ilgili hazırlanmış her hangi bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

Bu araştırma, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' nden alınan izinler doğrultusunda, haftanın belirli günlerinde müzede yapılan çalışmalar; salonların incelenmesi, tarihsel sürecin araştırılması, taramaların yapılması, envanterlerin fotoğraflanması, başta Müze Sorumlusu, Sanat Tarihçi Mehmet Zahid Cihanlı, Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü Arkeolog Fikret Alkan olmak üzere, Sergi Küratörü Prof. Dr. Ayten Sürür' ün bulunduğu yetkililerinin yanı sıra Enerji Müzesi Sorumlusu Sanat Tarihçi Tuğba Aydın, Merinos AKKM inşaatı proje danışmanı Y. Mimar Recayi Coşkun, Ressam Malik Aksel' in oğlu Murat Aksel ve Merinos Fabrikası çalışanlarından Tahir Adıman ile görüşmeler sonunda oluşturulmuş, arşiv değerlendirme ile hazırlanmıştır. Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphanesi, Uludağ Üniversitesi Kütüphanesi, Bursa Kent Müzesi ve Cumhuriyet Tarihi kaynaklarından fabrika ile ilgili literatür taramaları yapılmıştır.

Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Envanteri fotoğraf ve açıklamalarıyla birlikte müzenin resmi belgelerinde kullanılan şekli ve sırasıyla belirtilmiştir.

Birinci Bölümde; Bursa Merinos Yün Fabrikası'nın kuruluşundan, Başvekil İsmet İnönü tarafından temelini atıldığı 1935 yılı itibarıyla, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından 2004 yılında kapatılışına ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne devredilişine kadarki süreç incelenmiştir.

Atatürk' ün kendi eliyle yaptığı son resmi açılış olarak tarihte ayrı bir önem taşıyan tesis, ekonomik ve endüstriyel gelişiminin yanı sıra birçok sosyal sorumluluk çalışmasına da imza atmıştır. Bu gelişmelerle ilgili belge ve kaynaklara, Merinos Yünlü Sanayi İşletmesi' nin, Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne devredilmesi ve 'Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' nin kurulmasıyla ulaşılmıştır.

İkinci Bölümde; Fabrika arazisinin bugünkü kullanımı olan Merinos Parkı ve içerisinde bulunan Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi' ne Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi özelinde yer verilmiştir.

Tekstil Sanayi Müzesi, Merinos Yünlü Fabrikası restore edilerek, orijinal mimarisine uygun bir biçimde tasarlanmıştır. Sergileme düzeniyle ilgili olarak, eski Bursa Merinos Fabrikası'nda gerçekleştirilen üretim bölümleri üzerinden, sürecin tanıtılması hedeflenmiştir.

Fabrikanın Elektrik Santrali ise bugün Enerji Müzesi olarak Kongre Kültür Merkezi' nin kuzey batısında konumlanmıştır.

Müzedede, fabrikayla ilgili olmayan, Bursa ve Türk kültür sanatına hizmet etmek amacıyla oluşturulmuş İpek Bölümü ve Cumhuriyetimizin önemli ressamlarından Malik Aksel Sanat Galerisi mevcuttur.

Binanın ikinci katında, '7 Kasım 2014 tarihinde Göç Tarihi Müzesi ziyaretçilere açılmıştır' (bursakultur.com, 2016). Bu yılın sonunda yine bu binaya, hazırlığı tamamlanmak üzere olan Vakıf Eserleri Müzesi eklenecektir.

Üçüncü Bölümde; Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' nde kayıtlı olan 185 adet envanterin, fotoğraflı listesine yer verilmiştir. Bu envanterin 84' ü müzenin iki katındaki dört salonda sergilenen tekstil makineleridir. Her salonda çalışan bir makine bulundurulmasına ve bunların zaman zaman ziyaretçilerin ilgisine sunulmasına özellikle dikkat edilmiştir.

Envanterlerin 16 adedi Merinos Fabrikası' na ait hatıra madalyonlarından oluşmaktadır.

Son olarak, Cumhuriyet döneminin önemli sanatçılarından Malik Aksel adına düzenlenen galeri salonunda Murat Aksel tarafından bağışlanan 85 eseri sergilenmektedir.

Sonuç bölümünde, araştırmanın değerlendirilmesine, çalışmanın müze ve akademik alandaki kazanımlarına değinilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SÜMERBANK MERİNOS YÜNLÜ MÜESSESESİ

1.1. Sümerbank ve Kuruluş Amacı

Sümerbank, devlet eliyle kurulmuş ve Türkiye ekonomisine büyük katkılarda bulunmuş, ticari nitelikte mal üreten bir kuruluştur. Tekstil sanayisi ile aynı anda banka konumundadır.

‘Başbakan İsmet İnönü, 25 Nisan-10 Mayıs 1932 tarihlerinde, Sovyet Rusya’ya yaptığı gezide Sovyetlerin sanayileşme hamlesini görmüş ve devlet eliyle uygulanan sanayileşme projesinin bir benzerini Türkiye’de de uygulamak için harekete geçmiştir.

1925 yılında özel sanayi sektörünün ve kendine bağlı sanayi kurumlarının kredi ve finansman sorununu çözmek amacıyla Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Ancak banka, sermayesinin azlığı nedeniyle kendine bağlı işletmeler dışında özel sanayi sektörüne destek olamayarak kanunda kendisine verilen görevi yerine getirememiştir. Gerek bu sorunu çözmek gerekse de Sovyet Rusya gezisinden elde edilen tecrübe ile devletin sanayileşme sürecini ele almak amacıyla Sanayi ve Maadin Bankası kaldırılarak yerine, 3 Temmuz 1932’de Devlet Sanayi Ofisi ve 14 Temmuz 1932’de Türkiye Sanayi Kredi Bankası kurulmuştur’ (Yıldırım, 2014: 563).

‘Ancak Devlet Sanayi Ofisi’ nin normal bir şekilde çalışmasına karşı, Türkiye Sanayi Kredi Bankası’ ndan beklenen sonuçlar alınamamıştır. Bunun başlıca nedeni Sanayi ve Maadin Bankası’ nın feshi sırasında mevcut paranın büyük bir kısmının, fabrikaların işletme sermayesi olarak Devlet Sanayi Ofisi’ ne verilmiş olmasıydı. Bu durum iki ayrı kuruluşun tekrar birleştirilmesi gereğini ortaya koymuş ve bundan Sümerbank’ ın kurulması fikri doğmuştur’ (Altun vd, 2001: 73).

‘Devlet Sanayi Ofisi ve Türkiye Sanayi Kredi Bankası, mevcut yapıları içerisinde faaliyette bulunmalarının, Milli Sanayinin gelişmesine katkıda bulunmaktan çok özel sektörü caydırıcı etkisi olduğu gerekçesiyle 03.06.1933 tarih ve 2262 sayılı Kanunla kurulan Sümerbank’a devredilmiştir’ (Kiper, 2013: 43).

Çağdaş Türkiye Cumhuriyetinin ilk kuruluş yıllarında ülkenin tüm milli kaynak ve iktisadi unsurlarını kullanarak sanayileşme hareketinin daha verimli ve entegre bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere milli ihtiyaç ve menfaatlerimiz paralelinde sanayide öncü görevi üstlenebilecek güçlü bir kuruluşa ihtiyaç duyulması nedeniyle “Türkiye’de temel sanayileri kurmak ve yönetmek” ana amacı doğrultusunda 11 Temmuz 1933 tarihinde adını büyük önder Atatürk’ten alan Sümerbank kurulmuştur (Narinç, 2009). Kuruluş amacı, kısaca; çeşitli yurt kaynaklarını işleyecek sanayiyi kurmak, işletmek ve bu konuyla doğrudan doğruya ilişkili olarak bankacılık faaliyetlerinde bulunmaktır.

‘Sümerbank kurulduğunda Osmanlı’dan gelen sadece dört fabrikaya sahiptir. Bunlar; Bakırköy Pamuklu Dokuma Fabrikası, Feshane Yünlü Dokuma Fabrikası, Hereke İpekli ve Yünlü Dokuma Fabrikası, Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası’dır’ (sumerholding.gov.tr, 2016).

‘Halk tasarrufuyla oluşturulan Sümerbank, Türkiye’de ilk modern tekstil kuruluşu olarak büyük bir üne kavuşmuştur. Demir-çelik tesisleri, çimento fabrikaları, kâğıt ve selüloz tesisleri Sümerbank bünyesinde kurulmuş ve bunların daha sonra kendi bünyesinden ayrılarak, ayrı birer kuruluş olmasını sağlamıştır’ (Mühendis ve Makine Dergisi, 2007: 42).

Sümerbank; Yünlü Grubu İşletmeciliği, Pamuklu Dokuma İşletmeciliği, Deri ve Kundura Grubu İşletmeciliği, Halıcılık, Kimya, Porselen, Konfeksiyon, Bankacılık ve Tarım Sektörü alanlarında ülkemizde hizmet vermiştir.

Sanayileşme hareketimizin, milli ihtiyaç ve menfaatlerimizin verimli bir şekilde yürütülmesi, kurulan bütün kurumların etüt ve planlarının hazırlanması ve yönetimi, kurulmuş ve kurulacak işletmelere kredi açmak ve Türkiye ekonomisinin geliştirilmesine, halkın refahının yükseltilmesine, Türkiye'nin siyasal bağımsızlığının ekonomik altyapısının oluşturulmasına çok önemli katkılarda bulunmuştur.

1.2. Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Müessesesi Kuruluşu

1930’ lu yıllarda, devletçiliği esas alan yeni bir kalkınma dönemi başlamıştır. Türkiye bu planlama içinde emek yoğun tekniklerle gerçekleştirilen sanayi kollarına

el atmıştır. ‘Hazırlanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının (1933-1938) uygulanması Sümerbank eliyle gerçekleştirilmiştir. Devlet, isteği ve ihtiyacı doğrultusunda temel ihtiyaçlara yönelik tesisler kurma kararı almıştır. Coğrafi dağılışı içinde hammaddelerimizin değerlendirilmesi gerekliliği düşüncesine yönelik tesislerin kurulması, ithal edilen ürünlerin durdurulması ve bu ürünlerin yurt içinde üretilmesiyle dışarıya döviz ödenmemesi yoluna gidilmiştir’ (Doğan, 2013: 217). ‘Öz kaynaklara dayalı planlı sanayileşme dönemi tekstil alanında Kayseri ve Ereğli Bez, Nazilli Basma, Malatya Pamuklu Dokuma, Bursa Merinos Yünlü ve Gemlik İpekli Dokuma Fabrikalarının temellerinin atılması ile başlatılmıştır’ (Yücel, 2014: 28).

Fabrika, Türkiye’ nin ilk sanayileşme atılımları çerçevesinde, sanayi devriminin simgelerinden biridir. Temeli 28 Kasım 1935 tarihinde, dönemin başbakanı İsmet İnönü ve İktisat Vekili Celal Bayar tarafından atılan Sümerbank’ ın Bursa’ da kurmaya karar kıldığı, Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin isim babası Mustafa Kemal Atatürk’ tür (Merinos, Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2015). ‘Merinos sözü, Türk ulusunun İspanya’ ya götürdüğü koyunlara, onların yünlerine ve bu yünlerden yapılan kumaşlara verilen isim olmuştur’ (Altun vd, 2001: 28). ‘Bu konuda Atatürk, Celal Bayar’ a, Merinos ismini nasıl verdiğini şöyle açıklar; “Merinos, öz Türkçe bir kelimedir. İnce ve uzunca yün anlamına gelir. İspanyaya giden İber Türkleriyle oraya intikal etmiş ve o Türklerle oraya giden koyunlar ve yünleri bu isimle anılmışlardır. Bu nedenle merinos bu fabrika için pek uygun bir isimdir”’ (Merinos, Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2015: 9).

Fotoğraf-1 Merinos Fabrikası Temel Atma Töreni, 28 Kasım 1935.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi

Fotoğraf-2 Atatürk' ün Merinos ve Suni İpek Fabrikalarına İsim Verişi

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Atatürk Odası

Fabrika' nın kurulacağı alanın, Merinos koyunu yetiştirmeye uygun olması ihtiyacından, gerekli incelemeler yapılmış, geniş ovaları, bol gıdası, uygun havası ve doğal kaynak sularının çokluğu sebebiyle Bursa' da karar kılınmıştır. Ülke içinde Merinos yetiştiriciliğine verilen önem, büyük bir ihtiyacı karşılamıştır. Ülkede yeni bir girişim olan Merinos, adının anlamı ve anlamını nereden aldığı göz önünde bulundurulduğunda, anlaşılmaktadır ki Türklerin eskiden de yabancı olmadıkları bir hayvandır.

Bursa, Merinos yetiştirme alanı olarak kabul edildikten sonra ince yapağı yetiştirme görevini, Bursalı koyun yetiştiricileri üzerine almıştır. '1953 yılında Bursa Merinos yetiştirme müfettişliği adıyla bir teşkilat kurulmuş ve o seneden itibaren faaliyete geçmiştir. Merinos Yetiştirme Müfettişliği, ildeki yerli koyunların merinosa tahvili işi ile uğraşmaktadır' (Altun vd, 2001: 87).

Türkiye yönlü mensucat sanayi, diğer sektörlerden daha eskidir. Bu sanayi, Cumhuriyet döneminde gelişmiş ve Bursa' da yeni yapılan Merinos Fabrikası ile ince yapağı, kendi konumunu kazanmıştır. İki milyon kilo yapağı elde etmek için bir milyona yakın koyun yetiştirmek gerekmektedir ve Bursa' da başlatılan merinoslaştırma çalışması başarıyla yürütülmüştür.

Fabrikanın binalarının inşaatını, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları inşaatının ilk müteahhitlerinden olan Nuri Demirağ üstlenmiştir ve onun çabalarıyla fabrika iki yılda tamamlanmıştır (nuridemirag.com, 2016). Deneme üretimleri tamamlanan fabrika 2 Şubat 1938 tarihinde, Mustafa Kemal Atatürk tarafından hizmete açılmıştır.

'Bu fabrikanın kuruluşundan önce ülkemizde Hereke ve Feshane fabrikaları ve özel teşebbüs elindeki diğer iplikhanelerde, yalnız strayhgarn iplik üretilmiştir. Bu sistem; kaliteli, ince, düzgün ipliklerin üretilmesinde kullanılan yün iplikçilik methodu olan Kamgarn iplikçilik sisteminden daha kaba liflerin kullanıldığı sonuçta, kaba ve kalın ipliklerin elde edildiği yün iplikçilik yöntemidir (makinecim.com, 2016). Strayhgarn ipliklerle yalnız İskoç tipi kumaş dokunmaktadır. Bu sebeple taranmış yün ipliğinden üretilen kumaş cinslerini dokuyabilmek için yabancı

ülkelerden yılda ortalama 5 milyon lira değerinde taranmış yün ipliği ve kamgarn ithal etmek zorunda kalınmıştır' (Altun vd, 2001: 84). Bursa Merinos Fabrikası, yünlü kumaş piyasasında çok aranan kamgarn ipliğini, ülkede üretmek amacıyla kurulmuştur.

1.3. Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Müessesesi Açılış Töreni

Merinos Yünlü Sanayi Müessesesi, endüstriyel, ekonomik ve sosyal konulardaki öneminin yanı sıra, Atatürk' ün açılışını yaptığı son fabrika olması sebebiyle de Cumhuriyet tarihinin en önemli değerlerinin arasında yer almaktadır.

'Atatürk son Bursa gezisini 13 Şubat 1938' de gerçekleştirmiştir. Yalova'da 22 Ocak 1938'de ciddi bir şekilde rahatsızlanmasına rağmen, her ikisinin de adını bizzat verdiği Gemlik Suni İpek Fabrikası ile Bursa Merinos Fabrikasının açılışlarını yapmak üzere 1 Şubat 1938'de Yalova'dan yola çıkmıştır. Öğleden sonra Gemlik'e ulaşarak, buradaki suni ipek fabrikasının açılışını gerçekleştirmiş, ardından Bursa'ya hareket etmiştir' (Küpelı, 2007: 31).

Fotoğraf-3 Gemlik Suni İpek Fabrikasının Açılışı, 1 Şubat 1938

Kaynak: Tahsin Adıman Arşivi, 2016

Fabrikanın açılışını yapmak için geldiği Bursa'da, henüz tespit edilen hastalığının izlerini taşımaktadır. Zira yorgun ve hasta bedeni, önceki gezilerinde olduğu gibi ona artık rahat hareket etme imkânı vermemektedir. Bu sebeple olsa gerek, 2 Şubat 1938 'de Merinos Fabrikası'nın açılış töreninde kendisi yerine Başvekil Celal Bayar konuşma yapmıştır (Küpeli, 2007). Konuşmanın ardından, 'Sümerbank Genel Müdürü Nurullah Esat Sümer, Atatürk' e pamuk bir yastık üstünde "SB" (Sümerbank' ın ilk harfleri) biçimi verilmiş bulunan, fabrikanın altın anahtarını sunmuştur' (Altun vd, 2001: 109). Gazi Mustafa Kemal Atatürk, bu dev kuruluşu, kurdele kesmek yerine, kapıyı anahtarla açarak hizmete sokmuştur, aynı anda üretim başlamıştır.

'Şeref defterinin ilk sayfasına anlamlı cümleler yazan Mustafa Kemal Atatürk, Merinos' un Bursa Bölgesi ve Türkiye için önemli olduğunu belirterek, ülkenin büyük bir ihtiyacını karşılayacağını vurgulamıştır. "Sümerbank Merinos Fabrikası, çok kıymetli bir eser olarak milli sevinci arttıracaktır. Bu eser, yurdun, özellikle Bursa bölgesinin endüstri gelişimine ve büyük milli ihtiyacın giderilmesine yardımcı olacaktır. Eserin başarılmasında Ekonomi Bakanlığı' nı tebrik ederim. Sümerbank direktörlüğüne teşekkür ve fabrikayı gördüğüm gibi yüksek bilgi, tam düzenli idarede ve direktörüne başarı temenni ederim" K. ATATÜRK' (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi D Salonu Teşhir).

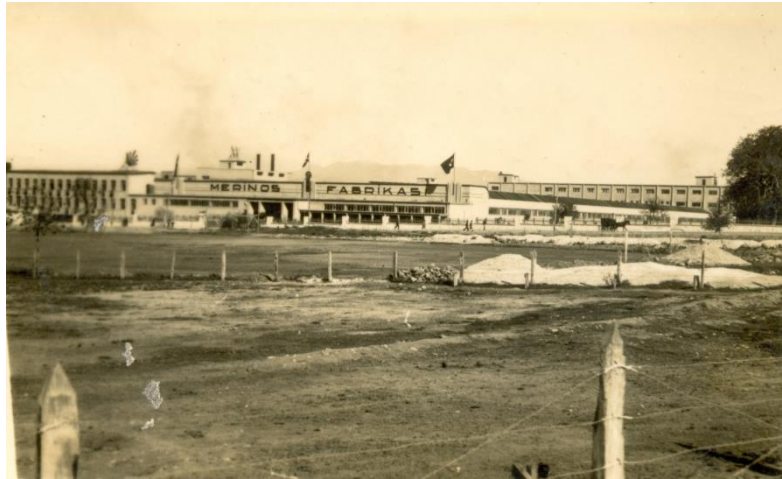

1.4. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi' nde Üretim

Merinos Fabrikası açıldığı yıllarda Bursa için çok önemlidir. İşletme hizmete girdiğinde 1442 işçi ve 67 memur istihdam etmiştir. Fabrika 16 bin 140 eğirme¹ ve 7 bin katlama iğine² sahiptir. Kuruluş kapasitesi üç ekip halinde çalışması durumunda 611.100 metredir. İlk yıl iğlik satışından elde edilen gelir 1 milyon 959 bin 500 TL' yi bulmuştur. 1938 yılında yaklaşık 150 bin nüfusa sahip bu kentte Merinos yaklaşık 1500 kişiye istihdam sağlayarak, bir anlamda Türkiye için önemini vurgulamıştır.

Tesis için planlama yapıldığı günlerde İktisat Bakanı olan Celal Bayar, Merinos Fabrikası' nda görev yapacak teknik elemanların yurt dışında eğitim almasını sağlayarak, Avrupa teknolojisini Türkiye ve Merinos'a taşıyanların başında gelmektedir. Merinos' da hammaddeden son üretimine kadar bir dizi aşamayı hayata geçirmek için büyük çaba harcanmıştır. Bu çabalar, Bursa' da 72 bin metrekare alanda kurulu, Balkanlar ve Ortadoğu' nun en büyük iplik fabrikasını doğurmuştur (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi).

Fotoğraf-6 Merinos Fabrikası, 1940' lar

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

¹ Yün, pamuk gibi şeyleri iğ ile büküp iplik durumuna getirme, <https://tr.wiktionary.org/wiki/i%C4%9F> erişim tarihi:30.05.2016

² Pamuk, yün vb.nden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkin, iki ucu sivri ve çengelli olan, araç, <https://tr.wiktionary.org/wiki/i%C4%9F> erişim tarihi:30.05.2016

yılında iplik üretim kapasitesi arttırılarak 38 bin 100 iğe çıkarılmıştır. Aynı yıl içinde dokuma tezgâhı sayısı 37' den 87' ye yükseltilmiştir. 1957 yılında dokuma tesislerinin ilavesi devreye girmiştir. 1960 yılına gelindiğinde dokuma tezgâhı sayısı 176' ya ulaşmıştır (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi A Salonu Pano).

1960' lı yıllarda resmi adı Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Müessesesi olan işletmede, merinos yapağı, ince yerli yapaklar, tiftik, ipek, suni ve sentetik elyaf ve bunların harmanları kullanılmaktadır. Sümerbank, 1967 verilerine göre toplam 30 milyon liralık yatırım gerçekleştirerek, iplik dokuma ve apre makineleri yenilenmiştir. Daha kaliteli hammaddeden üretilen mamul çeşitleri ise mevsimlik, yazlık ve kışlık kamgarn erkek ve kadın kumaşları, kroşe, dokuma iplikleridir. Özel sektöre de fason tops*, iplik ve apre üretimi yapılmaktadır. 1973 Yılında Çalışan Sayısı 3500 olmuştur.

Fotoğraf-8 Üretim' den Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

1961' den itibaren uygulanan Birinci ve İkinci Planlı Kalkınma Dönemleri, Merinos Fabrikası' nda da gelişmelere yol açmıştır. İğ sayısı giderek artmıştır. Gelişmenin sonucu olarak 1977 yılında bu kez hazır giyim bölümü devreye girmiştir. Merinos Fabrikası sonraki yıllarda, 1950-60 döneminin görkemli görüntüsüne kavuşamamıştır ancak uzun süre özelliğini de yitirmemiştir. Bu gelişmede, Türkiye'

nin sanayileşme hamlesinin ve yeni kurulan özel sektöre ait dev işletmelerin de rolü bulunmaktadır. Bursa' nın hızlı büyümesi ve gelişmesiyle içine kapanan bu dev kurum, kaliteli teknik kadroların yetişmesini sağlarken, özel sektör bu kaynağı iyi kullanarak, Merinos' luları tek tek bünyesine almıştır. Uzun sayılabilecek bir süre ABD' ye yapılan ihracat ve yerli piyasaya sunulan kaliteli yünlü kumaş üretimiyle ayakta kalmayı başaran Merinos, 1972' den sonra düşüş dönemine girmiştir (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016).

Kuruluşundan itibaren çağdaşlarının ötesinde, şehir için, ülke için, dünya için çok önemli bir değer olan işletmenin, gerilemesindeki nedenlerin başında özel sektörün hızlı gelişimi, fabrikanın devlet eliyle kurulmuş ve yönetilmekte olmasından, rekabetin gerisinde kalması gösterilebilmektedir. Yetişmiş elemanların kayba uğraması, görevinin gereğini yerine getiremeyen yöneticiler, siyasi rekabetler, çok fazla eleman alınması, yanlış yönetim gibi sebepler sıralandığında, Merinos' un gözden düşmesi anlaşılabilir.

Bursa için önemi giderek azalan Merinos Fabrikası 1977 yılında, kuruluşundan kapanışına yaşanan tek grevi görmüştür. TEKSİF' e üye 3 bin 37 işçisiyle 21 Nisan 1977' de greve çıkan Merinos' ta üretim tam 126 gün durmuştur. Bu arada işveren de lokav³ kararı almış, buna karşın 5 Eylül 1977 günü anlaşma sağlanmıştır. 'Dört ay süren grev, Merinos' a yakışır bir olgunluk içinde geçmiş, bir tek olay çıkmadan ve bir şölen havasında gerçekleşmiştir' (Merinos, Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2015: 82).

12 Eylül 1980 günü sonrası, beklenin aksine ve özellikle tek parti döneminde Merinos özelleştirme hazırlıkları nedeniyle yeniden önem kazanmıştır. Fabrikanın bu parlak dönemi 1985' e kadar devam etmiştir. O yılın verilerine göre Merinos' ta 3018 işçi, 130 memur çalışmaktadır. 1990 yılında bu tarihi fabrika özelleştirme hazırlığında olmasına karşın, üretimini 40 bin iğeye çıkarmış, dokuma tezgâhı sayısı da 261'e ulaşmıştır (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016).

³ Greve çıkan işçileri işverenin topluca işten uzaklaştırması, kaynak: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Lokavt> erişim tarihi:30.05.2016

Ancak bu ivme de Merinos Fabrikası' nın kapanışına engel olamamış, işletme, 2000 yılında Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından alınan kapatılma kararıyla ömrünü tamamlamıştır.

1.5. Sosyal Konularda Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi

İki dünya savaşı arasında, Kurtuluş Savaşı' ndan yeni çıkmış Türkiye' deki ekonomik ve sosyal koşullar düşünüldüğünde, kadınların da çokça istihdam edildiği Merinos Yünlü Fabrikası, ülkeye sosyal ve kültürel anlamda çağdaş bir çalışma anlayışı getirmiştir. Fabrika; tenis kortu, futbol sahası, yüzme havuzu, sinema salonu, Açık hava sineması, kütüphane ve çalışanların çocukları için kreş gibi o dönemin Türkiye' sinde hiçbir fabrikada bulunmayan imkânlarla donatılmıştır.

Fotoğraf-9 Kreş' ten Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi

Merinos, çalışanlarına yönelik sosyal haklar konusunda çok duyarlı olmuştur. 'Yapılan işin sonucuna göre hesaplanan Akort çalışma' (işmahkemesi.com, 2016) ile maaşları yükselen çalışanlar, kendilerine verilen kuponlar ile Sümerbank ürünlerini ucuza satın alabilmişlerdir. 'Kredi kooperatifinden isteyenler sonradan maaşlarından kesilmek üzere kredi kullanmışlardır. Kumaş kooperatifinden ise yine sonradan

maaşlarından kesilmek üzere kumaş alabilmişlerdir’ (Merinos, Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2015: 135). Bunların yanı sıra doğum ve ölüm yardımları da yapılmıştır.

Fotoğraf-10 Fabrika İşçilerinin Alış Verişlerini Yaptığı Satış Mağazası

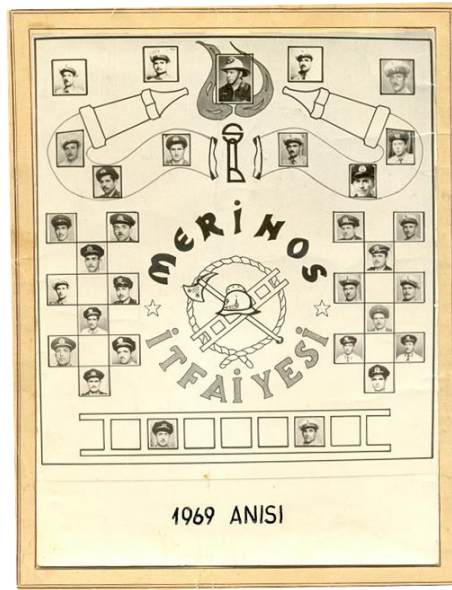

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

Tüketim, kredi ve yapı kooperatifleri çalışanların hayatını büyük ölçüde kolaylaştırmış ve rahatlatmıştır. Fabrikanın üst düzey yöneticileri lojman olanağına sahip olurken, diğer çalışanlar yapı kooperatifleri ile konut edinmişlerdir. ‘Merinos yapı kooperatifi ile çalışanlar, Merinos’ta hem çalışmış, hem kent yaşamını öğrenmiştir. Merinos’un çalışanları için kurduğu kooperatif, Bursa’da bir semtin oluşmasına öncülük etmiş, çalışanlarının ev sahibi olmalarını sağlamıştır. Merinos Evleri, bugün Darmstadt Caddesi çevresindeki bölgede kurulmuş, bu çevrede binlerce ev yapılmıştır. Bunlar kimi tek, iki ya da üç, en çok dört katlı evlerden oluşmuş, bahçe içerisinde yapılarıdır. O nedenle bölgenin adı o zamanlar Bahçeli Evler olarak anılmıştır. O evler kentin en güzel evleri, bölge ise ilk planlı modern yerleşim bölgesi kabul edilmiştir, Bursa’nın en gelişmiş yeri olmuştur. Evlerin arasında düzenli sokaklar ve caddeler bulunmaktadır ve bugünkü Darmstadt Caddesi, kooperatif evleri arasındaki ana yol olarak planlanmıştır’ (Yılmaz, 2013: 66). Bu evlerde oturmak da Merinos Fabrikası’nda çalışmak gibi ayrıcalık sayılmıştır.

Merinos için yangın güvenliği çok önemsenmiş, bu nedenle fabrika bünyesinde itfaiye teşkilatı oluşturulmuştur. 1958 yılındaki Kapalıçarşı Yangını sırasında Merinos grubu büyük çaba sarf etmiş, bu ve benzeri yangınlarda gösterilen çabanın karşılığı olarak, Merinos İtfaiyesi'ne esnaf kuruluşları ve kamu kurumları tarafından çok sayıda takdir ve teşekkür belgesi verilmiştir.

Fotoğraf-11 Merinos İtfaiye Grubu, 1969

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

En önemli sosyal katkı sağlık alanında yaşanmıştır. Çalışanlar, rahatsızlık geçirdiklerinde revirde tedavi görmüştür. Çalışan yakınlarının da yararlandığı dış hekimi ve çocuk doktoru Merinos'un sosyal yüzünü gösteren tipik örneklerden olmuştur. Günümüzdeki aile hekimliği uygulamasının bir benzeri şeklinde, hafta sonları, çalışan aileleri Merinos'a gidip doktor kontrolünden geçerek gerekli tedavileri alabilmiştir.

Merinos Fabrikası, çalışanlarına eğitimler ve okuma yazma kursları düzenlemiştir. Üst düzey yönetici ve teknik personel zaman zaman yurt dışına staja gönderilmiş, diğerleri için hizmet içi eğitim gerçekleştirilmiştir.

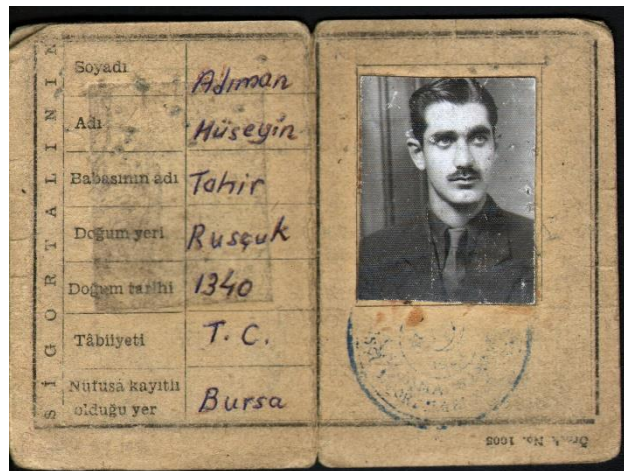
Fabrikanın ilk yıllarında çalışan talebini karşılayabilmek için istihdam edilenler arasında okuma yazma bilmeyenler bulunmaktadır. Onlar için de okuma-yazma

kursları açılmıştır. Merinos Fabrikası 'nın kendi arsası üzerinde yapımını üstlendiği Merinos İlkokulu, modern ve geniş sınıfları, örnek yapısı, hiçbir okulda bulunmayan ve fabrika tarafından karşılanan kaloriferli ısıtma sistemi, öncü öğretim kadrosu ile 50'li, 60'lı ve 70'li yıllarda Bursa'daki en önemli eğitim kurumlarından biri olarak günümüze kadar gelmiştir. Bunu sağlık ocağı izlemiştir (T. Adıman ile kişisel iletişim, 2 Haziran 2016).

Merinos Fabrikası, yıllık 3,5 milyon metrelik kumaş üretiminin yarıya yakınına Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Teşkilatı gibi resmi kuruluşların ihtiyaçlarına ayırarak Devlet bütçesine de her yıl önemli katkı sağlamıştır (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi).

İlk sendikalaşma çalışmaları, ilk toplu sigorta sözleşmeleri bu işletmede yapılmıştır. Fabrika, 1946'da Tekstil Mensucat Sanayi İşçileri Sendikası'nın doğumuna tanıklık etmiştir, bunu takiben 1952'de Türkiye genelinde örgütlenecek olan Türkiye Tekstil, Örne ve Giyim Sanayi İşçileri Sendikası (TEKSİF) bu dev tesiste kuruluşunu tamamlamıştır. Üst konfederasyon olarak ise yine 1952 yılında, Türk-İş (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kurulmuştur. Sonraki yıllarda TEKSİF ve Türk-İş Genel Başkanı olan Şevket Yılmaz, Merinos Yünlü Müessesesi bünyesinde kurulan kredi kooperatifinde görev yapmıştır (T. Adıman ile kişisel iletişim, 2 Haziran 2016).

Fotoğraf-12 Sosyal Sigortalar Kurumu Karnesi, Hüseyin Adıman

Kaynak: Tahir Adıman Arşivi, 2016

Fotoğraf-13 Bursa Mensucat Sanayi ve İşçi Sendikası, 1950

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

Türkiye’de ilk kez toplu sözleşme Merinos işçilerinin üyesi bulunduğu Mensucat İşçileri Sendikası ile Merinos Fabrikası arasında imzalanmıştır. Çalışanlar verimleri oranında zam almıştır. Bu sözleşme, Sendikalar Grev ve Lokavt Yasası çıkmadan imzalanan ilk özel sözleşme özelliğini taşımaktadır. Bu anlaşmaya Sendika Başkanı Recep Kırım ile İşletme Müdürü Orhan Öcal Giray imza atmışlardır (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016).

Fotoğraf-14 Toplu İş Sözleşmesi, 1966

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

Fabrikanın faaliyete geçmesinden kısa süre sonra oluşturulan Merinos Spor Kulübü, fabrikanın geniş olanakları ile kısa sürede büyüyüp gelişerek Bursa'nın ve Türkiye'nin en önemli spor kuruluşlarından biri olmuştur. Futbol ile başlayan faaliyetler, Güreş, Atletizm, Bisiklet, Kayak, Tenis, Yüzme, Sutopu, Voleybol, Hentbol, Basketbol gibi hemen hemen tüm spor dallarında ülke çapında devam etmiştir. Türk sporuna sayısız Milli sporcu, Hakem, Antrenör ve spor adamı yetiştiren Merinos Spor Kulübü, faaliyetlerini 70 yıldır aralıksız sürdüren ender spor kuruluşlarımızdan birisidir. 80'li yıllara kadar amatörce sürdürülen faaliyetler, Basketbol takımının 1987 yılında, Futbol takımının da 1990 yılında Türkiye liglerine yükselmesi ile profesyonelliğe ulaşmıştır. Bu arada fabrika bünyesinde oluşturulan Yüzme Okulu ile çalışmalarına başlayan Bayan sutopu takımı yıllarca Türkiye Şampiyonalarında ilk üç arasında yer alarak büyük ilgi toplamıştır.

Fotoğraf-15 Merinos Gençlik Kulübü, 1952-1953 Sezonu

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

Ancak Özelleştirme çabaları ve Merinos fabrikasının da bu kapsama alınması, kulübün özellikle Sümerbank tan kaynaklanan desteklerinin kesilmesine yol açmış ve faaliyetlerin kısıtlanma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu durumda kulüp yöneticileri, Türk Futbolunun kilometre taşlarından biri olan Merinos Futbol Şubesinin kapanmaması için büyük çaba göstermişler, fabrika çalışanlarının da desteği ile

3.ligde yer alan Merinos' un faaliyetlerini başarı ile devam ettirmişlerdir. 'Bu arada 1995 yılında Bursaspor ile Pilot Takım çalışmasına girilmiş ve kulübün adı Bursa Merinos olarak değiştirilirken, renkleri de Yeşil-Beyaz ve Lacivert olarak yeniden tescillenmiştir. 2000 yılında ise kulübün Futbol Şubesi, A.Ş. haline getirilerek ve Bursa Merinos Spor Etkinlikleri A.Ş. ismi altında ve %99 hissesi Bursaspor'a verilerek bu 70 yıllık kulübün yaşaması sağlanmıştır (wikipedia.org, 2016).

Merinos Fabrikası hedeflendiği gibi 'kendi kendine yeten fabrika' olmuştur. Bunun en önemli örneği de, kumaş üretiminin yanında, gece 24.00' dan sonra kentin aydınlatılmasına katkısıdır. Fabrikada üretilen elektrik enerjisinin arta kalan kısmı Bursa'ya şehir cereyanı olarak verilmiş, öncelikle ve özellikle Bursa Devlet Hastanesi aydınlatılmıştır. 'Bursa Hâkimiyet Gazetesi 1 Nisan 1950 tarihli yayınında Merinos Fabrikası Elektrik Santrali' ndeki arıza sebebiyle şehirde kısmi elektrik kesintileri yaşanacağını duyurmuştur. (Müze Arşivi) Bu da fabrikanın şehre katkısını belgelemektedir. Gazetenin ilgili sayısı, fabrika çalışanlarından Tahsin Adıman tarafından Merinos Tekstil Sanayi Müze' sine verilmiştir. Bu belge müzede sergilenmektedir.

Merinos Fabrikası Elektrik santrali, ilk dönem kömür ile çalıştırılmıştır ve kazan dairesinde günde yaklaşık 120 ton kömür kullanılmıştır. Kömür yandıktan sonra oluşan cüruf atılmamış, briket olarak kullanılmıştır. 1960' larda fuel oil kullanılmaya başlanmıştır. Fabrikanın elektrik santrali, bugün, orijinal yerinde ve halinde, Bursa Merinos Enerji Müzesi olarak ziyaretçilerini ağırlamaktadır. (T. Aydın ile kişisel iletişim, 2 Haziran 2016)

Fabrika' da 1955 yılında inşa edilen su deposu kaynaklarını fabrika arazisi içerisinde bulunan dört su kuyusundan almıştır. Fabrika' da elde edilen sıcak su, boyahanede, lojman, fabrika ve Merinos İlkokulu' nun ısıtılmasında kullanılmıştır. Bugün orijinal halinde bulunan ve kafeterya olarak kullanılan soğutma kulesi, fabrikanın ısınan sularını soğutmak amacıyla kurulmuştur.

Merinos Fabrikası alanında pek çok önemli ismi çatısı altında toplamış ve yetiştirmiştir. Fabrika sicil defterlerinde birçok ünlü isme rastlamak mümkündür.

Bugün Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı olan ‘Recep Altepe de 1976 yılında bu fabrikada staj görmüştür.’ (Müze Arşivi)

Merinos’tan ayrılan tekstilciler, Yünsa, Altınyıldız, Bahariye, Akın Tekstil, Or-Mo gibi Türkiye’nin Dünya çapındaki yünlü fabrikalarını bugünkü durumuna getirmişlerdir.

1.6. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi’ nin Kapanışı ve Bursa Büyükşehir Belediyesi’ ne Devredilişi

Merinos Fabrikası için kapatılma kararı 2000 yılının Kasım ayında alınmıştır. Aynı yıl üretim kapasitesi 6 bin ton yün tops, 2550 ton kamgarn iplik, 3 milyon 768 bin metre ham dokuma, 3 milyon 500 bin metre apre ve 580 bin adet hazır giyim ürününe ulaşmıştır. 2001 verilerine göre Sümerbank işletmelerinde önemli bir yeri olan Merinos’ un sermayesi 40 milyon Türk Lirasıdır. Son resmi ismi Sümer Holding A.Ş. Bursa Merinos Yünlü Sanayi İşletmesi olan bu tarihi kurumda, 66 yılda, önce kamgarn iplik üretmiş, bunun dışında tops, %100 yün kumaş, yün viskon kumaş, yün-viskon-polyester kumaş, palto ve pardösü kumaşı imalatına imza atmıştır. Kuruluşundan, kapanışına toplam olarak 17.500 kişinin istihdam edildiği Merinos Fabrikası, 1977 yılından itibaren, bünyesine eklenen hazır giyim bölümüyle yazlık ve kışlık takım elbise, İskoç etek, yazlık ve kışlık çocuk pantolonları ve palto imal etmiştir (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016).

14 Kasım 2000 tarihinde Özelleştirme Yüksek Kurulu, Merinos Yünlü Sanayi İşletmesi’ nin, toplam 314.569 metrekarelik arazisi ve taşınmazların; öncelikle eğitim, halka açık kültür, sanat, spor ve rekreasyon⁴ amaçlarında kullanılması kaydıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi’ ne bedelsiz devredilmesine karar vermiştir. Teksif Sendikası’ nın yargı yoluna giderek, özelleştirme kararına itiraz etmesi sonucu devir işlemi bir türlü gerçekleşmemiştir. Bu sürecin sonunda, işletme 24 Eylül 2004 tarihinde fiilen ve resmen kapatılmıştır. İşletmeye ait arsa, arazi ve üzerindeki gayri

⁴ Yapay kurallar olmaksızın yapılan, fiziksel etkinliğe dayalı bir eğlence, kaynak: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Rekreasyon>, erişim tarihi:30.05.2016

menkuller ise 25 Ekim 2004 tarihinde özelleştirme idaresi tarafından Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne devredilmiştir.

Fabrikanın kapatılmasının ardından çalışanlardan statü olarak kıdemli olanlara, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri' ne bağlı okullarda eğitimlik yolu açılmış, diğer çalışanlar da özel sektör kuruluşlarına dağılmıştır. (T. Adıman ile kişisel iletişim, 2 Haziran 2016)

İKİNCİ BÖLÜM

MERİNOS TEKSTİL SANAYİ MÜZESİ

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Merinos Atatürk Kongre Kültür Merkezi içerisinde konumlanmıştır. 2011 yılında açılan müze, Türk tekstilinin yakın tarihini, Merinos Fabrikası ile ziyaretçilerine aktarmaktadır.

2.1. Merinos Parkı ve Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi

2004-2007 yılları arasında, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan' ın fabrikadan, belediyeye devredilen alana, Kongre Kültür Merkezi yapılması isteği ile Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı Hikmet Şahin döneminde başlatılan çalışmalarla Merinos' un nasıl değerlendirileceği planlanmıştır (M.Z. Cihanlı kişisel iletişim, 31.05.2016). Birincil amaç belediyenin tüm kültürel hizmetlerini bir çatı altında toplamaktır. Bu planda müzelerin bulunduğu yapının eski halinde ve sağlam olması, sergilenecek makinelerin çokluğu ve iyi durumda olması, akıllara tekstil ve sanayi müzesi fikrini getirmiş, Merinos için hazırlanan yeni senaryoya ve aslına çok yakışan Merinos Tekstil Sanayi Müzesi doğmuştur. 2007-2011 yılları arasında yapılan mimari iyileştirme, restorasyon, rekreasyon ve inşaat çalışmaları Gintaş İnşaat Taahhüt ve Ticaret A.Ş. tarafından yürütülmüştür (gintas.com, 2016). Bu çalışmalarla, ikinci defa seçilerek görevini bugün de devam ettiren Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı Recep Altepe döneminde tesis tamamlanmıştır. Park alanı 2008, yeni inşa edilen ve 2010 yılında hizmete sunulmuş olan Kongre Kültür Merkezi' nin ardından iyileştirme ve düzenleme çalışmaları tamamlanan, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi ise, Tarihi Kentler Birliği (TKB) ve Çekül ile ortaklaşa düzenlenen 'Uluslararası Mahalle Kültürü Sempozyumu' kapsamında, 14 Ekim 2011' de açılmıştır. Ardından 7 Eylül 2012' de Enerji Müzesi ve 7 Kasım 2014'de Göç Müzesi ziyaretçilere kapılarını açmıştır (bursakultur.com, 2016).

Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından, Sümerbank Merinos Yünlü Dokuma Fabrikası'nda bulunan 55 yapıdan, 1938 yılında yapılmış olan Müdüriyet, İplik İşletmesi, Laboratuvar, Puantörlük, Yemekhane-Misafirhane, 1944 yılında yapılan Müdür Evi ve 1955 yılında inşa edilen Su Deposu korumaya alınmıştır.

Bursa Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı, koruma kararları ve kamu yararı kavramı ile doğrudan örtüşen ve hemen yakınındaki iş merkezleri ve gecekonduların planlı gelişimini olumlu yönde tetikleyecek çok önemli bir kentsel dönüşüm projesi olarak görülmüştür.

“2006 yılında, Bursa Merinos Kentsel dönüşüm projesinde konsept tasarımından önce, ayrıntılı ağaç rölövesi yapılmış, Bunlar, Yıldız Teknik Üniversitesi Restorasyon Ana Bilim dalı Öğretim Üyeleri tarafından hazırlanmıştır. Çalışma sırasında, ileriye dönük belge olması için yıkılacak olan yapıların da fotoğrafları ile birlikte rölöveleri hazırlanmıştır. 1/1000 ölçekli ağaç rölöve planı yapılmış ve mevcut bitki örtüsünün iyileştirilmesine ilişkin “Bilimsel ve Teknik İnceleme Raporu’na dayalı ağaç revizyonu da diğer rölöve restitüsyon projeleri ile birlikte, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’na sunulmuştur. Sağlıklı gelişme gösteren tüm ağaçlar tescillenmiştir. Restitüsyon projesi yapılması gereken 13 binanın taşıyıcı düzeni, yapım yöntemi ve malzeme analizleri, sistem detayları, yerinde alınan örneklerle, zemin sondaj sonuçları, kolon ve kirişlerde darbe testleri ile mevcut donatıların arşivde bulunan 1938 yılındaki projelerle karşılaştırmalı analizleri yapılmıştır. Tüm bu çalışmalar sonunda, Prof. Dr. Hakkı Önel ve Güven Şener tarafından Büyükşehir Belediyesi ile Koruma Kurulu tarafından da uygun görülerek yeni işlevler bağlamında, Merinos imajının külleri üzerinde kurgulanan ve onu tekrar alevlendirecek olan tasarım hazırlanmıştır. Ancak bütün bu hazırlıkların ardından, Hakkı Önel ve Güven Şener, projenin bundan sonraki akıbeti konusunda kendilerinin de bilgileri olmadığını ve yapmış oldukları çalışmanın yalnızca hazırlık aşamasında kaldığını belirtmişlerdir” (arkitera.com, 2016).

‘6-7 Ekim 2011 tarihlerinde İTÜ Taşkışla’da gerçekleştirilen "Modern Mimarlık Mirası ve Koruma Sorunları" Sempozyumu ikinci oturumunda Merinos Kongre Kültür Merkezi Projesi hakkında soru işaretleri şu şekilde giderilmiştir; Bursa Merinos Fabrika yapıları alanı ile ilgili olarak sözü Prof. Hakkı Önel almıştır. Önel sunumunda, henüz belediye başkanının tasarımındayken bir gazete haberine konu olmasıyla haberdar oldukları sürecin, projeye dahil olmaları, geliştirmeleri ve

sonunda da dışında kalmaları şeklinde nasıl geliştiğini aktarmıştır. Sonrasında söz alan Yrd. Doç. Dr. Faruk Tuncer ise ekip olarak geliştirdikleri ancak uygulanmayan bu projenin detaylarına dair bilgilendirmelerde bulunmuştur. Konuyla ilgili son söz ise nihai projenin müellifi ve uygulayıcısı olan Cafer Bozkurt Mimarlık' ın olmuştur' (antmimod.org.tr, 2016).

Tablo -1 Merinos Kongre ve Kültür Merkezi Projesi Künyesi

Tasarım Ekibi	Cafer BOZKURT
	Hasan ŞENER
	İlhami KURT
	Hasan YİRMİBEŞOĞLU
Yardımcı Mimar	Sibel ÖZKARS
	Defne BOZKURT
	Rukiye ERYAŞAR
	Vedat KAYA
	Batu AYHAN
Danışman	Recayi ÇOŞKUN
Mekanik Projesi	İbrahim KÖROĞLU - Setta Mühendislik ve Taahhüt A.Ş.
Elektrik Projesi	Hilmi ÖNEREN - Öneren Mühendislik Ltd. Şti
Statik Projesi	İrfan BALİOĞLU - Balkar Mühendislik
Peyzaj Projesi	Ahmet Cengiz YILDIZCI - Çevsa
İç Mekân Projesi	Cafer BOZKURT Mimarlık Ltd. Şirketi
	Hasan ŞENER
	İlhami KURT
Mimarlık Ofisi	Cafer BOZKURT Mimarlık Ltd. Şirketi
İşveren	Bursa Büyükşehir Belediyesi
Adres	Bursa
Proje Tarihi	2006 – 2007
Yapım Tarihi	2006 – 2010
Arsa Alanı	270.000 m2
Kapalı Alan	140.000 m2
Proje Tipi	Kültür Merkezi, Park, Kentsel Tasarım, Diğer Eğitim Yapıları, Koruma / Onarım
Yapım Türü	Karma
Müteahhit	Gintaş İnş. Tahh. ve Tic. AŞ.
	Öztimurlar İnşaat Tahh. ve Tic. AŞ.

Kaynak: <http://v2.arkiv.com.tr/p9403-aturk-kultur-merkezi-ve-merinos-parki.html> erişim tarihi:01.05.2016

Türkiye Cumhuriyeti'nde sanayileşmenin sembollerinden olan tarihi Sümerbank Bursa Merinos Fabrikası'nın arazisi üzerinde Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan kentsel dönüşüm projesi çerçevesinde 2006-2008 arasında oluşturulmuştur.

Fotoğraf-16 Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi Havadan Görünümü

Kaynak: <http://www.merinosakkm.com/merinos-parki/>, erişim tarihi: 30.05.2016

‘Bu dönüşüm sadece fabrikanın kurulu olduğu alanı değil, yakınındaki iş merkezi ve gecekonduların dönüşümünü de sağlayarak Bursa merkezinde başarılı bir kongre ve kültür merkezi oluşturmayı başarmıştır (Arslan, 2015: 92).

‘Merinos Parkı, 307.000 metrekarelik yeşil alanı, asırlık ağaçları, göleti, koşu ve bisiklet yolları, dinlenme ve çocuk oyun alanları ile önemli bir kamusal rekreasyon merkezi haline getirilmiştir’ (Merinos AKKM Tanıtım Kataloğu).

‘Atatürk Kongre Merkezi; Merinos Kültür Merkezi’nin doğu cephesini kapatarak, kente ve kentten yaklaşıma cephe veren, doğudan gelen yaya yaklaşımını karşılayan, park yönünde kitleyi boşaltarak yeni bir kentsel mekân ortamı oluşturan, geniş metal bir saçak örtüsü altında yayılmış, bir park binası şeffaflığında, fabrika binasını kendine fon alarak biçimlenen, onun gabarisini referans alan ve çağdaş teknolojileri kullanan bir tasarıma sahiptir’ (arkiv.com.tr, 2016).

Tablo -1 Merinos Kongre ve Kültür Merkezi Kullanım Alanları

MERİNOS PARKI	307.100 m2
Fabrika Parseli	260.000 m2
Lojmanlar Parseli	46.500 m2
TABAN ALANLARI	ALAN
Kültür Merkezi	44.720 m2
Kongre Merkezi	11.135 m2
Nikâh Salonu	1.750 m2
Restoran	320 m2
Kafe	135 m2
Göl Kafe	635 m2
Lokanta	1460 m2
Kafe Kule	345 m2
Seyir Kule	—
Enerji Müzesi	1650 m2
Taban Alanı	62.150 m2

Kaynak: <http://www.merinosakkm.com/merinos-parki/> erişim tarihi:30.05.2016

Tüm hazırlıkların sonunda 2010 yılında tamamlanan, Bursa Büyükşehir Belediyesi Merinos Atatürk Kongre Kültür Merkezi, yönetici birim olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne bağlı şirketlerden Binted A.Ş. tarafından yönetilmektedir. Park ve fuar alanı ile ilgili tüm etkinlik (düğün, iftar, organizasyon vb.) başvuruları bu şirkete yapılmaktadır (F. Alkan ile kişisel iletişim, 08.06.2016).

Atatürk Kongre Merkezi birçok etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Ulusal ve uluslararası seri, sempozyum ve kongreler, konserler, opera, bale ve tiyatro gösterimleri gibi organizasyonları bünyesinde ağırlamaktadır.

Fotoğraf-17 Merinos Atatürk Kongre Merkezi Osmangazi Salonu

Kaynak: <http://www.merinosakkm.com/merinos-parki/>, erişim tarihi: 30.05.2016

‘Kültür Merkezi’ne dönüştürülen Merinos Fabrikası, 9.600 m²’lik yeni otopark yapısı da dâhil olmak üzere, 67.600 m²’lik alanı kapsamaktadır. Sanat Merkezi, Göç ve Tekstil Sanayi Müzelerini de içeren Merinos Fabrikası eğitim, sosyal ve kültürel faaliyetlerin karşılandığı bir yaşam merkezine dönüştürülmüştür. Fabrika’nın Doğu Kapısı’ndan yeni Atatürk Kongre Merkezi’ne açılan Batı Kapısı’na kadar devam eden 7.600 m²’lik Ana Hol, geniş kapsamlı sergi ve fuarların yanı sıra gala yemekleri ve resepsiyonlar için de uygun hale getirilmiştir. 2.000 m²’lik sanat galerileri ve mağazalar ile çevrelenen bu mekân aynı zamanda iki yapının görsel ve işlevsel bütünlüğünü sağlamaktadır’ (merinosakkm.com, 2016). Bu şekilde Kültür Merkezi ve Kongre Merkezi birbiri ile bağlantılı ama aynı zamanda özgür iki yapı olarak konumlanmaktadır. Kültür Merkezi’nde bulunan sanat galerilerine Bursa’da doğan sanatçılardan Müzeyyen Senar ve Yıldırım Gürses’in isimleri verilmiştir.

Fotoğraf-18 Merinos Fuar Alanı

Kaynak: <http://www.merinosakkm.com/salonlar/merinos-fuar-alani/> erişim tarihi: 21.05.2016

Kültür Merkezi içerisinde Belediye birimlerinden Yerel Gündem Şube Müdürlüğü, Bursa Kent Konseyi Meclisleri ve Çalışma Gruplarına ait ofisler, BURFAŞ, Kültür A.Ş. BUSMEK gibi belediyeye ait şirketlerin ofisleri ve çalgıcı mektebi, sanat müziği, halk müziği ve mehter grubunu bir arada barındıran Orkestra Şube Müdürlüğü ve Bursa Teknik Üniversitesi’ne verilmiş olan bir ofis bulunmaktadır. Bahsi geçen alanın girişi Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesidir. Binaya girildiğinde sağda A Salonu, solda B Salonu, ortada geniş bir fuaye ve bunun

ilerisinde 7.600 m²'lik Ana Hol etrafında, daha önce bahsedilen belediyeye ait alanlar bulunmaktadır (F. Alkan ile kişisel iletişim, 08.06.2016). Bu birimlerden kısaca bahsedecek olursak;

'Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK) Hayat Boyu Eğitim anlayışıyla Bursalıların sanat ve mesleki eğitim ihtiyaçlarına cevap vermek, kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel el sanatlarımızı yaşatmak, bireylerin iyi bir üretici, bilinçli bir tüketici olmalarını sağlamak, kültürel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, kent kültürüne adaptasyonunu sağlamak amacıyla kurulmuştur' (busmek.bursa.bel.tr, 2016).

Busmek, 2006'dan bu yana Bursalılara çağın gerektirdiği şekilde, ücretsiz sanat ve meslek eğitim kursları veren, yaygın eğitim ilkeleriyle gerçekleştirilen bir "yetişkin organizasyonudur. 'Busmek yönetim binası ve kurs atölyeleri Merinos Kültür Merkezi F Blokta bulunmaktadır' (busmek.bursa.bel.tr, 2016).

'Bursa Kültür-Sanat Ürünleri ve Turizm Ticaret A.Ş. 2005 yılında, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesinde, her türlü kültür-sanat ürün ve hizmetleri ile reklâm ve tanıtım hizmetlerini ve turizm faaliyetlerini yerine getirmek için gerekli çalışmaları yapmak, yaptırmak, tesis kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettiirmek amaçlarıyla kurulmuştur' (bursakultur.com, 2016).

'Burfaş, 17 yıl önce kentteki fuar organizasyonlarını yapmak üzere kurulmuş olup, fuarcılık sektörünün özelleştirilmesiyle birlikte Bursa'daki park ve bahçelerin işletmesini yapmaya başlamıştır' (burfas.com, 2016).

Kent konseylerinin kuruluş amaçları; "kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmektir. Bursa Kent Konseyi de bu bağlamda meclisler ve çalışma gruplarıyla kentle ilgili birçok alanda çalışmalar yapmaktadır. Kent konseyi Merinos Çalışma grubu da, 'ekonomik, sosyal, kültürel ve sportif alanlarda Bursa kent hafızasında önemli bir yeri olan Merinos merkezli çalışmalar yapmakta'

(bursakentkonseyi.org.tr, 2016), Tekstil Sanayi Müzesi yararına ve kapsamında çalışmalar yürütmektedirler. Bu grup, Merinos Fabrikası eski çalışanlarından oluşmaktadır.

Fotoğraf-19 Merinos Kültür Merkezi Girişi

Fotoğraf: Üner, 2016

Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi projesinde, Cumhuriyet tarihine ışık tutan ve belge niteliği taşıyan Merinos Fabrikası, yapıları ve bitki örtüsü, mevcut fiziksel mekân özelliklerini bozmayacak biçimde, içindeki özgün kimliğini koruyan donanımları (sanayi makineleri, mobilyalar, yönlendirme-uyarı levhaları gibi...) ile birlikte işlevlendirilmiştir.

Projenin pek çok alanda şehre katkısı açıktır. Kongre merkezi ile kültür sanat etkinliklerinin ilk adresi olması yanı sıra bünyesinde açılan müzelerle, Bursa' nın kent belleği konumundadır. Bu kompleks içerisinde Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' nin yanı sıra Göç Müzesi, hazırlıkları devam eden Vakıf Eserleri Müzesi ve Enerji Müzesi bulunmaktadır.

Fotoğraf-20 Merinos AKKM Güney Kapısı Girişinden Görünüm

Fotoğraf: Üner, 2016

2.1.1. Enerji Müzesi

Merinos Kültür Merkezi' nde, Merinos Fabrikası ve Bursa için büyük önem taşıyan Merinos Elektrik Santrali, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından, bugün aynı yerinde, orijinaline sadık kalınarak, müze mimarisine uygun biçimde tasarlanmış ve Enerji Müzesi, 7 Eylül 2012 tarihinde kapılarını ziyaretçilere açmıştır.

Fotoğraf-21 Merinos Enerji Müzesi

Kaynak: <http://bursamerinosenerjimuzesi.com/?p=31>, erişim tarihi:30.05.2016

Fotoğraf-22 Merinos Enerji Müze' sinden görünüm

Kaynak: <http://bursamerinosenerjimuzesi.com/?p=31>, erişim tarihi:30.05.2016

1938 tarihinde iki adet buhar kazanı ve iki adet türbinle enerji üretimine başlayan santralin kapasitesi 1953 yılında artan enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla güçlendirilerek, kendi ürettiği elektriği kullanarak şehir şebekesine yük olmamakla beraber arttırılan kapasitesiyle şehir aydınlatmasına da destek olmuştur. Kömürlü enerji üretimi sağlayarak faaliyete geçen santral kapasitenin arttırılmasıyla birlikte fueloilden enerji üretmeye de başlamıştır (T. Aydın ile kişisel iletişim, 02.06.2016).

Elektriğin kronolojik olarak üretim aşamalarının görsel materyallerle anlatılmasının dışında, günümüz teknolojisinde kullanılan yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli bir şekilde üretilmesi, kullanım alanları ve insanoğlu için önemi fotoğraflar ve görsellerle Merinos Enerji Müzesi'nde, altı bölümde anlatılmaktadır.

Müzenin ilk bölümü "Kazan Dairesi" dir. Bu bölümde elektriğin üretimi için gerekli olan sıcak suyun kaynatılarak elde edildiği iki adet "Borsig" iki adet de "Steinmüller" buhar kazanı bulunmaktadır. Merinos Yünlü Müessesesi ve Merinos Elektrik Santrali, tarihi fotoğraflar, görseller ve koleksiyonlarla anlatılmaktadır (T. Aydın ile kişisel iletişim, 02.06.2016).

Kazan Dairesi'nde gerekli buharın elde edilmesi için suyun pompalandığı dört adet besleme suyu pompası, müzenin ikinci bölümü olan "Pompa Dairesi'nde bulunmaktadır.

Elde edilen buharın elektrik enerjisine dönüştürüldüğü müzenin üçüncü bölümü "Türbin Dairesi" dir. Dört adet "AEG" marka türbinin bulunduğu bu bölümde, dünyada, Türkiye'de ve Bursa'da elektriğin tarih boyunca izlediği yol fotoğraflar ve bilgilendirme panolarıyla anlatılmaktadır. Bursa'da elektrik öncesi dönemde kullanılmış aydınlatma araçlarından oluşan bir koleksiyon bu bölümde bulunmaktadır (T. Aydın ile kişisel iletişim, 02.06.2016).

Üretilen enerjinin fabrikanın ihtiyaç duyulan kısımlarına ve şehir şebekesine dağıtımının yapıldığı müzenin dördüncü bölümü olan "Elektrik Dağıtım Bölümü'nde elektriğin günümüze kadar olan hikâyesi "Bir Bursa Sokağı" tasviri ile anlatılmaktadır. Ayrıca eski radyoların sergilendiği radyo bölümü de müzenin bu kısmında bulunmaktadır.

Türbinlerden geçerek görevini tamamlamış buharın soğutularak tekrar kullanılabilmesi için yoğunlaşmanın sağlandığı ve böylece daha az yakıt ve su kullanımıyla enerji üretimine imkan veren makinelerin orijinal olarak sergilendiği bölüm Kondense (Yoğunlaşma) Bölümü'dür. Elektrik enerjisinin elde edildiği alternatif kaynakların çalışma ve üretim prensipleri de maketler ve çeşitli canlandırmalarla bu bölümde anlatılmaktadır.

Santrale gelen değer olarak sert olan suyun elektrik için ihtiyaç duyulan gerekli sıfır sertliğe çevrilmesi için kullanılan on dört adet su tankının bulunduğu müzenin son bölümü, Permutit (Yumuşak Su) Bölümü'dür. Loş bir yapıya sahip atmosfer parlak ve fosforlu renklerle bezenerek görsel kontrastı artırılmış bu bölümde, ışık-lazer-sis gibi görsel öğelerin işitsel bir öğe olan müzikle koreografisi işlenmiştir.

Enerji Müzesi, Atatürk Kongre Kültür Merkezi Merinos Parkı Kuzey Kapısı Girişi' nde konumlanmıştır.

2.2. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Kuruluşu

Fabrikada yer alan ve dönemin endüstri ve teknolojisini belgeleyen, makine ve teknik donanım, Bursa Müze Müdürlüğünce incelenerek, alanın özgün fonksiyonunun simgelenmesi ve sergilenmesini hedefleyerek, sanayi müzesini oluşturmak amaçlanmıştır. Söz konusu donanımdan sanayi ve teknoloji tarihi ile Merinos tarihini belgelemeleri açısından korunması uygun görülenler, proje dâhilinde düzenlenecek olan müze kapsamında değerlendirilmiştir. Müze açılıncaya kadar tüm fabrika donanımı ve makine parçalarının koruma altına alınması, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından kararlaştırılmıştır (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016).

Merinos Yünlü Müessesesi Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2009 yılında restore edilerek Kongre Kültür Merkezi olarak düzenlenmiştir. ‘2000 yılında ekonomik ömrünü tamamlayan, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir yere sahip olan müessesenin yaşatılması amacıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığı’na bağlı Müzeler Şube Müdürlüğü tarafından “Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik” uyarınca müze mimarisine uygun bir biçimde hazırlanarak fabrikanın önemi ve gerçekleştirilen üretim sürecinin tanıtılması hedeflenmiştir’ (F. Alkan ile kişisel iletişim, 08.06.2016).

‘Müzedede sergilenmesi düşünülen, iyi durumda olan küçük makineler fabrikanın kapatılışında taşındıkları, Bursa Büyükşehir Belediyesi’ nin Demirtaş’ taki deposundan getirilmiştir. Yıkama, kurutma, büküm gibi büyük makineler ise aynı yerinde bırakılmış ve bakım-onarıma alınmıştır.

2000-2004 yılları arası, yani fabrikanın devri gerçekleşmemişken, fabrikanın ve arazisinin güvenliği ile ilgili netlik bulunmamaktadır. Bu dönemde çalışanların aktif olmayan kuruma, kart basarak girebildikleri, kontrolsüz giriş çıkışların yapıldığı bilinmektedir (T. Adıman ile kişisel iletişim, 30.05.2016). Binaların güvenliğinden emin olunamayan ve Belediye çalışanlarının da çok net bilgiler edinemediği yıllarda, fabrikayla ilgili önemli kayıplar vardır. Bunlardan ilki Atatürk’ ün, fabrikanın açılışını yaptığı altın anahtardır (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016). Diğer kayıplar ise ‘Merinos Fabrikası’nda 80 yılda oluşturulan 3 binden fazla kitabın

bulunduğu kütüphanedir. Bu kitaplar, devir sırasında Belediye' ye teslim edilen eşyaların arasında yer almamaktadır. 'Bursa' da bir hurda deposunda ortaya çıkan, Reşat Ekrem Koç'un şu anda bulunamayan İstanbul Ansiklopedisi, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Osmanlı Tarihi, Dünya Edebiyatı'ndan batı klasikleri, çeşitli dillerde önemli şahsiyetlere ait sözlükler, Merinos Kumaşları Kataloğu, Osmanlı Tarihi, Bursa'da Osmanlı İlk Dönemi Mimari Eserleri gibi pek çok kıymetli kitap, hurdacılardan kitap takip eden birkaç sahafın fark etmesiyle hammadde olmaya götürülürken kurtarılmıştır' (Bilgi Dünyası Dergisi, 2008: 247). Kısa sürede alıcı bulan kitaplar bugün maalesef ait oldukları yerde, müzede muhafaza edilememekte, şahısların kitaplıklarında yer almaktadır. Bunun sebeplerinden en önemlisi, şüphesiz fabrikanın devrinin uzun sürmesi ve bu süre zarfında kuruma sahip çıkılamamasıdır. Ancak genel bakış açısı itibarıyla bu kadar yakın bir geçmişin halkımız tarafından, tarih sayılmayışının da etkilerine rastlanmıştır. Müze kuruluşunda, hayatta olan ve ulaşılabilen fabrika çalışanlarıyla birçok görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler müze çalışmalarının da temelini oluşturmuştur. Buradan edinilen bilgiler ve fabrikadan müzeye devri gerçekleştirilmiş olan evrak, belge ve envanterler birleşince ortaya, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi çıkmıştır.

Çalışanlarla yapılan bu görüşmeler, 2015 yılında, sözlü tarih çalışması çerçevesinde 'Merinos' kitabına dönüştürülmüş, çok sayıda fotoğraf ve hikâye Merinos kitabını süslemiştir.

Her yıl 2 Şubat' ta Merinos Fabrikası' nın kuruluş yıldönümü, geçmişte olduğu gibi, bugün de müzede, Bursa Kent Konseyi Çalışma grubunca kutlanmaktadır.. 'Merinos' kitabı da bu kutlamaların birinde, 02.02.2015' te tanıtılmıştır. 2014 yılında yapılan görüşmelerle hazırlanan bu kitap, çalışanların kendi hikâyelerini barındırdığından, farklı bir bakış açısı kazandırmakta, Merinos Fabrikası' nın Türkiye ve özellikle Bursa için anlamını daha yakından ortaya koymaktadır.

Fotoğraf-23 Merinos Çalışma Grubu Davetiye, 2 Şubat 2015

Kaynak: Tahir Adıman Arşivi, 2016

1938 yılından 2000 yılına kadar Merinos Fabrikası’nda 17500 kayıtlı çalışan vardır ve bunların hepsi sicil defterinde bulunmaktadır (Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016).

1967-1985 yılları arasında Merinos Fabrikası, her ayın başında personele ücretsiz dağıtılan bültenler yayınlamıştır. ‘Amaç, elemanlara fabrika sorunları üzerinde bilgi ve görüş iletmek, aydınlık bir haberleşme sağlamak, dayanışma gücünü arttırmaktır’ (Yiğit, 1967: 1). Bu bültenlerde ölüm, doğum, evlilik gibi çalışanlarla ilgili sosyal konuların yanı sıra, spor etkinliklerinin de haberleri yapılmıştır. Bültenlerin tüm sayıları, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi görevlileri tarafından, fabrika çalışanlarının arşivlerinden toplanarak, kopyaları ile derlenmiş, oluşan bu dosya fabrika ile ilgili birçok konuya ışık tutmuştur.

Fotoğraf-24 Merinos Bülten Birinci Sayı

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

Müze düzenlenirken yardım alınan bir diğer kaynak ise Sümerbank Holding' in bugün de hizmette olan Ankara' daki idari ofisidir. Holding' e bağlı tüm fabrika ve işletmelerin evraklarının da kısmen bulunduğu kurumda tüm bilgilere rastlanmamaktadır ancak ellerinde kalan belgelerle yardımlarını esirgememişlerdir (M. Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016).

Müzedeki büyük ölçüde tüm materyaller sergilenmektedir. Sergilenmeyecek malzemeler alınmamakta, sergilemeye uygun malzemeler tercih edilmektedir. Bu nedenle binanın eksi birinci Katında bulunan ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğüne ait ve tüm müzelerin ortak kullanımında olan 80 metrekarelik depoda Tekstil Sanayi Müzesine ait envanter yok denecek kadar azdır (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016). Tüm malzemeler teşhirde sunulmaktadır. 'Başta İpek Bölümü ve Göç Müzesi' nde sergilenmek üzere satın alınan, çeşitli yıllara ait Bursa ve çevresi yöresel kıyafetlerinden oluşan Şinasi

Çelikkol Koleksiyonunun bir kısmı da Müzenin deposunda tutulmakta, Temmuz ayı itibariyle Merinos Fuar Alanı Müzeyyen Senar Sanat Galerisi' nde sergilenmesi planlanmaktadır' (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 08.06.2016).

Fabrikanın resmen devredilmesinden, müzenin açılışına kadarki süreçte müze için öncü iki isimden bahsedilmektedir. Avrupa Müze Akademisi Türkiye Temsilcisi, Türkiye Tarihi Kentler Birliği Müzeler Danışmanı ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Koordinatörü Ahmet Erdönmez ve o dönem Bursa Büyükşehir Belediyesi Proje Sorumlusu ve bugün Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanı olan Aziz Elbas, Bursa' daki diğer müzelerde olduğu gibi burada da bilgi ve tecrübelerini aktarmışlardır. Onların yanı sıra Müzeler Şube Müdürü Muhterem Çevik de hem projenin yürütücüsü hem de imza yetkilisidir.

2012' den bu yana en büyük katkılardan biri de Prof. Dr. Ayten Sürür' ün gönüllü olarak üstlendiği sergi küratörlüğü görevidir. Kuruluşundan bu yana pek çok sergiye ev sahipliği yapan müze için bu etkinlikler çok büyük önem taşımaktadır. Gerek atölye çalışmaları, gerek sergiler, müzeye ziyaretçi çeşitliliği sağlarken, akademik ortamda tanınmasına imkan tanımaktadır.

Merinos Tekstil Sanayi Müzesinde aşağıda görevleri ve isimleri belirtilen 8 personel çalışmaktadır;

Müze sorumlusu: Mehmet Zahid Cihanlı

Rehber: Ayşegül Kömürcüoğlu, Semra Yıldız, Aykut Özver

Teknik Personel: İsmail Kıvanç

Güvenlik: Hasan Vardar, Levent Ebin

Temizlik: Mustafa Yıldırım, Hakan Cömert, Suzan Tatlı

2.3 Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sergileme Alanları

14 Ekim 2011 tarihinde kapılarını ziyaretçilerine açan Merinos Tekstil Sanayi Müzesi beş bölümden oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla A, B, C, D salonları ve İpek Bölümü' dür. Binanın giriş katında sağda A Salonu, solda B Salonu bulunmaktadır. Her iki salonda da kültür ve tarih mirasının tanıtımına yönelik çeşitli sergiler düzenlenmektedir. Birinci katta, C ve D Salonları, İpek Bölümü ile sembolik olarak tasarlanmış Atatürk Odası ve Müdür Odası mevcuttur. Yine aynı katta Malik Aksel Sanat Galerisi düzenlenmiştir. İkinci katta Göç Müzesi, Müzeler Şube Müdürlüğü ve hazırlık çalışmaları devam eden Vakıf Eserleri Müzesi bulunmaktadır.

Sergileme düzeniyle ilgili olarak oluşturulan temada, eski Bursa Merinos Fabrikası'nda gerçekleştirilen üretim sürecinin, bölümlerinden tanıtılması hedeflenmiştir. Bu amaçla ham yün elyafın gelişinden, ipliğin oluşumu, iplikten dokumanın elde edilmesi, boya ve terbiye işlemlerinin yapılması ve hazır giyim ürünlerinin elde edilmesine kadar olan üretim sürecinde kullanılan makineler ve malzeme örnekleri dört ayrı salonda sergilenecek biçimde bir düzenleme yapılmıştır. Ayrıca elyaf, iplik ve kumaşların fiziksel ve kimyasal testlerinde kullanılan cihazlara yönelik bir laboratuvar bölümü oluşturulmuştur. Oluşturulan tasarımda tekstil makinelerinin daha rahat algılanabilmesi için bir dolaşım aksı detaylandırılmıştır. Dolaşım aksının ziyaretçiler tarafından mümkün olduğunca net bir şekilde algılanması ve böylelikle ilginin makineler üzerinde yoğunlaşması hedeflenmiştir. Aynı zamanda müze ziyaretçilerinin tekstil makineleri ve yapılan üretim safhaları hakkında bilgi alabilmeleri için çeşitli bilgilendirme panoları da arka taraftaki duvarlarda ve ziyaretçi yolunun yanlarında konumlandırılmıştır.

Birinci katta Cumhuriyetimizin önemli ressamlarından olan Malik Aksel'e ait bir galeri salonu mevcuttur. '7 Kasım 2014 tarihinde Göç Tarihi Müzesi ziyaretçilere açılmıştır.' (bursakulturturizm.gov.tr, 2016) Bu yılın sonunda, binaya, hazırlığı tamamlanmak üzere olan Vakıf Eserleri Müzesi eklenecektir.

2.3.1 A Salonu

Ham yünün hazır giyime dönüşmesine kadar hikâyesinin kronolojik olarak anlatıldığı müzenin A Bölümü (Tops)'nde, koyunlardan alınan yünün çeşitli işlemlerden geçirilerek iplik elde edilecek duruma getirilmesi fabrika işler durumdayken kullanılan makinelerle anlatılmaktadır.

Fotoğraf-25 A Salonu Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

TEFRİK (AYIRMA): Özellikle Merinos koyunlarından elde edilen kirli yapağı balyalar halinde depolardan alınarak, tefrik bölümüne getirilir. Fabrikanın bu bölümünde bulunan özel fırınlarda 24 saat bekletilen ve preslenen kirli yapağı, bu süre içinde iyice kabarır. Kabaran yapağı, bölümün personeli tarafından kalite ve menşei açısından 7-8 gruba ayrılır. Bunun ardından kalite grupları açma makinesine alınır, burada parçalama ya da bir başka ifadeyle kirli yapağı elekten geçirilir. Kalite gruplarına ayrılan yapağı, yün yıkama aşamasına getirilmiş olur.

YIKAMA: Ayırma ayıklama işlemi yapılan kirli yapağı yıkama makinesine verilir. Toplam beş teknede yıkama işlemi yapıldıktan sonra, yapağı grupları kurutma sobasına sokulur. Bir seansı 17 dakika süren bu işlem sonunda, 140 kg temiz yapağı

elde edilir. Kurutma sobasında %18 nem ile harman yağı verilen yapağı grupları ardından 72 saat dinlendirilir. ‘Yıkama işlemi sırasında koyun yününden alınan kirli su filtrelendikten sonra eczacılıkta ve parfümeride yararlanılan, katı kıvamda, sarımtırak renkte bir yağ olan lanolin açığa çıkmaktadır. İşçiler bunu kendi aralarında ciltleri için kozmetik olarak kullanmaktadırlar.’ (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 02.06.2016)

TARAK: Yıkama ambarından gelen yapağı grupları tarak makinelerine verilir. Bu aşamada, yün içindeki çöp ve yabancı elyaflar temizlenir ve büyük bobinler haline getirilir. İşlemin süresi, gelen yapağının kalitesi ve harmanına göre değişir. Tarak makinesinin açamadığı keçeleşmiş elyaflar hallaç makinesinden geçirilerek, tarak işlemi bir kez daha yapılır.

TARAMA: Tarak aşamasından geçen büyük bobinlerdeki yapağıya tarama makinesinde belirli oranlarda farklı elyaflar karıştırılır. Böylece, farklı elyaflar, bu aşamada paralel hale getirilmiş olur. Birkaç kez tekrarlanan bu işlemin sonunda yeni bir elyaf yani tops elde edilir.

Yine bu bölümde Atatürk’ ün altın anahtarla açılışını yaptığı kapı ve kapının üzerindeki orijinal mermer bulunmaktadır. Fabrikanın genel maketi, fabrika müdürlerinin fotoğrafları ve Fabrika sicil defterleri bu bölümde sergilenmektedir. Salonun girişinde Merinos Fabrikasının maketine yer verilmiştir.

Fotoğraf-26 Fabrika Mermer Levhası

Fotoğraf: Üner, 2016

Fotoğraf-27 Merinos Fabrikası Müdürleri

Fotoğraf: Üner, 2016

Fotoğraf-28 Fabrika Maketi

Fotoğraf: Üner, 2016

İşletmenin kuruluşundan kapanışına tüm sicil defterleri bu salonda sergilenmektedir. İsim, soy isim ya da sicil kayıt numarası ile çalışan bir yakını aramak isteyen olduğunda, müze personeli bu konuda yardımcı olmaktadır. Sicil kayıt defterleri detaylı tutulduğundan aydınlatıcıdır. Kişilerin fabrikaya ne zaman, ne

görevle girdiği, ne zaman ve ne sebeple ayrıldığının kayıtları ayrıntılı bir şekilde tutulmuştur.

Fotoğraf-29 Fabrika Sicil Defteri

GİRİŞİNDEKİ EV ADRESİ	DAİRESİ	GİRİŞ TARİHİ	NAHLE ALT DEĞİŞİKLİK			2.11 GİRİŞ TARİHİ VE BEDEBİ	DİĞER NOTLAR	FOTOĞRAF
			DAİRESİ	TARİHİ	ÜCRETİ			
Aban cad. no: 11 Seyhanlı 19/10/1983	Seyhanlı H/1	27.9.1983				19.07.2000	Emekli	
Aban cad. no: 11 Seyhanlı 19/10/1983	Seyhanlı H/1	27.9.1983						
Seyhanlı cad. Karaköy Cad. No: 11/2	Appe	22.1989						
Kemence Mah. Yaşamın St. No: 15 BURSA	Yaşamın C/1/1/1	15.10.1983				2.2.1995	Topu Sevevil 53 B.İd.	
Aban cad. no: 11 Seyhanlı 19/10/1983	Genel Bakım	14.10.1983				19.3.1987	Devamsız	
Seyhanlı Mah. Uludağ Mah. No: 11/2 BURSA	Genel Bakım	21.10.1983				20.7.1984	Kendi isteğiyle	
Kızılpınar Mah. Sevindik Jkt. No: 36 BURSA	Genel Bakım	26.10.1983				1.1.1992	20/c. md.	
Kızılpınar Mah. Sevindik Jkt. No: 36 BURSA	Seyhanlı H/1	1.11.1983	71. kamer	1.11.1986		27.7.1988	Devamsız	

Fotoğraf: Üner, 2016

Bu kayıtların yanı sıra bir de Merinos' a, Hereke Halı Fabrikasından getirilmiş olan sicil kayıt defterleri bulunmaktadır. Görenlerin, fabrikanın açıldığı dönemde Osmanlıca kullanıldığı yanılısaması yaşaması da bundandır. 1845 yılında kurulan Hereke Fabrikası, Cumhuriyet' in ilanı ile birlikte önce Sanayi ve Maaden Bankası' na ardından da Sümerbank'a devredilmiştir (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016).

2.3.2. B Salonu

Ham yünün çeşitli işlemlerden geçirildikten sonra ipliğe dönüşme hikâyesi müzenin B Bölümü (İplik)'nde anlatılmaktadır.

Fotoğraf-30 B Salonu Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

İPLİK BOYAHANE: Tarama aşamasıyla elde edilen topslar, lizöz (yıkama) makinesinden geçirilerek yıkanır, temizlenir ve kurutulur. Aynı anda taranarak çekme yapılır ve tekrar topa haline sarılır. Yıkanmış topslar, raporlarda belirtilen renk karışımını elde etmek üzere, tops boyama makinesinden geçirilir. Bu yeni ve boyalı topslar boya lizöz yıkama makinesinde bir kez daha yıkanır, kimyasal maddelerden arındırılır ve kurutulur.

HAZIRLAMA: İplik boyama aşamasından geçirilen renkli bant halindeki topslar, önce hazırlama makinesinde çekilir, aynı anda taranarak numara numara fitil haline getirilir. Bu fitiller, hazırlama makinesindeki masuralara sarılır.

TEK BÜKÜM: Hazırlama aşamasından gelen fitiller, büküm makinelerinde çekilir, aynı anda bükülür, masuralara tek kat iplik olarak sarılır.

DUBLAJ: Masuralardaki tek kat iplik, aynı veya ayrı renklerden ikisi, dublaj makinesinde birleştirilerek bobin haline getirilir.

ÇİFT BÜKÜM: Dublajdan gelen çift kat iki iplik, çift büküm makinesinde birbirine sarılarak istenilen numarada bükülür ve masuralara aktarılır. Çift bükümde elde edilen iplik, bir işlem görmediğinde çözülme olasılığı nedeniyle, buharlı kazandan geçirilerek büküm sabitleştirilir.

Bu bölümde ayrıca, önemli yerli ve yabancı devlet adamlarının fabrikayı ziyaretlerinde kullanılan yemek takımları, İkinci Dünya Savaşı döneminde uyarı amaçlı kullanılan sirenler, fabrika bünyesinde bulunan itfaiye aracı ve çalışanların motivasyonunun artırılması amacıyla haftada üç gün düzenlenen sinema gösteriminde kullanılan sinema makinesi bulunmaktadır.

Fotoğraf-31 B Salonu Görüntü

Fotoğraf: Üner, 2016

2.3.3 C Salonu

İplik bölümünde ipliğe dönüştürülen ham yünün kumaş olarak dokunması müzenin C Bölümü (Dokuma)'nde anlatılmaktadır.

Fotoğraf-32 C Salonu Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

DESEN: Çift bükümden alınan numune iplikler, hazırlanan desen şablonuna göre, numune tezgahlarda dokunur. Çıkan sipariş ürüne uygun olduğunda, dokuma aşamasına geçirilir.

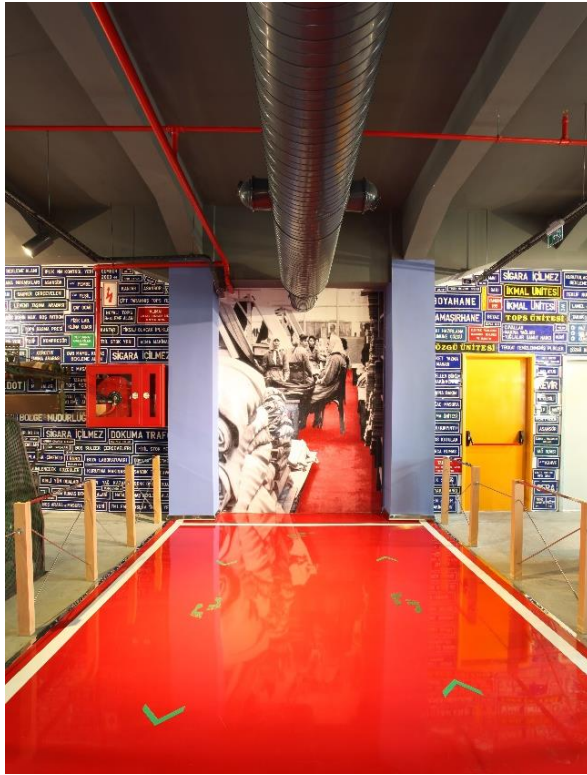
DOKUMA: İplik, desen bölümünün verdiği rapora göre atkılık ve çözgüçük olarak ikiye ayrılır. Çözgüçükler, çözgü ve tahara, atkılıklar ise atkı masuralarına sarılmak üzere gönderilir. Dokumaya hazır hale gelen atkı ve çözgüçükler lüvertler üzerinde dokuma tezgâhına çekilirler. Dokuma tezgâhlarında dokunan iplik ham kumaş olarak elde edilir. Makinelerde çıkan kumaşlar ham muayeneden geçirilir. Bu sırada kumaş içine giren yabancı maddeler (nope-balık) tespit edilir. Bu tespitler cımbız dairesine bildirilir.

CIMBIZ VE ÖRGÜ: Dokumadan sonra tespit edilen hatalar, kendine has aparatlarla, cımbız aşamasında düzeltilmeye çalışılır. Bazı hatalar örülerek giderilir. Onarılamayan hatalar, kumaşın o bölümü kesilerek parça haline getirilir. Parça kumaşlar piyasaya sürülür.

Ayrıca yün, iplik ve kumaşların fiziksel ve kimyasal testlerinde kullanılan cihazlara yönelik fizik ve kimya laboratuvar bölümleri bu bölümde yer almaktadır. Bu bölümde bir de Bursa ‘peşkir’ geleneği yaşatılmıştır. Çok kötü koşullarda saklanmış, 3-4 adetten en iyi durumda olan 120 yıllık Jakarlı peştamal tezgâhı elden geçirilerek müzede yerini almıştır. Hemen yanında vitrin içerisinde bulunan peştamal, makinenin tezgâhından çıkan son çalışmadır ve ustasının fotoğrafıyla birlikte sergilenmektedir. Bursalı havlucu Nurettin Yurdatapan’ ın bağıışı olan bu makine, envanter kayıtlarına geçmemiştir (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016).

C Salonu’ nun sonunda yangın merdiveni çıkış kapısının hemen yanında, müze çalışanlarına ait bir oda bulunmaktadır. Bu kapıların bulunduğu Salonun tam karşısına denk gelen duvar boydan boya, fabrika uyarı levhaları ile kaplanmıştır. Tüm bu uyarı levhaları müzeye, Merinos Fabrikası’ ndan kalmıştır.

Fotoğraf-33 C Salonu Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

2.3.4 D Salonu

Elde edilen ipliğin kumaş olarak dokunmasından sonra giyime dönüşme senaryosu üretim aşamalarının sonu olan D Bölümü (Hazır Giyim ve Apre)'nde anlatılmaktadır.

Fotoğraf-34 D Salonu Görüntü

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, 2016

APRE VE BOYAHANE: Cımbız ve örgüden geçen ham kumaş terbiye amaçlı olarak apreye gönderilir. Burada kumaşın yapısına göre, yıkama, kaynatma, istimleme, fırçalama, makaslama, dekatir, ütülüne, dinkleme, presleme, mamul kontrol, katlama ve top yapma işlemleri kullanılır. Bu aşamalardan sonra kumaş, piyasaya sunulmak üzere depolara gönderilir.

HAZIR GİYİM (KONFEKSİYON): Siparişe göre palto, pardösü, tek ceket, tek pantolon, takım elbise kesimi, dikimi ve ütüsü yapılır. Ürünler piyasaya ya da Sümerbank satış mağazalarına sevk edilmek üzere hazır giyim ambarına gönderilir.

Fabrika bünyesinde geçerli olan, fabrika adına basılmış olan marka paralardan oluşan bir koleksiyon ve dikiş makinelerinden oluşan bir sergi bu bölümde bulunmaktadır.

2.3.5. İpek Bölümü

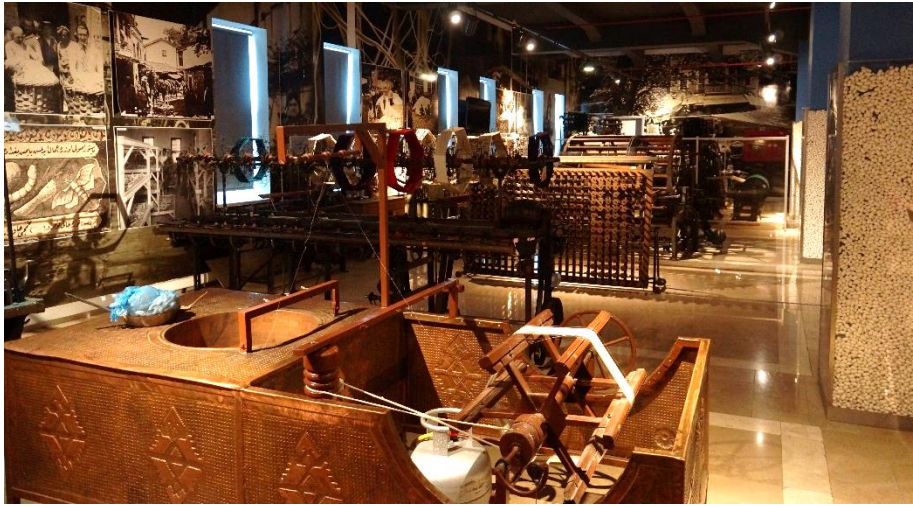
Müzenin bir diğer bölümü, Bursa ipekçiliğinin geçmişine ayna tutan “İpek Bölümü” dür. Tekstilin başkenti Bursa’da geleneksel ipekçiliğin yaşatılması ve tanıtılması amacıyla Merinos Tekstil Sanayi Müzesi’nin bir bölümü, koza ve ipekçiliğin hikâyesini barındıran İpek Bölümü’ne ayrılmıştır. Müze kuruluş sürecinde, Merinos Fabrika’ sında üretilmemesine rağmen, Bursa tekstil tarihi açısından büyük önem taşıyan İpek Bölümü de düşünülmüş ve 14 Mart 2013 tarihinde açılarak hayata geçirilmiştir. İpek Bölümü bizzat Merinos Tekstil Sanayi Müzesi tarafından Bursa’ nın kültürel ipekli dokumacısı Kasım Uzunöz’ den alınan makine ve teçhizatla kurulmuştur (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016). Bu bölümde her Salı ve Perşembe günü ipekli dokuma yapılmaktadır. Salı, Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri de koza çekimi yapılmaktadır. Bu çalışmaları Busmek üzerinden çalıştırılan emekli ustalar gerçekleştirmektedir. Koza, Koza Birlik’ ten satın alınmaktadır çünkü müzenin şartları ipekböceği yetiştirmeye uygun değildir. Renklendirme için, boyama işlemi gerçekleştirilmeksizin, ana renklerde boyanmış iplik satın alınmakta ve kullanılmaktadır. Dokunan ipekler, bileklik atölyesi, ipek kese üretimi gibi atölye çalışmalarlarıyla değerlendirilmektedir. Yaz aylarında ustalar tatilde olduğundan, bu etkinlikler de yavaşlatılmaktadır. Bu dönemde ancak, protokol ya da özel misafir ağırlanacaksa, çağrılarak çalışmalarını gerçekleştirmektedirler.

Haftanın belirli günlerinde ipek böceğinin yetiştirilmesi ve ipeğin elde edilmesi müzenin bu bölümünde uygulamalı olarak orijinal makinelerle ve geleneksel yöntemlerle üretim ve dokuma yapılarak anlatılmaktadır. Böylece şehrin en önemli unsurlarından olan ipekçilik yerli ve yabancı ziyaretçilere canlı gösterimle sunulmaktadır.

İpek Bölümü' nde dört adet dokuma tezgâhı, iki adet mancınık, bir tavel, bir çağlık (döner), bir ve bir masura olmak suretiyle toplam on makine bulunmaktadır. Bu makineler hurdaya ayrılmak üzereyken Bursa' nın Osmangazi ilçesindeki Zindan Kapı civarında bir işletmeden alınmış ve bakım, onarımları yapılarak, İpek Bölümü için oluşturulan senaryoda yerlerini almıştır (M.Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016).

Fotoğraf-35 İpek Bölümü Görüntü

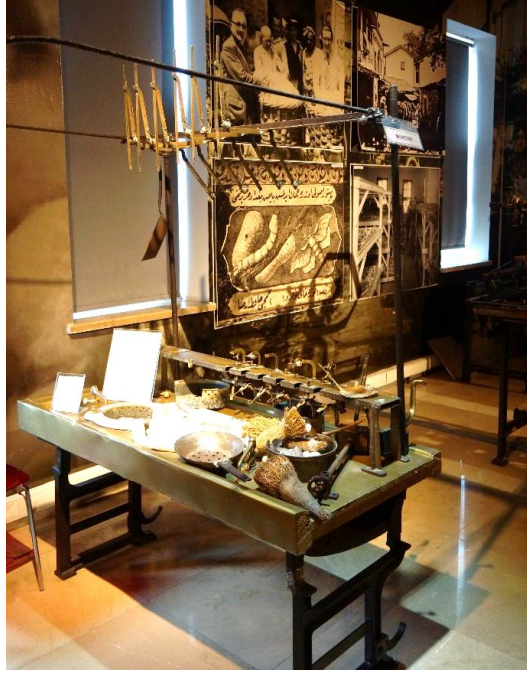

Fotoğraf: Üner, 2016

Makinelerden biri maneviyatı bakımından diğerlerinden farklıdır. İpek Mancınık makinelerinden bir tanesi, 'Bursa'da 1929 yılında, Saffet Beyzade Memduh Bey ve Kont Kozui Otani arasında yapılan ilk Türk Japon ortaklığının hatırasını yaşatmaktadır' (Bursa Kent Müzesi Arşivi). '1929 yılında açılan Japon Türk Dokuma Şirketi, günde 3 ile 5 bin metre kumaş üretme kapasitesine sahiptir. Fabrikada Bursa ipeği olarak da bilinen 'düz ipek', crepe de chine gibi ana ürünlerinin yanı sıra Japon türü ipekler de üretilmiştir. 1929'da 15'i Japon 80'i Türk 95 çalışanı işletme eşit sermayeyle kurulmuştur. Seri üretim yaparak üretim kapasitesini de artıran işletmede, malzeme masrafı dahi karşılanamaz hale gelmiştir. 1930 Mart ayında bu açık Kont Otani' nin şahsi parasıyla kapatılmıştır. 3 Mayıs 1930 tarihinde yeni düzenlemelerle şirketin iyiye dönmesi beklendiği halde 1930 Ağustos'ta bir kez daha tasfiyesi düşünülen Türk Japon işletmesinin fabrika yönetimi değişmiştir.

Ancak belli bir süre sonra iki ortak arasındaki ilişki birden sona ermiştir. Uluslararası platformda giderek muhataplarını kaybederek 2. Dünya Savaşı'na sürüklenen Japonya'nın siyasi durumu da bu ticari iş birliğini sekteye uğratmıştır. Fabrikanın gerekenden az çalışması sebebiyle 1 Haziran 1933 tarihinde işletmenin ruhsatı ikinci sınıfa düşmüştür. 16 Şubat 1936 yılı, işletme için son kayıtlı tarih olarak resmi rakamlarda yerini aldı. Türk Japon ortaklığı ibaresi resmi kayıtlarda sona ermesine rağmen, fabrikanın 25 Aralık 1937 tarihli bir belgede Şukufe Gökçen tarafından eşi Hamdi S. Gökçen' e devredildiği kaydedilmiştir' (bursabuyuksehir.bel.tr, 2016).

Fotoğraf-36 İpek Mancınık Makinesi

Fotoğraf: Üner, 2016

İpek bölümünün bulunduğu holde, solda, sözü geçen makine, teçhizat sergilenmekte ve kullanılmakta, sağdaki vitrinlerde, Şinasi Çelikkol Bursa ve civarı Türkmen, Yörük kıyafetleri, dokuma aletleri ve el işleri koleksiyonundan bazıları sergilenmektedir. Koleksiyonunun kendinden satın alınan bu parçaların bir kısmı da Göç Tarihi Müzesi' nde ziyaretçilerin ilgisine sunulmuştur (M. Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016).

Fotoğraf-37 İpek Bölümü Görüntü

Fotoğraf: Üner, 2016

Fotoğraf-38 İpek Bölümü Görüntü

Fotoğraf: Şafak Üner, 2016

İpek Bölümünün bulunduğu koridorun başında sağda, Atatürk Odası bulunmaktadır. Merinos Fabrikası' nın Atatürk eliyle açılmış son fabrika olması sebebiyle de öne çıkan bu özelliğini yaşatmak amacıyla bir Atatürk köşesi yapmak yerine sembolik bir oda oluşturulmuştur. Bu odada Celal Bayar' ın fabrikanın açılış konuşmasını yaptığı kürsü, Atatürk' ün fabrikanın açılışında şeref defterine yazdığı metin, Hereke halı, pirinç soba gibi Merinos Fabrikası' ndan kalma eşyalar bulunmaktadır.

Atatürk Odası, içerisi çok net gözükecek şekilde, ön cephesi cam ile çevrilmiştir. Ziyaretçiler odanın içerisine alınmamaktadır. Ancak protokol ve özel misafirler için açılan bu odanın temizliği dahi müze çalışanlarının kontrolünde yapılmaktadır.

Biraz ileride Müdür Odası yer alır. Burada da Fabrika Müdürlerinin kullandıkları eşyalara, fabrikaya gelen hediyelere (tablo, aksesuar gibi) yer verilmiştir.

2.4. Bursa Göç Tarihi Müzesi

Müzenin 2. Katında Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe' nin özel isteği ile, Bursa kentinin kültür ve sanat yaşamını zenginleştirmek, sosyokültürel hayatını canlandırabilmek amacıyla yürüttüğü tarihi kültürel mirası yaşatma ve koruma projeleri dahilinde Bursa Göç Tarihi Müzesi' ni oluşturulmuştur (F. Alkan ile kişisel iletişim, 08.06.2016).

Fotoğraf-39 Göç Müzesi Görüntü

Kaynak: <http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR,111973/goc-tarihi-muzesi.html>, erişim tarihi: 30.05.2016

Günümüzde, kültürel kimlik ve bir arada yaşama kültürü, kentlerin gelişmesi ve dünyaya açılması için giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Bursa, Türkiye ve hatta Dünya’da özel bir yere sahiptir. Yaklaşık 150 yıldır gerçekleşen yoğun demografik hareketlilik sonucu Bursa neredeyse bir göçmen kenti olarak anılmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığı Müzeler Şube Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Bursa Göç Tarihi Müzesi’nde teknolojinin çeşitli olanakları kullanılarak, özellikle göç yolculuklarının çilesine dair Balkan, Kırım ve Kafkasya’dan Bursa’ya yapılan göçlerin canlandırmalarına yer verilmektedir (F. Alkan ile kişisel iletişim, 08.06.2016).

Müze, Anadolu topraklarında tarih öncesi dönemlerden günümüze değin süren 'göç' olgusunun sunulduğu, insanların yaşamlarına yaptığı etki ve göç eden insanların göç ederken ya da ‘göçmen’ unvanını aldıktan sonra geride bıraktığı hikâyeleri ve yeni yaşamlarına alışma dönemleri sırasında elde edilen bulgu, belge ve malzemenin Bursa için önemini ortaya koymaktadır.

Müze içerisinde;

- Bursa'daki ilk ayak izleri, ilk yerleşim yerleri
- Bursa'da medeniyete doğru gerçekleştirilen çalışmalar
- Bursa'nın İlk Göçmenleri; Britanyalılar, Traklar, Ege Kolonileri
- Osmanlı'dan Rumeli'ye Göçler
- 93 Harbi ve Balkan Göçmenleri - 1913 Göç'ü
- Cumhuriyet Dönemi Göçleri
- 1989 Balkan Soydaş Göç'ü
- Kırım Göç'ü
- Kafkasya Göç'ü
- Göç ile değişen Bursa

ile günümüz Bursa'sı anlatılmaya çalışılmıştır.

Müze'de özellikle çocuk ve gençlerin göç olgusunu daha yakından tanımalarına yardımcı olması amacıyla eğitim ve konferans salonunda göçü anlatan çeşitli video ve kısa filmlerin gösterimleri yapılmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim ve atölye çalışmaları ile gelen ziyaretçilerin göç farkındalığının artırılması hedeflenmektedir.

Bursa, büyük göç almış bir şehirdir. Pek çok evde ailelerden miras kalan bavullar, dikiş makineleri, kıyafetler ve pek çok kişisel eşyalar mevcuttur. Kişisel ve aile yadigârı bu ve benzeri pek çok eser Müze Galeri alanında sergilenerek gelecek nesillere aktarılmaktadır. Bunun yanı sıra geçmişini günümüze taşıyan fotoğraf sergileri de yine galeride sergilenmektedir.

Müze koleksiyonunda yer alan canlandırmalar kara, deniz ve tren yoluyla Bursa'ya gerçekleştirilen göçleri anlatmaktadır.

Göç Tarihi Müzesi' nin yanı sıra bu yılın sonunda Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' ikinci katında Vakıf Eserleri Müzesi açılacaktır. 'Vakıflar Bölge Müdürlüğü ile ortaklaşa ortaya çıkarılan bu müzeyle, Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik ve sosyal yapısının temel taşlarından olan Vakıf Müesseseleri' nin Osmanlı'yı kuran şehir Bursa özeline indirilerek İslam Medeniyeti içindeki yerinden başlamak üzere kronolojik bir biçimde anlatılması hedeflenmektedir.' Cami ve medreselerde kullanılan malzemelerin sergilenmesi, Ulu Cami, Yeşil, Emir Sultan gibi camilerin mini canlandırmalarının yapılacağı müzenin kapısı, koza hanın girişi şeklinde tasarlanmıştır. (Müze Arşivi)

Yine aynı katta Müzeler Şube Müdürlüğü bulunmaktadır.

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Pazartesi günleri hariç, haftanın diğer günleri ziyarete açıktır.

2.5 Malik Aksel Sanat Galerisi

Cumhuriyet tarihinin önemli ressamlarından Malik Aksel tabloları, çalışma masası, aile fotoğrafları ve diploma, pasaport, evlilik cüzdanı gibi şahsi belgeleri oğlu Murat AKSEL tarafından Bursa Kent Müzesi' ne bağışlanmıştır. Bu bağışların, Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Koordinatörü Ahmet Erdönmez öncülüğünde, yeni bir müze olan Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' nde sergilenmesi uygun bulunmuş ve müzede Malik Aksel Sanat Galerisi oluşturularak ziyaretçilerin ilgisine sunulmuştur (M. Z. Cihanlı ile kişisel görüşme, 01.06.2016).

Fotoğraf-40 Malik Aksel Sanat Galerisi

Fotoğraf: Üner, 2016

Fotoğraf-41 Malik Aksel Çalışma Masası

Fotoğraf: Üner, 2016

Malik Vicdani Aksel, '1901 yılında Selanik' te doğmuştur. Babası, resim, musiki ve hüsnühatta meraklı olan maliye memuru Mehmet Şevket Bey, annesi Mes'ude Hanım' dır' (Ayvazoğlu, 2011: 3). İlkokula Serez' de başlamış, Aile Balkan Savaşları sırasında göç edince, ilköğrenimi Beyazıt Numune Mektebi' nde tamamlamıştır. 1918' de yazıldığı İstanbul Erkek Öğretmen Okulu' nda Şevket Dağ

ile karşılaşması hayatında bir dönüm noktası sayılmış ve bu okulda ressam Şevket Dağ (1876-1944)' ın öğrencisi olmuştur. 1918-1921 yılları arasında hocası Şevket Dağ 'ın üyesi olduğu Türk Ressamlar Cemiyeti ve Güzel Sanatlar Birliği'nin düzenlediği Galatasaray Sergileri' ne katılmıştır. 1921 yılında bu okuldaki mezun olmuştur.

Atatürk'ün isteği üzerine Türkiye' de bulunan Amerikalı eğitim bilimci John Dewey' in hazırladığı rapor üzerine Resim ve İş Eğitimi alanında "Öğretmen Okulu" mezunları arasında yapılan sınavı kazanarak Avrupa'ya gidecek olan ilk beş kişinin arasında yer almıştır. 1928 yılında, Berlin' de Yüksek Öğretmen Okulu' nda "Sanat Pedagojisi" ve "İş Eğitimi" konusunda eğitim görmek üzere Almanya' ya gitmiştir. 'Almanya' da dört yıllık eğitimden sonra birer ay da Fransa, İtalya ve Yunanistan' da kalarak müzeleri gezen Malik Aksel, 1932 yılı ortalarında Cumhuriyet' in eğitim ordusunda görev almak üzere Türkiye' ye dönmüştür' (Ayvazoğlu, 2011: 42).

'3 Kasım 1928 günü, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından onaylanan ve resmi gazetede yayınlanıp, yürürlüğe giren "Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbiki Hakkındaki Kanun" ile harf devrimi gerçekleştirilmiştir' (Tongul, 2004: 125). 'Böylece Almanya' ya Osmanlıca pasaportu ile giden Malik Aksel, Türkçe pasaportu ile geri dönmüştür' (Murat Aksel ile kişisel iletişim, 02.06.2015). Her iki belge de bugün Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Sanat Galerisi' nde sergilenmektedir.

1932 yılında yurda döndüğünde Ankara'da yeni açılan ve daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'ne dönüşecek olan "Resim Öğretmen Okulu" nda Resim ve Sanat Tarihi öğretmeni olarak göreve başlamıştır.

1943 yılında kurulan ve başkanlığını İbrahim Çallı' nın yaptığı Türk Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğine üye olan Malik Aksel, 1940'ların ikinci yarısından itibaren Galatasaray Sergilerine yeniden katılmıştır.

'1945 yılında, Bursalı bir ailenin kızı olan Müşerref hanımla hayatını birleştirmiştir' (Ayvazoğlu, 2011: 94). 'Eşi vesilesiyle hem İstanbul' da hem de

Bursa' da yaşamıştır, bu sebeple, öyle olmadığı halde Bursalı olarak anılmaktadır' (Murat Aksel ile kişisel iletişim, 02.06.2015)

1951 yılında daha sonraları Atatürk Eğitim Enstitüsü' ne dönüşecek olan İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'ne atanmış, 1968 yılında emekli olmuştur.

Malik Aksel' in Nuri ve Murat adında iki oğlu vardır. Prof. Dr. Nuri Aksel fizik alanında önemli çalışmalar yapmakta ve Almanya' da yaşamaktadır. Murat Aksel ise İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulu mezunudur ve Bursa' da yaşamaktadır. Aksel kardeşler, babalarının tablolarını, kitaplarını korumuş, aile miraslarını, gelecek kuşaklara aktarmak için bağışlarda bulunmuş ve sanatçının anılarını yaşatmışlardır.

Sanat galerisinde sanatçıya ait çalışma masası, fotoğraf ve belgenin yanı sıra, 85 adet tablosu yer almaktadır. Peyderpey bağışlanan bu tablolar için zamanla bu alan yeterli olmamış, sayıları arttıkça salonun uygun şartları sağlanamamıştır. Bu sebeple Merinos Tekstil Sanayi Müzesinin de içinde bulunduğu, Merinos Kültür Merkezi, Fuar Alanındaki Müzeyyen Senar Sanat Galerisi' ne taşınması kararlaştırılmış ve bununla ilgili hazırlıklara başlanmıştır. Eserlerin 2016 Eylül ayında yeni yerine taşınması planlanmaktadır (M. Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 08.06.2011).

2.6 Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Tanıtım Faaliyetleri ve Etkinlikleri

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi kuruluşundan itibaren önemli sanat etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu etkinliklerin başında tekstil sergileri sayılabilir. Sergilerin küratörlüğünü Prof. Dr. Ayten Sürür yürütmektedir. Müzede, açılışından bu yana düzenlenen sergilerin listesi aşağıda verilmiştir.

- 5-18 Mart 2012, Neslihan Kamadan, Pınar Dinç, İcnel Yiğitsüdaş, Fariba Aksoy, Ayşe Ünal 'Anadolu' da Kadın Başlıkları' Seramik, Yağlı Boya Sergisi
- 1-4 Mayıs 2012, 'Yaşayan Fosiller' Sergisi
- 14 Mart 2013, İpek Bölümü Açılışı

- 11-16 Kasım 2013, 16. Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali
- 1-30 Kasım 2013, Prof. Dr. Elvan Özkavruk Adanır, Öğr. Gör. Özge Dikkaya Göknur, Öğr. Gör. Seda Kuleli ve Öğr. Gör. Duygu Kocabaş Atılgan, 'Düşsel Kadınlara Giysiler' Sergisi
- 16 Nisan-16 Ağustos 2013, 28 Sanatçı, 38 Eser 'Ustalar ile Lif Tekstil Sanatı' Sergisi
- 4-7 Kasım 2013, Varşova Üniversitesi Akademisyenler Toplantısı
- 28 Ekim- 1 Kasım 2013, Yazma Baskı Teknikleri Atölyesi
- 17 Aralık- 17 Ocak 2013, Cafer Arslan 'Yüzlerim' Lif Sergisi
- 20 Kasım-30 Aralık 2014, Prof. Hanns Herpich, Prof. Aydın Uğurlu ve Öğr. Gör. Servet Senem Uğurlu 'Dokusal Yüzeyler' Sergisi
- 10-30 Nisan 2014, Eyüp Büyükbostancı 'Tablo Halılar' Sergisi
- 26 Mart-8 Nisan 2014, MSGSÜ GSF Tekstil Ve Moda Tasarımı Bölümü 75. Yıl Sergisi
- 13 Şubat -13 Mart 2014, Serna Uçar, Turgay Başkan, 'Şımartılmış Giysiler ve Ütopya Sergisi'
- 16 Mayıs-16 Haziran 2014, UTİB 4. 'Türkiye Ev Tekstili Tasarım Yarışması' Sergisi
- 12 Kasım 2014- 15 Ocak 2015, Ahmet Hepdoğru İzmir Yazma Kalıpları Sergisi ve Prof. Dr. Oya Sipahioğlu' nun Yönettiği Atölye Çalışması.
- 29 Ocak- 28 Şubat 2015, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrenci Ve Öğretim Üyeleri 'Dokumaca Efsaneler' Sergisi
- 5 Şubat- 31 Mart 2015, Doç. Yüksel Şahin, 'İmkânsız Dokunuşlar/Dua' Sergisi
- 12-17 Haziran 2015, İnegöl MYO Geri Dönüşüm Kıyafet Sergisi
- 24 Kasım-25 Aralık 2015, Merve Akyol Matışlı, Zeynep Yağcıoğlu Aydın, '24 Kasım Öğretmenler Günü' Sergisi
- 17-24 Mayıs 2015, Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği Bursa Şubesi 35'inci yıl Fotoğraf Sergisi
- 2 Şubat-23 Şubat, Recep Kırım Fotoğraf Arşivi Sergisi

- 24 Şubat - 8 Nisan 2016, İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarım Bölümü, ‘Korku ve Çaresizliğin Yadsınması’ Sergisi
- 23 Nisan- 23 Mayıs 2016, Kamil Tolon Sanat ve Bilim Merkezi Öğrencileri, ‘Doğanın Güzellikleri’ Fotoğraf Sergisi
- 18 Haziran 2016, Anadolu Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Moda Tasarımı Bölümü, “Göç” Mezuniyet Sergisi

Müzedeki sergi düzenlemek için, müze personeli ile görüşmek, prensipte uygun bulunduğu da Müzeler Şube Müdürlüğü’ ne dilekçe ile başvuru yapmak gerekmektedir.

Nicilikle nitelikli ziyaretçi amaçlayan müzenin hedef kitlesini çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Bunun temeli, sosyal sorumluluk bilinciyle müze gezme alışkanlığı edindirmektir. İhtisas müzesi olması, sergide ve salonlarda değişiklik yapılamaması sebebiyle, müzeyi bir defa ziyaret eden kişiyi tekrar müzeye çekmek, çocuklar ve yetişkinler için eğlendirici ve öğretici etkinliklerle bilgilendirme yapmak yönetimin amaçlarından biridir. Bu amaç doğrultusunda 2015 Şubat- Mayıs aylarında, Nilüfer bölgesinde toplam 50 ilkokul gezilerek ipek kozası, ipek böceği yetiştiriciliği ve Bursa ipekçiliği anlatılmış ve müze hakkında bilgilendirme yapılmıştır (M. Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 01.06.2016). Okul yönetimleriyle iletişim içerisinde olan müze çalışanları, ihtiyaç duyulduğunda müzeyi ziyarete gelemeyen okullara giderek, müzeyi anlatmaktadırlar. Müzeyi ziyaret etmeden önce telefonla bilgi veren gruplara, katılımcıların yaşlarına göre, ücretsiz atölyeler yaptırılmaktadır. ‘Bunlar; İp Baskı Çalışması, Kolaj Kıyafet Çalışması, Kaşık Kukla Çalışması, Koyun Figür Çalışması, İpek Kozasından El Buketi Yapımı, Renkli İp Topları, Koza Karakter, İpek İpliğinden Bileklik, Keçe Anahtarlık’ (tekstilmuzesi.bursa.bel.tr, 2016). Burada müze yönetiminin amaçladığı, ziyaretçilere, hiç para harcamadan eğlenceli vakit geçirterek, yeni bilgi ve beceriler kazandırmaktır.

‘Yapılan etkinliklerin bir örneği de 30 kişilik Gazi Üniversitesi Resim Bölümü Öğrencileri topluluğu talebiyle 17-21 Nisan 2016 tarihlerinde gerçekleştirilen Ahde Vefa Çalışmasıdır. Bu etkinlikte, öğrenciler uzun yıllar Gazi Eğitim Enstitüsü’ nde öğretmenlik yapmış, Bursalı ressam Malik Aksel ilhamlı tablolar resmetmişlerdir’ (bursa.bel.tr, 2016).

Müze 2011 yılının Ekim ayında açıldığından, 2012 yılı esas alınarak ilk yıl müzeyi 33000 kişi ziyaret etmiştir. Bu sayı 2015 yılında 50000 kişiye ulaşmıştır ki bu da üç yılda % 35 lik artış anlamına gelmektedir. Her yıl artan ziyaretçi sayısı doğru oranda bir sonraki yıl % 5 artış hedefleyen müze, daha fazla kişiye ulaşmak için sosyal medya kaynaklarından da faydalanmaktadır. ‘Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi’ sayfasıyla sosyal medya sitesi facebook, ‘merinostekstilsanayimuzesi’ kullanıcı adıyla da instagramda yer almaktadır. Bu sosyal medya hesapları, tüm müzeler için, yani Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğü adına Sinerji Grup tarafından yürütülmektedir. ‘Firma, ajans, yayıncılık ve mimarlık alanlarında hizmet vermekte ve Müzeler Şube Müdürlüğü’ ne bağlı tüm birimlerin afiş, katalog, duyuru vb. grafik ve baskı ihtiyaçlarını karşılamaktadır’ (sinerjigrup.com, 2016). Müzenin web sayfası Müze Sorumlusu Mehmet Zahid Cihanlı tarafından yönetilmektedir.

Fotoğraf-42 Müze Hatırası Köşesi, D Salonu

Fotoğraf: Üner, 2016

Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi kurulduğu 2011 yılında, ‘tarihi kent dokularının ve kentsel-kültürel mirasın korunması amacıyla üye belediyeler arasında işbirliği ve deneyim alışverişi sağlayan, Tarihi Kentler Birliği’ nin her yıl düzenlediği ‘Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması’ nda Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü’ ne layık görülmüştür’ (tarihiKentlerbirliği.org, 2016). 2014 yılında EMA (European Museum Academy) tarafından Avrupa’daki, sanayi mirasının korunmasına katkı koyan en iyi 10 müze arasında gösterilmiştir (cihan.com, 2016).

‘Türkiye’ nin ilk Tekstil Sanayi Müzesi olan müzenin dünyada birçok örneğine rastlamak mümkündür ancak müze düzenlenirken bu örneklerden kısmen faydalanılmıştır. Müzeyi mevcut envanterler şekillendirmiştir. Türkiye’ de hali hazırda bulunan ve yapılması planlanan sanayi müzeleri bulunmaktadır ancak ikinci bir tekstil sanayi müzesi çalışmasından şu an için söz edilmemektedir’ (M. Z. Cihanlı kişisel iletişim, 02.06.2016). Bu da hem müzenin hem de araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

2.7. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Plan ve Hedefleri

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' nin planları yıllık oluşturulmaktadır. Her yıl bir sonraki yılın sergi, etkinlik ve atölye takvimi, müzenin ziyaretçi gruplarının nispeten seyrek olduğu yaz aylarında hazırlanmakta ve hayati bir gelişme olmadıkça plana sadık kalınmaktadır.

Müzenin önümüzdeki yıl etkinlik takvimi ile ilgili sergi ve etkinlik sayısı azaltma planı bulunmaktadır. Bunun sebebi, sergilere sık yer verildiğinde hem kısa süre seyirciyle buluşması hem de müzenin, her geçen yıl artan ziyaretçi sayısı dolayısıyla 'müze ziyaretçi' ve gruplarına ağırlık verme isteğidir. Müzenin planlarını özelde, müze personeli, genelde, Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğü oluşturmaktadır. Örneğin; şu anda müzede, satışta her hangi bir hediyelik eşya ürünü bulunmamaktadır. Bunun sebebi, buranın özel müze olması dolayısıyla alım-satım, fatura kesme gibi ticari işleri ancak Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne bağlı bir firmanın gerçekleştirebilmesidir. 'Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğü' nün 2017 planlarında hediyelik eşyaların üretilmesi ve satılması yer almaktadır' (M. Z. Cihanlı ile kişisel iletişim, 30.05.2016).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MERİNOS TEKSTİL SANAYİ MÜZESİ ENVANTERİ

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, ömrünü tamamlamış Merinos Yünlü Müessesesi' nin hatırasını canlandırmanın yanı sıra, bünyesinde oluşturduğu Cumhuriyet Tarihi ressamlarından Malik Aksel Sanat Galerisi ve geleneksel Türk ipekçiliğini yaşatmaya yönelik çalışmalarıyla da birçok disiplin için gelecek nesillere ışık tutmaktadır.

Müzedede sergilenen malzemelerin çeşitliliğine karşın, envanter listesine alınan eserlerde titiz davranılmaktadır. Özel müze statüsündeki kurum, Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne bağlıdır ve Kültür Bakanlığı denetimindedir.

Müzenin envanter defterinde kayıtlı 185 adet eser bulunmaktadır. Envanterlerin 85 tanesi, müzeyi büyük ölçüde oluşturan Merinos Fabrikası tekstil makineleridir. Makineler, Fabrika' nın Bursa Büyükşehir Belediyesi' ne devredilmesi gecikince çok iyi koşullarda saklanamamıştır. Dört yılın sonunda gerçekleşen devir işlemleriyle, binanın iyileştirme çalışmaları süresince küçük makine ve teçhizat Belediye' ye ait depolarda tutulmuş, bakım ve onarımları yapılmıştır. Büyük makineler ise kapanışın ardından yerinde muhafaza edilmiş, müze açılış süresinde bakımları yapılarak hazır edilmiştir.

Envanterin 16 tanesi ise Merinos Yünlü Sanayi Müessesesi' nden kalma hatıra madalyonlarıdır. Fabrika' nın çalışır durumda bulunduğu süre içerisinde, çeşitli kişi ve kurumlardan gelen hediye ya da anma amaçlı madalyonlar olduğu düşünülmektedir. Ancak birçoğunun üzerindeki yazı ve tarihler incelendiğinde madalyonların daha eski olduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı' dan kalan ve Sümerbank' a devredilen Hereke Fabrikasına ait Osmanlıca sicil defterleri gibi bazı madalyonların da aynı şekilde Merinos Fabrikası' na ve ardından, bugün Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' ne aktarıldığı sanılmaktadır. Madalyonlar müzenin D Salonu' nda sergilenmektedir.

İyileştirilen Fabrika binasının müze düzenine elverişi sınırlı olmasına rağmen tasarlanan bölümler içerisinde hem fabrikanın hayali canlandırılmış, hem de ziyaretçilerin ilgisini çekecek bir sergi düzeni oluşturulmuştur.

Envanter listesine son olarak eklenen 84 eser ise Merinos Fabrikası' yla ilgili olmasa da Cumhuriyet dönemini yansıtmaları ve Türk Kültür Sanatına hizmet etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu eserler, döneminin sayılı ressamlarından Malik Aksel' e ait tablolarıdır. Oğlu Murat Aksel tarafından Bursa Kent Müzesi' ne bağışlanmış, ardından Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Koordinatörlüğü tarafından Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' ne aktarılmıştır.

Malik Aksel adına düzenlenmiş galeride, sanatçıya ait tabloların yanı sıra birçok özel eşyası sergilenmekte, Aksel' in yaşantısı ve sanatıyla birlikte Cumhuriyet' in ilk yılları hakkında belgelerle fikir vermektedir.

Bu bölümde, Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Envanteri fotoğraf ve açıklamalarıyla birlikte müzenin resmi belgelerinde kullanılan şekli ve sırasıyla belirtilmiştir. İlk sırada fabrikadan kalan makineler yer almaktadır, onları hatıra madalyonları takip eder, envantere geçme sırasına göre, son olarak da Malik Aksel tablolarına yer verilmiştir.

3.1. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi Tekstil Makineleri

Fotoğraf- 43 Yün Yıkama Makinesi

Marka: Tay Worsworth (İngiltere), Model: 1955, Ağırlık: 80 ton, Uzunluk: 90 mt.

İşlevi: Kirli Yapağıyı açmak, yıkamak ve kurutmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.1, Üner, 2016

Fotoğraf- 44 Yün Kurutma Makinesi

Marka: Tay Worsworth (İngiltere), Model: 1955, Ağırlık: 80 ton, Uzunluk: 90 mt.

İşlevi: Yıkanmış Kirli Yapağıyı kurutmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.2, Üner, 2016

Fotoğraf- 45 Harman Hallaç Makinesi

Marka: Brelitz, Model: 1938, Ebat: 2.50 x 3.60 mt. Ağırlık: 7500 kg.

İşlevi: Keçeleşmiş yapağıyı taramaya hazır hale getirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.3, Üner, 2016

Fotoğraf- 46 Tarak Makinesi (1)

Marka: Platt Bros, Model: 1952, Ebat: 11.00 x 3.30 mt.

İşlevi: Yün elyafı açmak, selülozik yabancı maddeleri temizlemek, elyafı şerit haline getirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.4, Üner, 2016

Fotoğraf- 47 Tarak Makinesi (2)

Marka: Thibeau (Fransa), Ebat: 3.40 x 12.00 mt. Merinos' a geliş tarihi: 1981

İşlevi: Yün elyafı açarak temizlemek, elyafı şerit haline getirmek

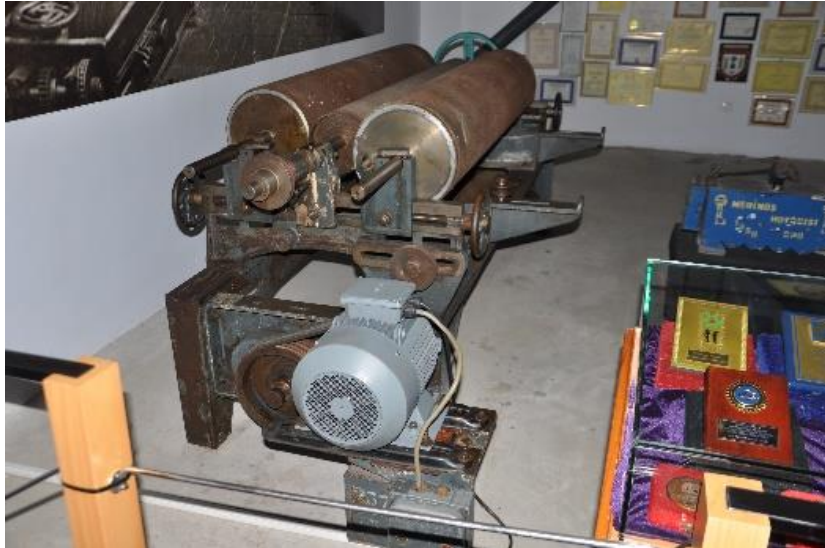

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.5, Üner, 2016

Fotoğraf- 48 Tarak Bileme Makinesi

Marka: Dronsfield (Almanya), Model: 1952, Ebat: 1.30 x3.00 mt.

İşlevi: Kütleşen tarak tambur tellerini düzeltmek ve bileme işlemini yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.6, Üner, 2016

Fotoğraf- 49 Tarak Çekme Makinesi (1)

Marka: Prince Smith (İngiltere), Model: 1952, Ebat: 1.50 x 3.00 mt.

İşlevi: Şeritleri katlayıp çekerek düzeltme işlemini yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.7, Üner, 2016

Fotoğraf- 50 Tarak Çekme Makinesi (2)

Marka: NSC – GN5 (Fransa), Model: 1981, Ebat: 2.10 x 8.00 mt.

Merinos' a geliş tarihi: 1981, İşlevi: Şeritleri kaynağına göre düzeltme işlemi yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.8, Üner, 2016

Fotoğraf- 51 Tarama Makinesi

Marka: NSC – GN5 (Fransa), Model: 1981, Ebat: 2.10 X 8.00 mt.

Merinos' a geliş tarihi: 1981, İşlevi: Yün elyafı paralel hale getirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.9, Üner, 2016

Fotoğraf- 52 Tarama Makinesi (2)

Marka: NSC – GN5 (Fransa), Model: 1981, Ebat: 2.10 X 8.00 mt.

Merinos' a geliş tarihi: 1981, İşlevi: Yün elyafı paralel hale getirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.10, Üner, 2016

Fotoğraf- 53 Tops Bobin Makinesi

Marka: Prince Smith (İngiltere), Model: 1952, Ebat: 90 x 1.60 x 1.05

İşlevi: Tops bobini hazırlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.11, Üner, 2016

Fotoğraf- 54 Harmaniye Makinesi

Marka: Prince Smith (İngiltere), Model: 1952, Ebat: 3.30 x 3.95 mt.

İşlevi: Tops bobinlerini karışım yaparak hazırlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.12, Üner, 2016

Fotoğraf- 55 Harmaniye Çekme Makinesi

Marka: Prince Smith (İngiltere), Model: 1952, Ebat: 1.30 x 2.00 x 1.50 mt.

İşlevi: Tops bobinlerini karışım yaparak hazırlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, A Salonu, Envanter No.13, Üner, 2016

Fotoğraf- 56 Tarama Çekme Makinesi

Marka: NSC – GN5 (Fransa), Model: 1981, Merinos' a geliş tarihi: 1981

İşlevi: Şeritleri kaynağına göre düzeltme işlemi yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.14, Üner, 2016

Fotoğraf- 57 Lizöz Makinesi

Marka: Octer Biella (İtalya), Model: 1955, Ebat: 1.65 x 1.50 x 2.00

İşlevi: Dublaj olarak bağlanan topsu, kimyasallardan arıtmak, temizlemek ve ütölemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.15, Üner, 2016

Fotoğraf- 58 Melanjör Makinesi

Marka: Ingolstadt (Almanya), Model: 1938, Ebat: 2.80 x 6.40 mt.

İşlevi: Boyalı, renkli topları ayrıştırarak bir sonraki aşamaya hazırlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.16, Üner, 2016

Fotoğraf- 59 Harmaniye Finisör

Marka: Prince Smith (İngiltere), Model: 1952, Ebat:1.50 x 2.90 mt.

İşlevi: Lizözden çıkan dublajların gramaj ayarını yaparak yeni tops haline getirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.17, Üner, 2016

Fotoğraf- 60 Hazırlama Çekme Makinesi

Marka: NSC (Fransa), Model: 1973, Ebat: 2.10 x 6.00 mt. İşlevi: Şeride çekim işlemi uygulamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.18, Üner, 2016

Fotoğraf- 61 Finisör (1)

Marka: NSC – GN5 (Fransa), Model: 1981, Ebat: 1.30 x 4.55 mt.

İşlevi: Şeritten fitil elde etmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.19, Üner, 2016

Fotoğraf- 62 Finisör (2), Marka: Rich Hartman,

Model: 1937, Ebat: 1.40 x 13.20 mt.

İşlevi: Şeritten fitil elde etmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.20, Üner, 2016

Fotoğraf- 63 Flayer Fitol Makinesi

Marka: NSC – BM 11, Model: 1973, Ebat: 1.80 x 6.60 mt.

İşlevi: Şeritten fitil elde etmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.21, Üner, 2016

Fotoğraf- 64 Tek Büküm Makinesi

Marka: Cogna Imola FL- 90 (İtalya) Model: 1966, Ebat: 1.50 x 15.00 mt.

İşlevi: Fitilden İplik üretmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.22, Üner, 2016

Fotoğraf- 65 Çift Büküm Makinesi

Marka: Weller Model: 1973, Ebat: 1.00 x 17.30 x 1.80 mt.

İşlevi: Dublajdan gelen ikiye katlanmış ipliğe büküm vermek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.23, Üner, 2016

Fotoğraf- 66 Dublaj Makinesi

Marka: Schweiter (İsviçre)

Model: 1951, Ebat: 1.32 x 8.60 x 1.62

İşlevi: Tek bükümden gelen iki tek kat ipliği aynı tansiyonda birleştirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.24, Üner, 2016

Fotoğraf- 67 Bobin Makinesi

Marka: Gilbos (Belçika), Model: 1947, Ebat: 1.60 x 17.35 mt.

İşlevi: İpliğin üzerindeki hataları (balık, nope ve benzerleri) keserek toplamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.25, Üner, 2016

Fotoğraf- 68 Çile Makinesi (1)

Marka: Carl – Hamel (Almanya), Model: 1938, Ebat: 1.06 x 2.48 x 1.60 mt.

İşlevi: Gramaja göre çile yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.26, Üner, 2016

Fotoğraf- 69 Çile Makinesi (2)

Marka: Wuppertal Meer (Almanya), Ebat: 4.85 x 1.20 x 1.85 mt.

İşlevi: İp halindeki ürünü çile yapmak

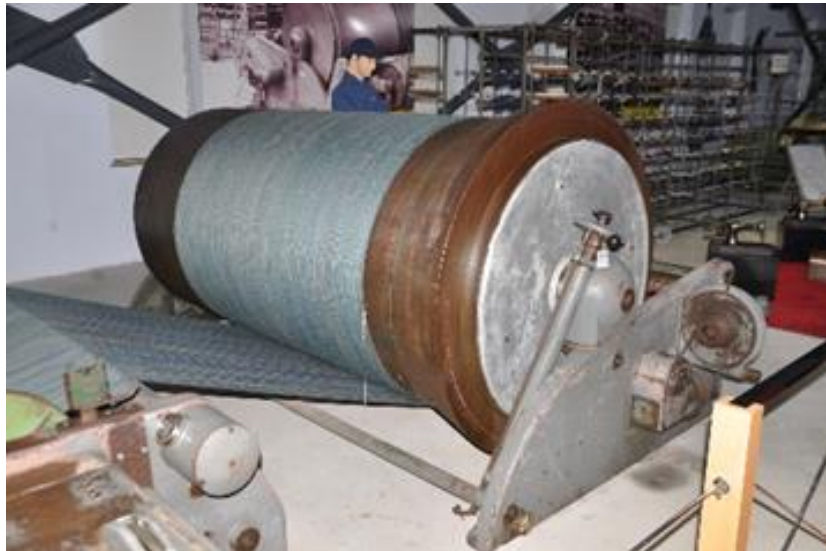
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, B Salonu, Envanter No.27, Üner, 2016

Fotoğraf- 70 Çözüğü Makinesi

Marka: Frenze (İtalya)

Model: 1952, Ağırlık: 6000 kg

İşlevi: Dokuma için çözgölük hazırlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.28, Üner, 2016

Fotoğraf- 71 Konik Çözü Makinesi

Marka: Benninger

Model:1969, Ebat: 3.50 x 12.00

İşlevi: Dokuma için çözü hazırlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.29, Üner, 2016

Fotoğraf- 72 Tahar Makinesi

Marka: Türk malı el yapımı, Ağırlık: 1000 kg. İşlevi: İp bağlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.30, Üner, 2016

Fotoğraf- 73 Dokuma Tarak Makinesi

Ebat: 1.20 x 2.50 mt. Ağırlık: 50 kg.

İşlevi: Tarakları istiflemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.31, Üner, 2016

Fotoğraf- 74 El Tezgahı

Marka: Türk Malı El Yapımı, Ebat: 1.50 x 2.20 mt., Ağırlık 300 kg.

İşlevi: El ile kumaş dokumak (Eğitim amaçlı)

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.32, Üner, 2016

Fotoğraf- 75 Atkı Aktarma Makinesi

Marka: Schweiter (İsviçre), Model: 1966

Ebat: 1.45 x 9.65 x 2.45 mt. Kapan: 30 adet, Ağırlık: 6000 kg.

İşlevi: Bobinden masuraya ip sarmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.33, Üner, 2016

Fotoğraf- 76 Dokuma Tezgâhı (1)

Marka: Texima (Almanya), Model: 1953 mekikli yarı otomatik, Ağırlık: 3000 kg.

İşlevi: Kumaş dokumak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.34, Üner, 2016

Fotoğraf- 77 Dokuma Tezgâhı (2)

Marka: Saurer (İsviçre), Model: 1964 mekikli yarı otomatik, Ağırlık: 3000 kg.

İşlevi: Dokuma tezgahı

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.35, Üner, 2016

Fotoğraf- 78 Dokuma Tezgâhı (3)

Marka: Grossenhamer

Model: 1943 mekikli yarı otomatik, Ağırlık: 3000 kg.

İşlevi: Kumaş dokumak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.36, Üner, 2016

Fotoğraf- 79 Dokuma Tezgâhı (4)

Marka: Saurer (İsviçre)

Model: 1964 mekikli yarı otomatik, Ağırlık: 3000 kg. İşlevi: Kumaş dokumak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.37, Üner, 2016

Fotoğraf- 80 Jakarlı Dokuma Tezgâhı

Marka: Roger

Model: 1938 mekikli

İşlevi: Kumaş dokumak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.38, Üner, 2016

Fotoğraf- 81 Tarak Bakım Makinesi

Marka: Spaleck Bochold

Model: 1967, Ebat: 1.20 x 3.00 mt., Ağırlık: 600 kg.

İşlevi: Tarak içindeki ip havları temizlemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.39, Üner, 2016

Fotoğraf- 82 Cımbız Tezgâhı

Marka: Türk Malı el yapımı

Ebat: 0.70 x 1.90 mt. Ağırlık: 30 kg. İşlevi: Üzerinde kumaş hatalarını düzeltmek

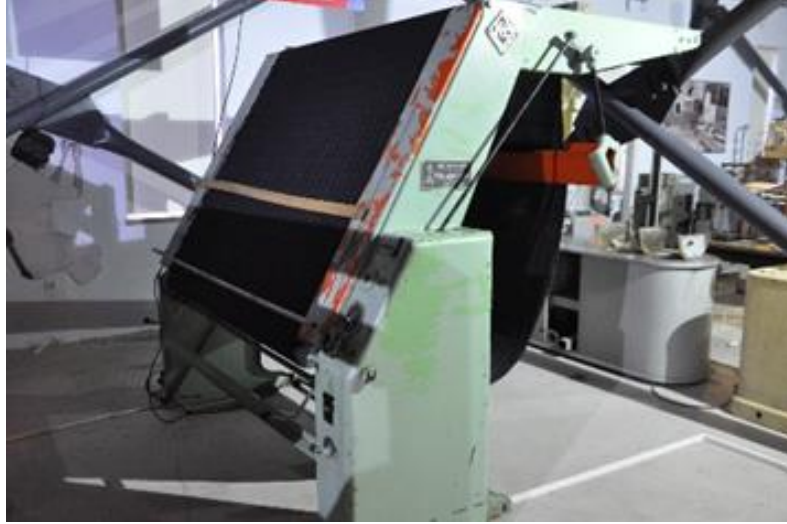

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.40, Üner, 2016

Fotoğraf- 83 Kalite Kontrol Makinası

Marka: Keettline – Braun

Model: 1953, Ebat: 1953, Ağırlık: 1500 kg. İşlevi: Kumaş hatalarını tespit etmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.41, Üner, 2016

Fotoğraf- 84 Numune Dokuma Makinesi (1)

Marka: Türk Malı el yapımı, İşlevi: Eğitim amaçlı kumaş dokumak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.42, Üner, 2016

Fotoğraf- 85 Numune Dokuma Makinesi (2)

Marka: Türk Malı el yapımı, İşlevi: Eğitim amaçlı kumaş dokumak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, C Salonu, Envanter No.43, Üner, 2016

Fotoğraf- 86 Büküm Ölçüm Cihazı

Marka: Schröder (Almanya)

Ebat: 0.8 x 0.19 x 0.35 mt.

İşlevi: Çift katlı ipliğin bükümünü ölçmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.44, Üner, 2016

Fotoğraf- 87 Kumaş Serim Makinesi

Marka: C.R.A Champion, Model: 1976, Ebat: 2.10 x 3.30 mt.

İşlevi: Rulo halindeki kumaşı istenilen ölçüde kesmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.45, Üner, 2016

Fotoğraf- 88 Kesim Motoru

Marka: Eastman – 625, Model:1976, İşlevi: Üst üste konulan kumaşı kalıba göre kesmek.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.46, Üner, 2016

Fotoğraf- 89 Etiket Makinesi

Marka: Fomax (Almanya)

Model: 1976, İşlevi: Kesimden sonra parçalara numara vurmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.47, Üner, 2016

Fotoğraf- 90 Düz Dikiş Makinesi

Marka: Adler 396 DF – 132 (Almanya)

Model:1976 İşlevi: Dikiş dikmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.48, Üner, 2016

Fotoğraf- 91 Zincir Dikiş Makinesi

Marka: Adler – 370 DT – 122 i (Almanya)

İşlevi: Zincir dikiş yapmak

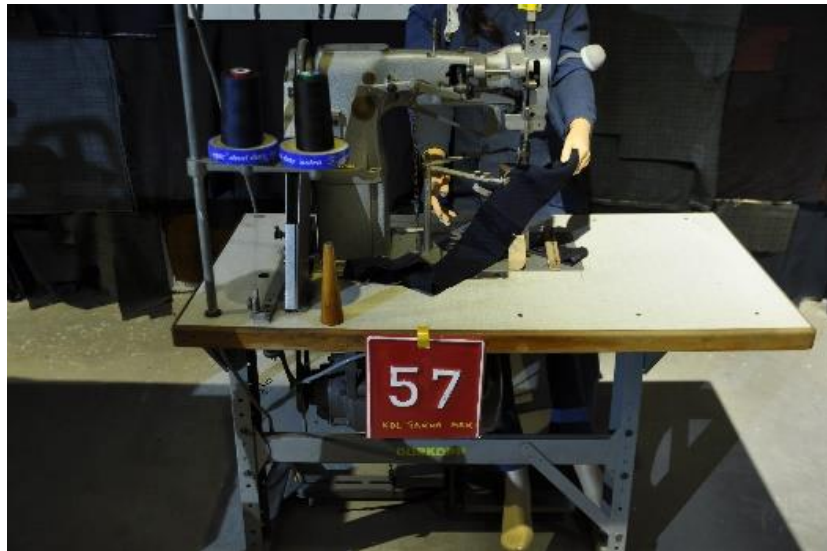
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.49, Üner, 2016

Fotoğraf- 92 Kol takma Makinesi

Marka: Durkopp 541 – 503 (Almanya)

Ebat: 1.06 x 0.52 x 1.42 mt.

İşlevi: Konfeksiyonda kol takma işlemi

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.50, Üner, 2016

Fotoğraf- 93 Overlok Makinesi

Marka: Juki Mo 2516 – 004/ T12 985

Model: 1985, İşlevi: Kumaş kenarlarına overlok dikişi yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.51, Üner, 2016

Fotoğraf- 94 Zig Zag Makinası

Marka: Durkoop 541 – 503 (Almanya)

Model: 1976

İşlevi: Zig zag dikiş yapar

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.52, Üner, 2016

Fotoğraf- 95 Dügme Makinesi

Marka: Union Special 200 – 26 Lewis

Model: 1976, İşlevi: Dügme dikmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.53, Üner, 2016

Fotoğraf- 96 Punteriz Makinesi

Marka: singer – 296 W 141

Model: 1976, İşlevi: Dügme iliğinin etrafını dikmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.54, Üner, 2016

Fotoğraf- 97 Gizli Dikiş Makinesi

Marka: Strobel 1974 – 100

Model:1976

İşlevi: Astar altı görünmeyen dikişleri dikmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.55, Üner, 2016

Fotoğraf- 98 Çıt Çıt Dikme Makinesi

Marka: Merinos Atölyesi Yapımı, İşlevi: Kapamalara çıt çıt takmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.56, Üner, 2016

Fotoğraf- 99 Ceket Arka Presi

Marka: Ibis Kendal K – 2 – C – 08 (İngiltere)

Model: 1976

İşlevi: Ceket arklığını preslemek ve ütölemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.57, Üner, 2016

Fotoğraf- 100 Ceket Kenar Presi

Marka: Ibis Kendal K – 3 – D – B 1(İngiltere)

Model: 1976, İşlevi: Ceket kenarlarını preslemek ve ütölemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.58, Üner, 2016

Fotoğraf- 101 Göğüs Presi

Marka: Ibis Kendal K – 3 – 0 – 14 R (İngiltere)

Model: 1976, İşlevi: Ceket Göğsünü preslemek ve ütölemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.59, Üner, 2016

Fotoğraf- 102 Yaka Çevirme Makinesi

Marka: Ibis Kendal AMKB – 17 – D 2

Model:1976, İşlevi: Ceket yakalarını preslemek ve ütölemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.60, Üner, 2016

Fotoğraf- 103 Tops Boyama Kazanı

Marka: Thies, Model: 1977, Ebat: 1.50 x 3.90 mt. Ağırlık: 2500 kg.

İşlevi: Tops halindeki elyafı boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.61, Üner, 2016

Fotoğraf- 104 Santrifüj Makinesi

Marka: Manloe Alliot, Model: 1955, Ağırlık: 3.00 kg.

İşlevi: İpliği Preslemek

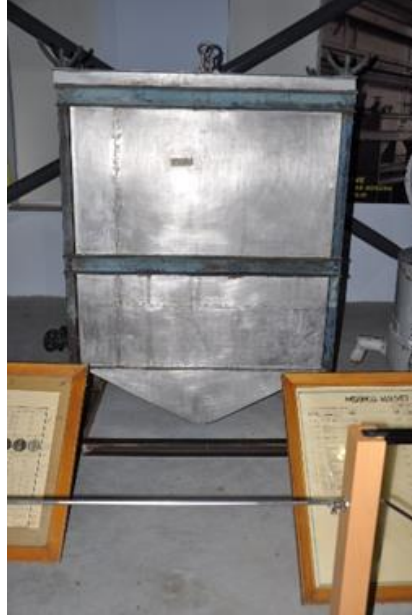

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.62, Üner, 2016

Fotoğraf- 105 Çile Boyama Kazanı

Marka: T. G. Linder, Model: 1938, Ebat: 1.30 x 2.40 mt. İşlevi: Çile halindeki ipliği boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.63, Üner, 2016

Fotoğraf- 106 Çile Pres Makinesi

Marka: Hammel (Almanya), Model: 1942, Ebat: 0.70 x 0.90 x 1.40, İşlevi: İpliği preslemek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.64, Üner, 2016

Fotoğraf- 107 Haspel Boya Kumaş Makinesi

Marka: Gollebant, Model: 1955

Ebat: 1.80 x 2.00 mt. Ağırlık: 2500 kg. İşlevi: Dokunan kumaşı boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.65, Üner, 2016

Fotoğraf- 108 Vigora Baskı Makinesi

Marka: Prince Smith (İngiltere), Model: 1959, Ebat: 1.60 x3.30 mt. Ağırlık: 2000 kg.

İşlevi: Beyaz Topslara Baskılı Boyama Yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.66, Üner, 2016

Fotoğraf- 109 Emme Makinesi

Marka: H. Krantz, Model: 1966

Ebat: 2.50 x 3.00 mt. Ağırlık: 850 kg. İşlevi: Kumaş üzerindeki sıvıyı emmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.67, Üner, 2016

Fotoğraf- 110 Kumaş Kaynatma Makinesi

Marka: Willt Schiffers, Model: 1956, Ebat: 1.65 x 2.70 x 1.72 mt.

İşlevi: Kumaşı fikse etmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.68, Üner, 2016

Fotoğraf- 111 Kumaş Yıkama Makinesi

Marka: Scour Master, Model:1976, Ebat: 2.50 x 3.60 mt.

İşlevi: Kumaşın tops halinde yıkanması

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.69, Üner, 2016

Fotoğraf- 112 Fulard Makinesi

Marka: Eroce, Model: 1965, Ebat: 3.30 x 3.70 mt. Ağırlık: 4500 kg

İşlevi: Kumaşa çeşitli kimyasal uygulamalar yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.70, Üner, 2016

Fotoğraf- 113 İplik Fiksaj Kazanı

Marka: Hammel (Almanya)

Model: 1938, Ebat: 2.00 x 4.00 mt. İşlevi: İpliğin katlanma ve bükülmesini sağlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.71, Üner, 2016

Fotoğraf- 114 Çile Kurutma Makinesi

Model: 1958 (Almanya)

Ebat: 2.40 x 5.45 x 2.50 mt. İşlevi: Tek ve çift katlı iplikleri kurutmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.72, Üner, 2016

Fotoğraf- 115 Kuru Termofiksaj

Marka: H. Krantz

Model: 1966, Ebat: 3.00 x 6.00 mt. Ağırlık: 30.000 kg. İşlevi: Yüksek sıcaklıktaki kumaşa fiksaj yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.73, Üner, 2016

Fotoğraf- 116 Nemlendirici

Marka: T. Balley

Model: 1956, Ebat: 3.00 x 3.30 mt. Ağırlık: 1100 kg. İşlevi: Fikse edilmiş kumaşı nemlendirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.74, Üner, 2016

Fotoğraf- 117 Dink Makinesi

Marka: Schiffers (Almanya)

Model: 1965, Ebat: 2.10 x 2.60 x 2.00 mt. İşlevi: Elyafın elastikiyetini sağlamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.75, Üner, 2016

Fotoğraf- 118 Kazan Dekatir Makinesi

Marka: Moers (Almanya)

Model: 1973, Ebat: 2.60 x 3.30 mt. Ağırlık: 6000 kg.

İşlevi: Kumaşa buhar vererek fikse ve tuşe işlemi yapmak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.76, Üner, 2016

Fotoğraf- 119 Dekatir Makinesi

Marka: James Bailey (İngiltere)

Model: 1958, Ebat: 4.80 x 5.80 mt. İşlevi: Kumaşı fikse ederek tuşe vermek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.77, Üner, 2016

Fotoğraf- 120 Şardon Makinesi

Marka: Comet, Model: 1984

Ebat: 3.70 x 5.00 mt. Ağırlık: 12.000 kg. İşlevi: Kumaş yüzeyini havlatması

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.78, Üner, 2016

Fotoğraf- 121 Makas

Marka: T. Y. Riley (İngiltere)

Model: 1956, Ebat: 2.70 x 3.50 x 2.50 mt. İşlevi: Kumaş yüzeyindeki tüy ve düğümleri kesmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.79, Üner, 2016

Fotoğraf- 122 Top Rulo Makinesi

Marka: Küçüker (Türkiye)

Model: 1989, Ebat: 2.20 x 3.50 mt. Ağırlık: 8.00 kg. İşlevi: Kumaşı rulo haline getirmek

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.80, Üner, 2016

Fotoğraf- 123 HP Tipi Kazan

Marka: Thies, Ebat: 2.20 x 3.50 mt. Ağırlık: 8.00 kg.

İşlevi: İplik boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.81, Üner, 2016

Fotoğraf- 124 Kazan (1)

Marka: Thies

Ebat: 1.20 x 1.00 mt. Ağırlık: 6.00 kg. İşlevi: İplik boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.82, Üner, 2016

Fotoğraf- 125 Kazan (2)

Marka: Thies, Ebat: 80 x 90 cm. Ağırlık: 5.00 kg.

İşlevi: İplik boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.83, Üner, 2016

Fotoğraf- 126 Kazan (3)

Marka: Thies

Ebat: 2.20 x 3.50 mt. Ağırlık: 8.00 kg. İşlevi: İplik boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.84, Üner, 2016

Fotoğraf- 127 Kazan (4)

Marka: Thies

Ebat: 2.20 x 3.50 mt. Ağırlık: 8.00 kg. İşlevi: İplik boyamak

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.85, Üner, 2016

3.2. Sümerbank Merinos Yünlü Müessesesi Hatıra Madalyonları

Fotoğraf-128 a, b Hatıra para

Altın, 20 yy. Ağırlık:15 gr. Kalınlık: 0,2 cm. Çap: 2,3 cm.

128-a Ön yüzünde Atatürk portresi kabartması bulunmaktadır

128-b Arka yüzünde çınar yaprağı kabartması bulunmakta ve 1927 yazmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.86

Fotoğraf- 129 a, b Hatıra Madalyon

Gümüş, 20 yy. Ağırlık: 66 gr. Kalınlık: 0,3 cm. Çap: 5,4 cm. Yeşil kutu içerisinde sergilenmektedir. Arkada ortada buğday başağı, sağda çekiç, arka solda gönye ve pergel motifi bulunmaktadır. 129- a Ön yüzünde Osmanlıca yazılar bulunmaktadır. Yeşil Cami kabartma olarak işlenmiştir.

129-b Arka yüzünde ortada buğday başağı, sağda çekiç, arka solda gönye ve pergel motifi bulunmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.87

Fotoğraf- 130 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 120 gr. Kalınlık: 0,4 cm. Çap: 7,1 cm. Siyah deri kutu içinde sergilenmektedir. 130- a Ön yüzünde ortada kabartma erkek figürü bulunmakta ve “1958 Laplae Incıdı” yazmaktadır.

130- b Arka yüzünde “Pour un Monde Plus Humain”, çevresinde büyük harflerle “Humane Wareld Voor Ean” yazmaktadır. Tüm zemin kabartma bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.88

Fotoğraf- 131 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 125 gr. Kalınlık: 0,6 cm. Çap: 7,05 cm. 131- a Ön yüzünde ortada defne çelenkli, sakallı erkek başı lejant, “ Franz Joseph L. Kaiser von Oestermeiich von Boehman Etc. Apost Kocing von Ungarn 1873 Vien” yazmaktadır.

131- b Arka yüzünde, solda, oturur vaziyette Avusturya’ nın sembolik figür betimlemesi, sağ tarafta endüstri ve sanayiye temsilen figür kompozisyonu kabartma olarak işlenmiştir.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.89

Fotoğraf- 132 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 140 gr. Kalınlık: 0,4 cm. Çap: 7,05 cm.

132- a Ön yüzünde at üzerinde trompet çalan erkek figürü betimlenmiştir.

132- b Arka yüzünde bir elinde buğday başağı, diğer elinde çelenk tutan klasik kadın figürü ve amfora taşıyan erkek figürü betimlenmiştir.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.90

Fotoğraf- 133 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 60 gr. Kalınlık: 0,35 cm. Çap: 5,45 cm.

133- a Ön yüzünde ikinci yerli mallar sergisi yazmakta, ortada bir bank üzerine oturmuş, alnında defne veya zeytin dallarından çelenk bulunan, sağ tarafa bakan, çıplak ayaklı ve tüller giyinmiş bir kadın tasviri bulunmaktadır.

133- b Arka yüzünde fonda İstanbul' un uzaktan görünümünü simgeleyen cami, minare ve ağaçlar görülmektedir. Altta 1930 tarihi yazılmıştır. Arka yüzde çerçeve içinde İstanbul yazısı, ortada bir daire içinde sol tarafa bakan miğfer giymiş bir erkek tasviri ile bunun solunda sanayiye simgeleyen bir dişli çark ve sola bakan ince tipli bir ay içinde küçük ebatta bir yıldız bulunmaktadır. Ayrıca bunların arasında muhtelif büyüklük ve karakterde yazılmış "Milli Sanayi Birliği" yazmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No. 91

Fotoğraf- 134 a, b Hatıra Madalyon

Bronz- Bakır, 20 yy. Ağırlık: 46,5 gr. Kalınlık: 0,55 cm. Çap: 5,05 cm.

134- a Ön yüzünde sekizgen madalyonun üst kısmında, üçüncü yerli mallar sergisi yazmakta, ortada bir bank üzerine oturmuş, alnında defne veya zeytin dallarından çelenk bulunan, sağ tarafa bakan, çıplak ayaklı ve tüller giyinmiş bir kadın tasviri bulunmaktadır.

134- b Arka yüzünde fonda İstanbul' un uzaktan görünümünü simgeleyen cami, minare ve ağaçlar görülmektedir. Altta 1931 tarihi yazılmıştır. Arka yüzde çerçeve içinde İstanbul yazısı, ortada bir daire içinde sol tarafa bakan miğfer giymiş bir erkek tasviri ile bunun solunda sanayiye simgeleyen bir dişli çark ve sola bakan ince tipili bir ay içinde küçük ebatta bir yıldız bulunmaktadır. Ayrıca bunların arasında muhtelif büyüklük ve karakterde yazılmış "Milli Sanayi Birliği" yazmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.92

Fotoğraf- 135 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 205 gr. Kalınlık: 0,76 cm. Çap: 7,65 cm.

135- a Ön yüzünde Christopher Columbus' Un Amerika kıtasına ayak basışı betimlenmiştir. "Christopher Columbus Oct XII, MCCCXCII" yazmaktadır.

135- b Arka yüzünde, ortada “Worlds Columbian Exposition Income Maraton of The Four Hundreath Aniversary of The Landing of Colombus MDCCCXCII Imperial Hereke Factory” Yazmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.93

Fotoğraf- 136 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 35 gr. Kalınlık: 0,3 cm. Çap: 4,4 cm.

136- a Ön yüzünde ortada çift minareli, çok kubbeli Bursa Ulu Cami işlenmiştir. Altta çerçeve içinde Osmanlıca 1327 yazmaktadır.

136- b Arka yüzünde, üstte kabartma olarak ay motifi, ortada kufi yazılar ve bitkisel motifler vardır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.94

Fotoğraf- 137 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 110 gr. Kalınlık: 0,4 cm. Çap: 6,35 cm.

137- a Ön yüzünde profilden tasvir edilmiş, mitolojik kadın başı tacında Lyon şehri betimlenmiştir.

137- b Arka yüzünde, sol elinde çelenk, sağ elinde trompet olan mitolojik kadın figürü, oturur şekilde betimlenmiştir. Alta "Fabrique Imperiale D' Hereke" büyük harflerle yazılmıştır. Çerçevde "Exposition Unıversalle De Lyon 1894" yazılıdır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.95

Fotoğraf- 138 Hatıra Madalyonlar 1, 2

1- Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 200 gr. Kalınlık: 0,45 cm. 0,45 cm Çap: 8,5 cm.
2- Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 235 gr. Kalınlık: 0,45 cm. 0,45 cm Çap: 8,5 cm.
Figür kompozisyonları aynı olan madalyonların, ön yüzünde, büyük harflerle "Die Vienerihrem Kaiserzum 60 Jahrigen Regierune Jubilaum" yazmaktadır. Arka yüzde, yine büyük harflerle "Vribuse Runitis" yazmakta ve ortada klasik kadın figürü bulunmaktadır. L Huger tarafından yapılmıştır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.96, 97

Fotoğraf- 139 Hatıra Madalyonlar 1, 2

1- Pirinç, 20 yy. Ağırlık: 25 gr. Kalınlık: 0,2 cm. Çap: 3,5 cm.

2- Pirinç, 20 yy. Ağırlık: 25 gr. Kalınlık: 0,2 cm. Çap: 3,5 cm.

Ön yüzde, oval kurdele üzerinde kulplu yaka iğneli madalyonda “Milli Sanayi Birliği” yazmaktadır. Sol tarafa bakan miğfer giymiş bir erkek tasviri ile bunun solunda sanayiye simgeleyen bir dişli çark ve sola bakan ince tipli bir ay içinde küçük ebatta bir yıldız vardır. Arka yüzde üstten itibaren “Ağustos 11 İstanbul 1929 Yerli Mallar Sergisi” yazmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.98, 99

Fotoğraf- 140 a, b Hatıra Madalyon

Bronz-Bakır, 20 yy. Ağırlık: 220 gr. Kalınlık: 0,6 cm. Çap: 7,7 cm. 140- a Ön yüzünde, aslan üzerinde duran klasik kadın figürüne, buğday başağı demetinin sunulması kabartma olarak işlenmiştir.

140- b Arka yüzünde, bitkisel çelenk ortasında büyük harflerle “1862 Londini Honodus Gausa” yazmaktadır.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.100

Fotoğraf- 141 a, b Hatıra Madalyon

Gümüş, 20 yy. Ağırlık: 25 gr. Kalınlık: 0,9 cm. Çap: 3,7 cm.

141- a Ön yüzünde, altta ay motifi kabartma olarak işlenmiştir. Ortada Osmanlıca yazılar bulunmaktadır.

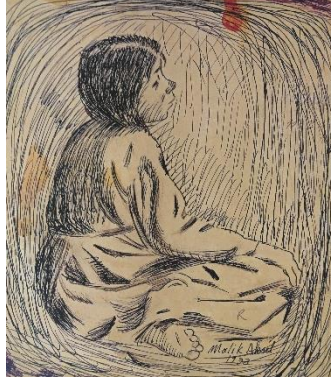
141- b Arka yüzünde, 1339 tarihi Osmanlıca yazılmıştır. Ortada kabartma olarak işlenmiş Osmanlıca yazılar mevcuttur.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, D Salonu, Envanter No.101

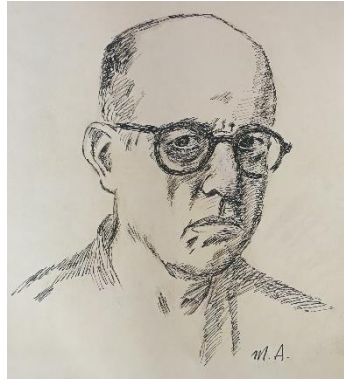
3.3 MALİK AKSEL TABLOLARI

Fotoğraf- 142 Köylü kızı, Karakalem, 21 x 20 cm.

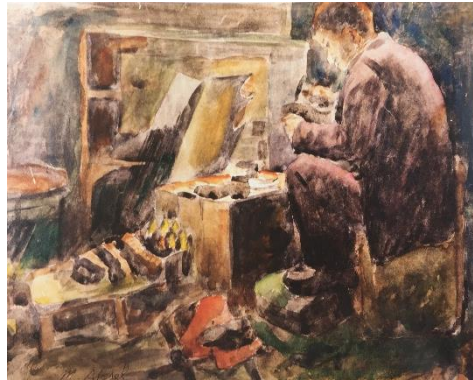
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 102, Üner, 2016

Fotoğraf- 143 Otoportre, Karakalem, 27 x 24 cm.

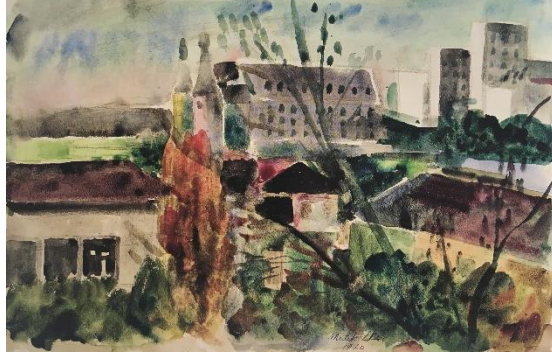
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 103, Üner, 2016

Fotoğraf- 144 Kundura Tamircisi, yağlı boya, 32 x 39 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 104, Üner, 2016

Fotoğraf-145 Manzara, Sulu boya, 42 x 56 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 105, Üner, 2016

Fotoğraf- 146 Mahalle Baskını, Sulu boya, 43 x 60 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 106, Üner, 2016

Fotoğraf- 147 Fener, Yağlı boya, 44 x 50 cm.

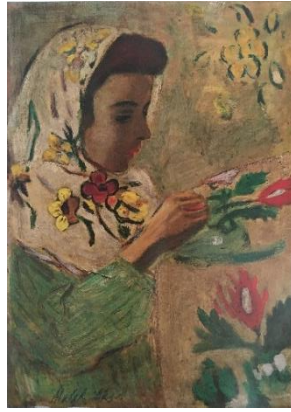
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 107, Üner, 2016

Fotoğraf- 148 Manzara Sulu boya, 45 x 63 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 108, Üner, 2016

Fotoğraf- 149 Gergef İşleyen Kadın, Yağlı boya, 50 x 39 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 109, Üner, 2016

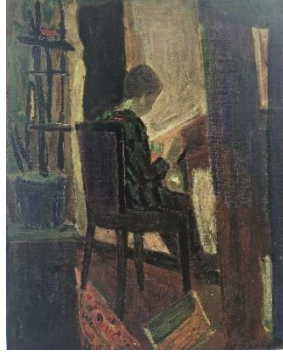
Fotoğraf- 150 Vazoda Çiçekler, Yağlı boya, 57 x 42 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 110, Üner, 2016

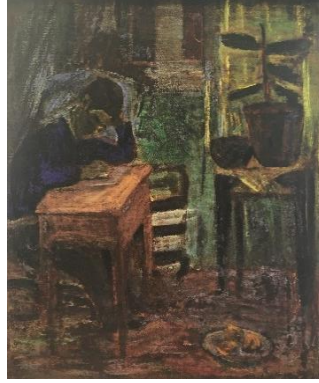

Fotoğraf- 151 Ders Çalışan Çocuk, Yağlı boya, 57 x 60 cm.

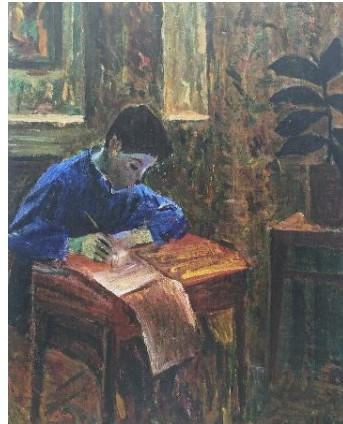
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 111, Üner, 2016

Fotoğraf- 152 Ders Çalışan Çocuk, Yağlı boya, 59 x 49 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 112, Üner, 2016

Fotoğraf- 153 Resim Yapan Çocuk, Yağlı boya, 60 x 48 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 113, Üner, 2016

Fotoğraf- 154 Müşerref Aksel, Yağlı boya, 61 x 43 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 114, Üner, 2016

Fotoğraf- 155 Anne ve Çocuk, Yağlı boya, 61 x 50 cm

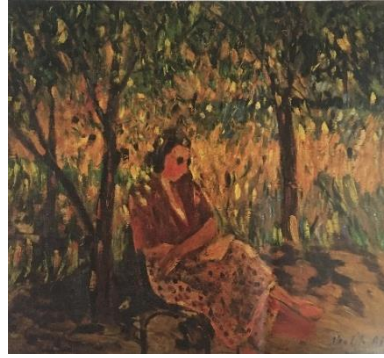
. Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 115, Üner, 2016

Fotoğraf- 156 Bahçe, Sulu boya, 25 x 35 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 116, Üner, 2016

Fotoğraf- 157 Bahçede Kadın, Yağlı boya, 46 x 51 cm.

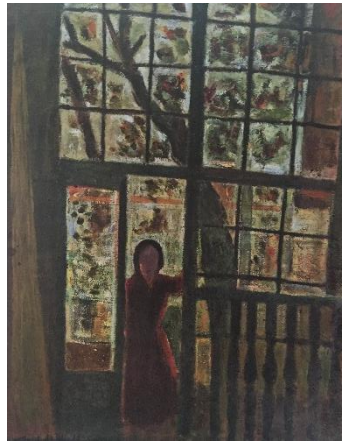
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 117, Üner, 2016

Fotoğraf- 158 Bahçede Kadın, Sulu boya, 42 x 64 cm.

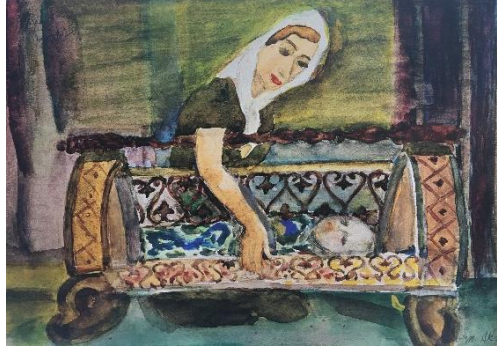
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 118, Üner, 2016

Fotoğraf- 159 Bahçede Kadın, Yağlı boya, 65 x 51 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 119, Üner, 2016

Fotoğraf- 160 Beşik Sallayan Anne, Sulu boya, 32 x 43 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 120, Üner, 2016

Fotoğraf- 161 Bursa' daki Evin Bahçesi, Yağlı boya, 50 x 71 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 121, Üner, 2016

Fotoğraf- 162 Demirtaş Paşa Cami Minaresi, Karakalem, 33 x 25 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 122, Üner, 2016

Fotoğraf- 163 Ders Çalışan Çocuk Nuri Aksel, Yağlı boya, 49 x 55 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 123, Üner, 2016

Fotoğraf- 164 Dikiş Diken Kadın, Yağlı boya, 50 x 39 cm.

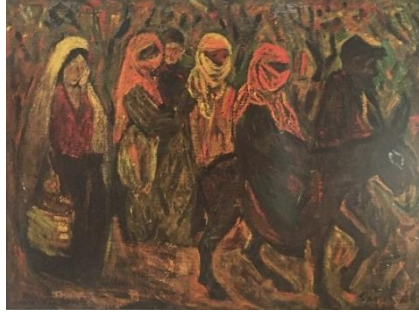
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 124, Üner, 2016

Fotoğraf-165 Düşünen Kadın, Sulu boya, 45 x 37 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 125, Üner, 2016

Fotoğraf-166 Eşekli Kadın, Yağlı boya, 51 x 69 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 126, Üner, 2016

Fotoğraf- 167 Falaka, Yağlı boya, 71 x 46 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 127, Üner, 2016

Fotoğraf- 168 Gelin, Karışık teknik, 47 x 30 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 128, Üner, 2016

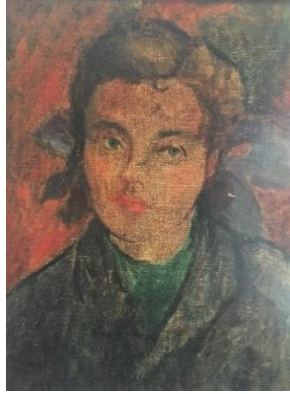

Fotoğraf- 169 Genç Kadın, Yağlı boya, 32 x 24 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 129, Üner, 2016

Fotoğraf- 170 Genç Kadın, Yağlı boya, 38 x 30 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 130, Üner, 2016

Fotoğraf- 171 Genç Kız, Yağlı boya, 46 x 35 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 131, Üner, 2016

Fotoğraf- 172 Genç Kız, Yağlı boya, 56 x 43 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 132, Üner, 2016

Fotoğraf- 173 Genç Kız, Yağlı boya, 46 x 35 cm.

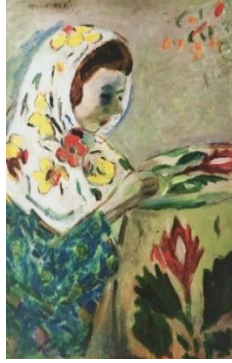
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 133, Üner, 2016

Fotoğraf- 174 Genç Kız, Yağlı boya, 56 x 50 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 134, Üner, 2016

Fotoğraf- 175 Gergef İşleyen Kız, Sulu boya, 43 x 56 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 135, Üner, 2016

Fotoğraf- 176 Gergef İşleyen Kız, Sulu boya, 43 x 56 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 136, Üner, 2016

Fotoğraf- 177 Giyim Kuşam, Sulu boya, 31 x 24 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 137, Üner, 2016

Fotoğraf- 178 Halı Dokuyan Kızlar, Sulu boya, 31 x 24 cm.

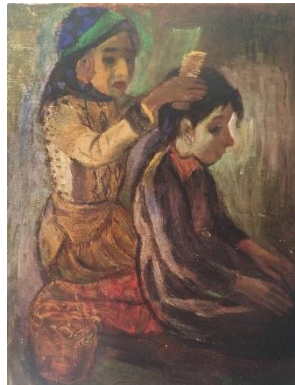
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 138, Üner, 2016

Fotoğraf- 179 Halıcı Kız, Yağlı boya, 51 x 67 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 139, Üner, 2016

Fotoğraf- 180 İki Kardeş, Yağlı boya, 48 x 38 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 140, Üner, 2016

Fotoğraf- 181 İki Öğrenci, Sulu boya, 43 x 34 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 141, Üner, 2016

Fotoğraf- 182 İstanbul Hatırası, Sulu boya, 32 x 69 cm.

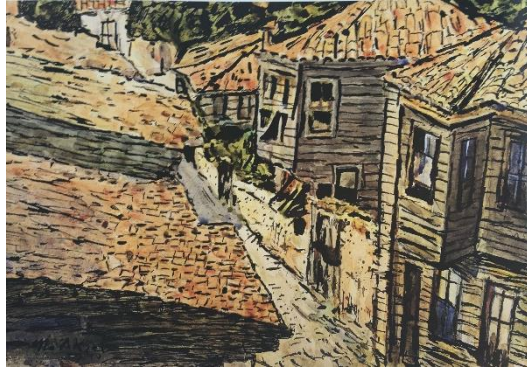
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 142, Üner, 2016

Fotoğraf- 183 İstanbul' da Sokak, Sulu boya, 37 x 25 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 143, Üner, 2016

Fotoğraf- 184 İstanbul' da Sokak, Sulu boya, 42 x 50 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 144, Üner, 2016

Fotoğraf- 185 Kadın ve Çocuklar, Yağlı boya, 51 x 67 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 145, Üner, 2016

Fotoğraf- 186 Kağnı, Yağlı boya, 41 x 49 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 146, Üner, 2016

Fotoğraf- 187 Kavuklu, Yağlı boya, 60 x 61 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi M¼zesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 147, Üner, 2016

Fotoğraf- 188 Keman Çalan Kadın, Sulu boya, 32 x 40 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi M¼zesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 148, Üner, 2016

Fotoğraf- 189 Kitap Okuyan Çocuk, Yağlı boya, 45 x 33 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi M¼zesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 149, Üner, 2016

Fotoğraf- 190 Kız Kardeşler, Sulu boya, 61 x 47 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 150, Üner, 2016

Fotoğraf- 191 Köye Dönüş, Sulu boya, 61 x 47 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 151, Üner, 2016

Fotoğraf- 192 Köylü Ana Kız, Sulu boya, 36 x 27 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 152, Üner, 2016

Fotoğraf- 193 Köylü Kızı, Sulu boya, 45 x 32 cm.

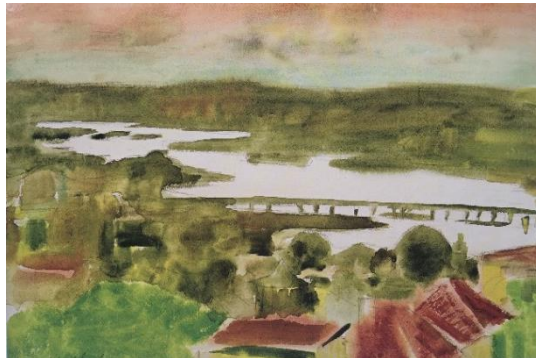
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 153, Üner, 2016

Fotoğraf- 194 Köylü Kızları, Karakalem, 28 x 20 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 154, Üner, 2016

Fotoğraf- 195 Manzara, Sulu boya, 38 x 55 cm.

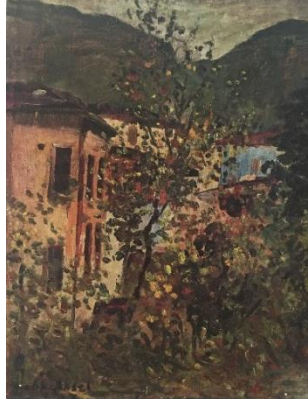
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 155, Üner, 2016

Fotoğraf- 196 Manzara, Sulu boya, 45 x 64 cm.

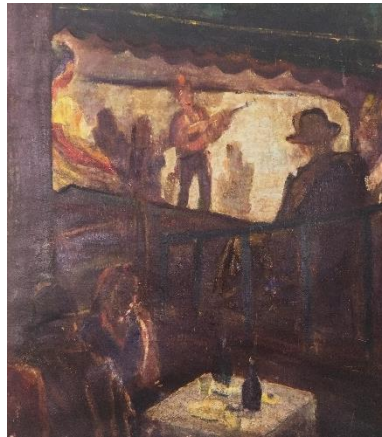
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 156, Üner, 2016

Fotoğraf- 197 Manzara, Yağlı boya, 63 x 53 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 157, Üner, 2016

Fotoğraf- 198 Meyhane, Yağlı boya, 69 x 61 cm

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 158, Üner, 2016

Fotoğraf- 199 Murat, Nuri Aksel, Yağlı boya, 44 x 34 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Múzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 159, Üner, 2016

Fotoğraf- 200 Orta Oyunu, Yağlı boya, 51 x 66 cm

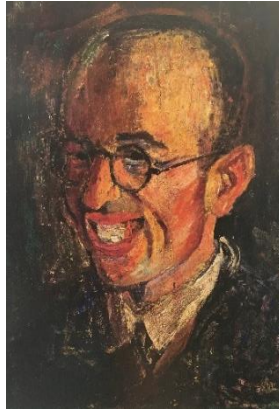
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Múzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 160, Üner, 2016

Fotoğraf- 201 Otoportre, Yağlı boya, 48 x 58 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Múzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 161, Üner, 2016

Fotoğraf- 202 Otoportre, Yağlı boya, 39 x 29 cm.

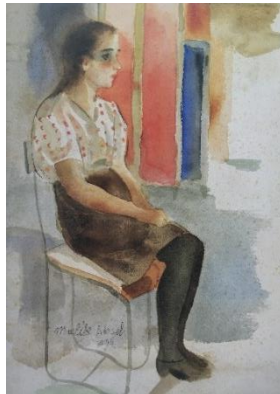
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 162, Üner, 2016

Fotoğraf- 203 Oturak Aleml, Yağlı boya, 46 x 71 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 163, Üner, 2016

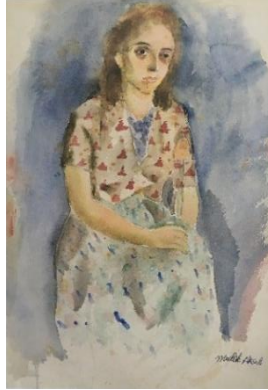
Fotoğraf- 204 Oturan Genç Kız, Sulu boya, 45 x 32 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 164, Üner, 2016

Fotoğraf- 205 Oturan Kadın, Sulu boya, 50 x 42 cm.

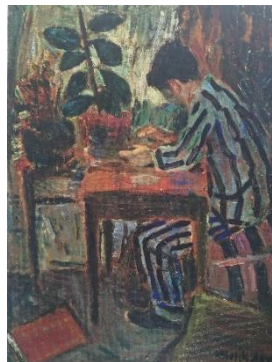
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 165, Üner, 2016

Fotoğraf- 206 Pencere Önünde Kadın, Sulu boya, 40 x 33 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 166, Üner, 2016

Fotoğraf- 207 Pijamalı Çocuk, Yağlı boya, 62 x 49 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 167, Üner, 2016

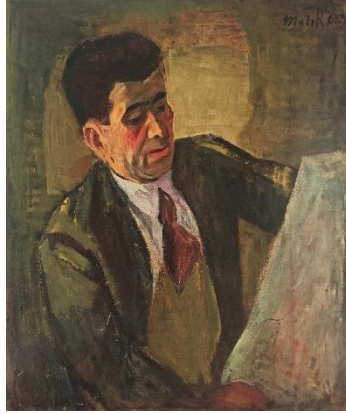

Fotoğraf- 208 Portre, Karakalem, 37 x 27 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 168, Üner, 2016

Fotoğraf- 209 Portre, Yağlı boya, 64 x 55 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 169, Üner, 2016

Fotoğraf- 210 Resim Yapan Kadın, Sulu boya, 32 x 40 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 170, Üner, 2016

Fotoğraf- 211 Rifai Tekkesi, Yağlı boya, 31 x 48 cm.

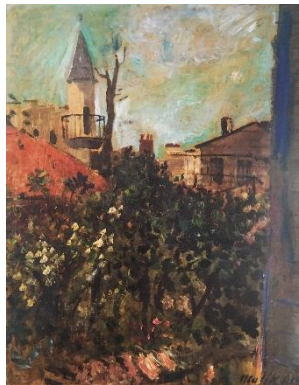
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 171, Üner, 2016

Fotoğraf- 212 Sandalyede Oturan Kız, Sulu boya, 44 x 31 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 172, Üner, 2016

Fotoğraf- 213 Saraç İshak Mahallesi, Yağlı boya, 61 x 49 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 173, Üner, 2016

Fotoğraf- 214 Saz Çalan Kadın, Sulu boya, 34 x 44 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 174, Üner, 2016

Fotoğraf- 215 Sivashlı Genç Kız, Yağlı boya, 65 x 54 cm

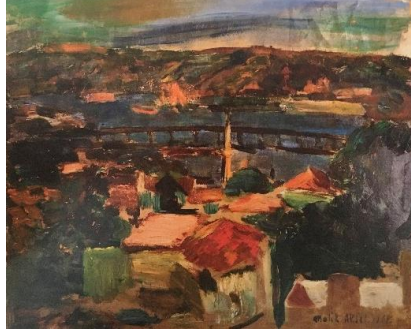
. Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 175, Üner, 2016

Fotoğraf- 216 Şapka Provası, Sulu boya, 25 x 34 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 176, Üner, 2016

Fotoğraf- 217 Un Kapanı Köprüsü, Yağlı boya, 59 x 49 cm.

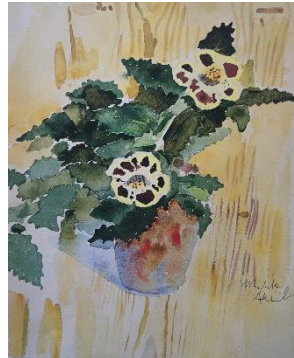
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 177, Üner, 2016

Fotoğraf- 218 Üç Desen Çalışması, Sulu boya, karakalem, 55 x 54 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 178, Üner, 2016

Fotoğraf- 219 Vazoda Çiçekler, Sulu boya, 40 x 36 cm.

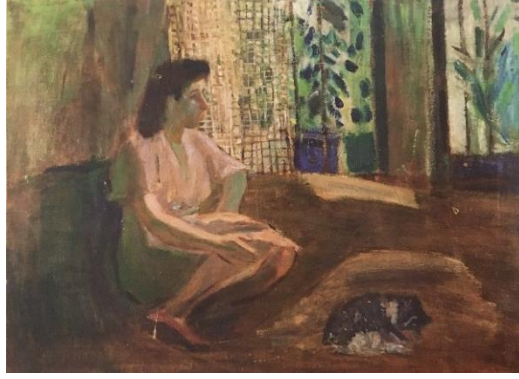
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 179, Üner, 2016

Fotoğraf- 220 Yağlı Boya, 49 x 39 cm.

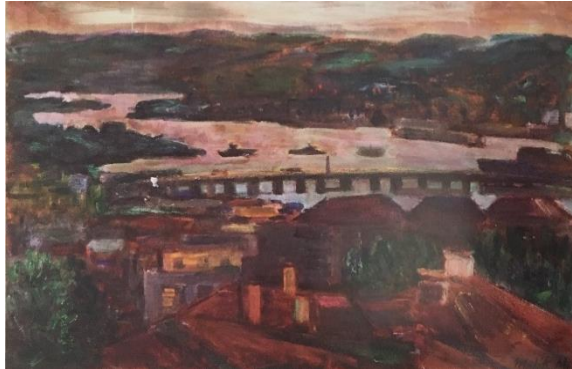
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 180, Üner, 2016

Fotoğraf- 221 Yağlı Boya, Yağlı boya, 59 x 44 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 181, Üner, 2016

Fotoğraf- 222 Yağmurdan Sonra Haliç, Yağlı boya, 47 x 73 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 182, Üner, 2016

Fotoğraf- 223 Yeni Giyim, Sulu boya, 47 x 32 cm.

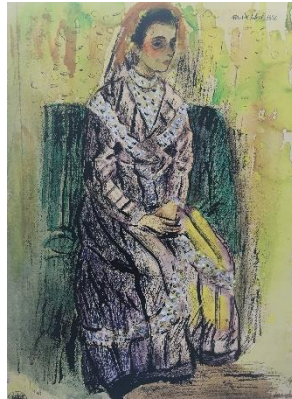
Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 183, Üner, 2016

Fotoğraf- 224 Sandalyede Çocuk, Sulu boya, 42 x 56 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 184, Üner, 2016

Fotoğraf- 225 Müşerref Aksel, Sulu boya, 38 x 50 cm.

Kaynak: Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Malik Aksel Salonu, Envanter No: 185, Üner, 2016

SONUÇ

28 Kasım 1935 tarihinde temeli atılan, 1938'de Merinos Yünlü Müessesesi adıyla üretime başlayan, müzeye dönüşme sürecinin sonunda, 14 Ekim 2011 tarihinde ziyaretçilere açılan Merinos Tekstil Sanayi Müzesi'nin, araştırma konusu kapsamında, envanteri ve çevresinde şekillenen diğer oluşumlar incelendiğinde, Türkiye'de ilk, dünyada da tekstil-sanayi müzesi örnekleri arasında özel bir konumu olduğu görülür.

İşlevini yitirmiş bir fabrikanın, kentin sosyo-kültürel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, Merinos AKKM kompleksinde çok amaçlı kültürel tesis olarak kullanılması, hem fiziki hem kültürel birikimin bu şekilde değerlendirilmesi, çağdaş bir dönüşüm deneyimi açısından, ülkemiz adına çok önemlidir.

Bu kurum, kuruluşundan günümüze geçirdiği her evrede ülkemizin sanayi, tekstil tarihine tanıklık etmesiyle, üretim ve hayata katılım pratiği-modeli kazandırmasıyla, kentli yaşam geleneğinin oluşturulmasına yaptığı katkıyla, büyük bir birikimin merkezi konumundadır. Eğitim, araştırma ve eğlence amacıyla insanlığın ve onun çevresinin somut ve somut olmayan kültür mirasını toplayan, koruyan, araştıran, aktaran ve sergileyen şeklinde tanımlanan güncel müze kavramı, tam da bu mekanda varlık bulmaktadır. Çünkü bu müzede sergilenen somut, elle tutulur nesnelerin ötesinde, bir kent halkının anıları, hatıraları ve belleği bulunmaktadır. Bu özelliğiyle somut müze mekanı, görünenin ötesinde, herkesin zihninde kendi bireysel, soyut, özel müze alanını açmaktadır.

Müzelerin genel işlevi içerisinde, tarihsel değeri olan, kültüre ait nesnelere topluma tanıtmak vardır. Bu nesnelerin kaydının nasıl tutulduğu, müze envanterleri detaylı incelendiğinde ortaya çıkar. Merinos Tekstil Sanayi Müzesinde yapılan çalışmalar sonucunda, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından 2004 yılında kapatılışına ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne devredilişine kadarki süreçte, fabrikanın açılışının yapıldığı altın anahtar gibi değerli parça ve bazı makinelerin aralarında bulunduğu Merinos Yünlü Müessesesi' ne ait nesnelerin kaybolduğu belirlenmiştir. Elde geri kalan tüm parçaların kaydı ise bugün, müzede bulunmaktadır.

Müze envanterinde bugün, 84' ü müzenin iki katındaki dört salonda sergilenen tekstil makineleri, 16' sını Merinos Fabrikası' na ait hatıra madalyonları, 85' i Malik Aksel'e ait tablolar olmak üzere kayıtlı 185 parça bulunmaktadır. Kayıtlı bilgiler değiştirilmeksizin, yüksek lisans tezinin üçüncü bölümünde, 70- 147 sayfa aralığında yer almaktadır.

Yüksek lisans tezi üç bölümden oluşmaktadır ve hacmi 157 sayfadır.

Bu gün Merinos Tekstil Sanayi Müzesi'nin çalışan ekibinin, müzeyi, çağdaş örnekleri arasına taşıma gayretiyle, halkla buluşturmaya yönelik etkinlikleriyle, hantal olmayan, dinamik bir yapısı vardır.

Müzedede düzenlenen sergiler, şehre kültür sanat etkinlikleriyle katkıda bulunurken, her bir sergi için hazırlanan kataloglar önemli bir kültür belleği oluşturmaktadır.

Müzenin hedef kitlesini çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Bunun temeli, sosyal sorumluluk bilinciyle müze gezme alışkanlığı edindirmektir. İhtisas müzesi olması, sergide ve salonlarda değişiklik yapılamaması sebebiyle, müzeyi bir defa ziyaret eden kişiyi tekrar müzeye çekmek, çocuklar ve yetişkinler için eğlendirici ve öğretici etkinliklerle bilgilendirme yapmak yönetimin amaçlarından biridir.

Bu amaç doğrultusunda 2015 Şubat- Mayıs aylarında, Nilüfer bölgesinde toplam 50 ilkokul gezilerek ipek kozası, ipek böceği yetiştiriciliği ve Bursa ipekçiliği anlatılmış ve müze hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Okul yönetimleriyle iletişim içerisinde olan müze çalışanları, ihtiyaç duyulduğunda müzeyi ziyarete gelemeyen okullara giderek, müzeyi anlatmaktadırlar.

Müze 2011 yılının Ekim ayında açıldığından, 2012 yılı esas alınarak ilk yıl müzeyi 33000 kişi ziyaret etmiştir. Bu sayı 2015 yılında 50000 kişiye ulaşmıştır ki bu da üç yılda % 35 lik artış anlamına gelmektedir. Her yıl artan ziyaretçi sayısı doğru oranda bir sonraki yıl % 5 artış hedefleyen müze, daha fazla kişiye ulaşmak için sosyal medya kaynaklarından faydalanmaktadır. Web sitesinin yanı sıra 'Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi' sayfasıyla facebook, 'merinostekstilsanayimuzesi' kullanıcı adıyla da instagramda yer almaktadır.

Müzeyi ziyaret etmeden önce telefonla bilgi veren gruplara, katılımcıların yaşlarına göre, ücretsiz atölyeler yaptırılmaktadır.

Bu atölyelere yünlü dokuma çalışmaları önerilebilir. Merinos Fabrikasının yünlü sanayideki önemi göz önünde bulundurulduğunda bu anlamda müzede yünlü sanayi ile ilgili çalıştay ve sempozyumlar düzenlenebilir. Böylelikle üniversitelerin müze ile çalışmaları çeşitlendirilerek akademik anlamda fayda sağlanırken müzenin değerine değer katılarak daha da etkinleştirilebilir.

Araştırmamın, -Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Envanteri' nin- bundan sonra yapılacak çalışmalara rehberlik edecek büyük bir tekstil birikiminin, ilk aşaması olarak değerlendirilmesini dilerim.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Akkılıç, Yılmaz (1999). Atatürk ve Bursa (2. Baskı). Bursa: BurDef Yayını.

Altun Metin, Ünlü Hasan ve Kesiriklioğlu Fatma (2011). Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Bursa ve Merinos (4. Baskı). Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

Ayvazoğlu, Beşir (2011). Malik Aksel: Evimizin Ressamı. İstanbul: Kapı Yayınları.

Merinos (2015). Merinos Tekstil Sanayi Müzesi. Editör: Aziz Elbas, Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Kitaplığı.

MAKALELER

Tomruk, Banu and Akpınar, İpek (2010). Emerging Urban Dynamics: The Making of Public Spaces in Bursa. 14th IPHS International Planning History Society Conference, İTÜ İstanbul, 103- 117.

Yıldırım, Vehbi E. (2014). 1933 Yılında Ali İktisat Meclisi' nin Sanayi Raporu ve Sümerbank' ın Kurulması. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9/7, 561- 575.

DERGİLER

Arslan, Zeynep (2015). Türkiye' nin Kentselleşme Deneyimi ve Bursa Kentsel Dönüşüm Örneği. Şehir ve Toplum Dergisi, 2, 89- 100.

Doğan, Mesut (2013). Türkiye Sanayileşme Sürecine Genel Bir Bakış. Marmara Coğrafya Dergisi, 28, 211- 231.

Küpeli, Özer (2007). Atatürk' ün Gezileri ve Halkla İlişkileri: Az Bilinen Yönleriyle ATATÜRK. Ege Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi, 1, 123- 144.

Merinos Bülten (Kasım 1967). Fabrika Müdürü Sabah Yiğit'in Önsözünden Alıntı, 1/ 1, 1- 4, Bursa.

Tongul, Neriman (2004). Türk Harf İnkılabı. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 33- 34, 103-130.

KİŞİSEL İLETİŞİM

Fikret Alkan. Müzeler Şube Müdürlüğü Personeli ile kişisel iletişim. 21-22 Nisan, 1-2- 8 ve 24 Haziran 2016, Bursa.

Mehmet Zahid Cihanlı. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sorumlusu ile kişisel iletişim, 21-22 Nisan, 1- 2- 8 ve 24 Haziran 2016, Bursa.

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Arşivi, Envanter Defteri (1).

Murat Aksel. Malik Aksel'in oğlu ile kişisel iletişim, 2 Haziran 2016, Bursa.

Recayi Coskun. Merinos Parkı ve AKKM İnşaatı Proje Danışmanı ile kişisel iletişim, 3 Haziran 2016, Bursa.

Prof. Dr. Ayten SÜRÜR. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sergi Küratörü ile kişisel iletişim, 1-2 Haziran 2016, Bursa.

Tahir Adıman. Merinos Yünlü Sanayi Fabrikası çalışanı ile kişisel iletişim, 1 Haziran 2016, Bursa.

Tahsin Adıman Arşivi. Sosyal Konularda Merinos Yünlü Sanayi Müessesesi Fotoğrafları, Mayıs 2016, Bursa.

Tuğba Aydın. Merinos Enerji Müzesi Sorumlusu ile kişisel iletişim, 1 Haziran 2016, Bursa.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Hurdaya Atılan Merinos Kütüphanesi Son Anda Kurtarıldı (Eylül 2008). Bilgi Dünyası Haberler/ News, 9(1), 240- 248.
<http://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/182/165>

Kiper, Mahmut (2008). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sanayi Politikaları ve Sümerbank. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Dergisi, 38- 50.
http://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi164/d164_3850.pdf

Kiper, Mahmut (2006). Mühendislik Mimarlık Öyküleri- 2.
http://www.emo.org.tr/ekler/a610f27bdf0499d_ek.pdf

Özünel, Evrim (2011). Görmezden Geline “Evimizin Ressamı”: Folklorun 100. Yılında Malik AKSEL ve Görsel Halkbilimine Katkıları, İstanbul, 113- 126.
<http://www.millifolklor.com/tr/sayfalar/99/10-.pdf>

Yılmaz, Ahmet E. (19 Kasım 2013). Bursa Merinos’ta Hem Çalıştı, Hem Kent Yaşamını Öğrendi. Bursa’ da Zaman Dergisi, 66.
<http://bursadazamandergisi.com/makaleler/bursa-merinosta-hem-calistihem-kent-yasamini-ogrendi-146.html> erişim tarihi: 20.05.2016

Yücel, Fikret (2014). Cumhuriyet Türkiye’sinin Sanayileşmede İlk Önemli Adımı: Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı 1934-1938. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, 28. http://www.emo.org.tr/ekler/364a8ddae9aadd_ek.pdf erişim tarihi: 20.05.2016

<http://burfas.com.tr/tarihce> erişim tarihi: 20.05.2016

<http://bursadazamandergisi.com/makaleler/bursa-merinosta-hem-calistihem-kent-yasamini-ogrendi-146.html> erişim tarihi: 18.05.2016

https://bursakultur.com/tr_TR/page/aboutus erişim tarihi: 20.05.2016

<http://busmek.bursa.bel.tr/kurumsal/tarihcesi> erişim tarihi: 18.05.2016

<http://busmek.bursa.bel.tr/merinos-kurs-merkezi.html> erişim tarihi: 20.05.2016

<http://ismahkemesi.com/2015/01/akort-ucret-nedir/> erişim tarihi:20.05.2016

http://makinecim.com/bilgi_5388_YUN-IPLIKCILIGI erişim tarihi: 28.05.2016

<http://tekstilmuzesi.bursa.bel.tr/ogretmene-notlar/> erişim tarihi: 30.05.2016

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bursa_Merinosspor erişim tarihi: 30.05.2016

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bursa_Merinos_Fabrikas%C4%B1 erişim tarihi: 20.04.2016

<http://v2.arkiv.com.tr/p9403-ataturk-kultur-merkezi-ve-merinos-parki.html> erişim tarihi: 27.05.2016

<http://v3.arkitera.com/h11752-tarihe-saygili-bir-kentsel-donusum-projesi-ornegi-merinos-kultur-parki.html> erişim tarihi: 20.05.2016

<http://www.bursakentkonseyi.org.tr/?sayfa=icerik&id=233> erişim tarihi: 20.05.2016

Bursa	Kent	Müzesi	Arşivi	Fotoğrafları
http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR,111973/goc-tarihi-muzesi.html				erişim
tarihi: 22.05.2016				

<http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR,111973/goc-tarihi-muzesi.html> erişim tarihi: 22.05.2016

<http://www.bursa.bel.tr/japonya-ve-turkiye-ye-pencere-acan-ortaklik/haber/4166/> erişim tarihi: 21.05.2016

<http://www.bursa.bel.tr/malik-aksel-atolye-calismalariyla-bursa-da-aniliyor/haber/21676/> erişim tarihi: 14.05.2016

<https://www.cihan.com.tr/tr/bursa-muze-1416697.htm> erişim tarihi: 20.05.2016

<http://www.isteaturk.com/haber/4881/sumerbank> erişim tarihi: 28.05.2016

<http://www.merinosakkm.com/salonlar/merinos-fuar-alani/> erişim tarihi: 21.05.2016

http://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi164/d164_3850.pdf erişim tarihi: 20.05.2016

http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/3e3a7161e428b65_ek.pdf?dergi=101 erişim tarihi: 20.04.2016

<http://www.nuridemirag.com/hayathikayesi.html> erişim tarihi: 28.05.2016

<http://www.sinerjigrup.com/islerimiz/marka/37/bbb-muzeler-sube-mudurlugu.html>

erişim tarihi: 24.05.2016

<http://www.sumerholding.gov.tr/tarihce.html> erişim tarihi: 20.04.2016

<http://www.tarihkentlerbirligi.org/yarisma/> erişim tarihi: 20.05.2016

<http://www.yarisma.info/etkinlik/249/modern-mimarlik-mirasi-ve-koruma-sorunlari-sempozyumu/www.antmimod.org.tr> erişim tarihi: 27.05.2016

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ***Kişisel Bilgiler***

Adı Soyadı	Şafak ÜNER
Doğum Yeri	İZMİR
Doğum Tarihi	01.01.1984

İletişim Bilgileri

Telefon	05324506650
e-posta	sfk.cakir@hotmail.com
Adres:	Balat Mah. Büyük sok. Balat Life Sit. J Blok k.2/5 Nilüfer- BURSA

Eğitim Bilgileri

Lise	Buca Anadolu Lisesi (Fransızca), 2002
Lisans	Dokuz Eylül Ün. Güzel Sanatlar Fakültesi. Tekstil Moda Tasarımı Bölümü, 2007
Yüksek Lisans	Akdeniz Ün. Güzel Sanatlar Enstitüsü Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı, 2016

Kariyer Bilgileri*

İş Deneyimi	Roteks Tekstil A.Ş., Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu
-------------	---

İmza